

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 870

20. PROSINCA 2019. CIJENA 50 DINARA

Izgradnja Hrvatske kuće i kadrovsko osnaživanje HNV-a

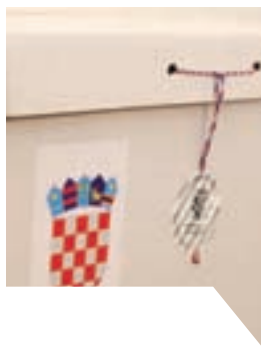
Snažna politika potpore

6

U Subotici proslavljen Dan osnutka prvog saziva HNV-a, jedan od praznika hrvatske zajednice u Srbiji

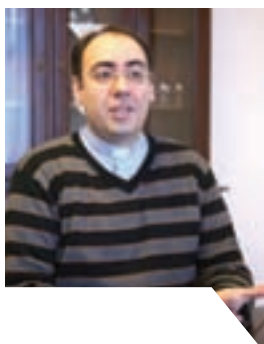
Postignuća vidljiva, zaprjeka i dalje ima

10

Predsjednički izbori u Hrvatskoj 22. prosinca

Glasa se i u Beogradu i Subotici

12

Dragan Muharem, svećenik Subotičke biskupije

Božić je iznimno dramatičan događaj

21

Obilježen Dan MZ Verušić

»Ne ulaže se u ove salaše«

26

Sjećanja Marije Matković na Božić 1960-ih u Kajganovom šoru u Đurđinu

»Lipo je bilo, veselo...«

29

Deseti broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a

Novi prinosi iz društvenih i humanističkih znanosti

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatorska služba)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

*Raduj se cijeli svijete, Božji sin nam dolazi!
Noćas će jedno dijete mir s neba zemlji donijeti.*

Svim čitateljima *Hrvatske riječi*, dopisnicima i suradnicima
želimo sretan i blagoslovljen Božić!

Božićna poruka srijemskog biskupa mons. Đure Gašparovića

Poruka radosti i mira

Draga braćo i sestre u Kristu!

Ovo vrijeme Božića za svakoga od nas je vrijeme radosti. To je vrijeme u kojem slavimo najslavniji rođendan, dolazak na zemlju Isusa Krista da ostane s nama u sve dane do svršetka svijeta. Zato smo radosni i neizmjerljivo zahvalni Bogu Ocu koji je poslao svoga Sina radi nas ljudi i radi našega spasenja.

Božić govori da se Bog spustio do čovjeka s tolikom ljubavlju da je postao malen i jedan od nas, jer je uzeo našu ljudsku narav. Božić na različite načine i različitom snagom obuzima čovjeka te ispunja i nadahnjuje ljudsko srce. On nam objavljuje Božje otajstvo. Bog Otac obnavlja ljude u svome Sinu, uzdiže čovjeka u Božji život. Bog je u Isusu postao nama pristupačan i bliz da bi bio naš put, naša istina i naš život. Milost Božja je spasiteljica i odgojiteljica svih ljudi, koja poziva da revnujemo oko dobrih djela i to tako da se odrekemo bezbožnosti i svjetovnih požuda te da u svijetu živimo razumno, pravedno i pobožno. Božić nas poziva na novi stil života, na nove odnose među ljudima, na alternativni život u svijetu u kojem će biti više velikodušnosti, opraštanja i istinske ljubavi.

Rođenje Isusovo poruka je radosti i mira za svakog čovjeka. Evanđelje nudi mogućnost promjene svijeta, društva i svakog čovjeka, kako bi se u našem društvu mogle događati mnoge radosne vijesti – nova rođenja u obiteljima, mogućnost posla za mlade i nezaposlene, poštivanje ljudskog dostojanstva svakog čovjeka, smanjenje napetosti u međuljudskim odnosima, zaštita ljudskog života u svim njegovim fazama od začeća do naravne smrti. Danas Božji novi život kuca na vrata našega srca te poziva vjernike da se približe novorođenom Djetetu u jaslama, sa svojim radostima i nadama, brigama i tjeskobama, jer Isus je došao zbog nas takvih kakvi jesmo. Ali ne smijemo se zaustaviti pred jaslama, jer život ide dalje u budućnost. Zato Crkva traži da se za Božić vedra čela otvorimo prema budućnosti. Crkva traži od nas da se uvijek i neprestano odvažimo. Od Isusa nam stiže i utješna riječ: »Kad vidite sve zlo, što se oko vas zbiva, nemojte klonuti duhom. Podignite glave svoje, jer se bliži vaše otkupljenje!«. Ne smijemo, dakle, u teškim danima zdvajati nego očekujemo spas od Svevišnjega. Očekivati nešto ili nekoga znači imati vremena. Svemu živom oko

nas treba vrijeme da bi dočekalo svoj rascvat i puninu. Od sjetve do žetve moraju proteći dani rada i strpljivog iščekivanja, dok usjevi ne sazriju. Buduća majka čeka devet mjeseci do dolaska svoga čeda i još će, radeći, čekati da dijete odraste i dođe do zrelosti. U svakom trenutku, dakle, niti očajavati niti gubiti nadu, niti žuriti a niti kasniti. Ne smijemo, zasigurno, tumačiti evanđeosko i kršćansko očekivanje boljih vremena, mesijanskih vremena, kao tupo i nepokretno izležavanje. Ne smijemo biti ravnodušni na sve što se oko nas događa. Do svega nam je stalo. Sve nas zanima. Čovjekov život je uvijek hodanje i rast u ljudskom, duhovnom i kršćanskom smislu i u tom hodu i rastu susreće Boga koji je stvorio svijet i vrijeme od kojega može biti i nešto dobro. Zato je bitno u životu pouzdanje i povjerenje u Krista koji sve čini novo. To je onaj Bog po kojemu i kršćanin vjeruje u svijet i nada se boljoj sutrašnjici u Božjem ozračju.

Bog ljubi čovjeka te za njega trpi. Bog je dobar, dobrostiv, istinit, daleko od srdžbe, jer Bog je neizmjerljivo dobar i zato neka se dogodi Božić u našem društvu, u našim gradovima i selima, u našim župama, u svakoj obitelji, u našim srcima.

Božićna poruka dr. Ivana Pénzesa, subotičkog biskupa

Obasjani slavom Isusova rođenja

Kršćanska braćo i sestre!

U Svetom pismu čitamo o Isusovu rođenju u Betlehemu. Ono se dogodilo za vrijeme rimskog cara Augusta, u vrijeme kad je on naredio da se izvrši popis stanovništva. Budući da je Josip bio iz loze Davidove i potjecao iz Betlehema, morao se onamo zaputiti s trudnom ženom Marijom. Također čitamo kako nije bilo lako naći mjesta u svratištima, pa su Josip i Marija sklonište našli u jednoj štali. Činjenica da se Isus rodio u štali, mjestu gdje se drže životinje, veoma je znakovita. Upravo tu anđeo naviješta veliku radost, govoreći da se nije potrebno bojati, jer se rodio Spasitelj. On se nije rodio u svratištu, gdje bi za njega unaprijed bila rezervirana soba i sve pripravljeno, nego ondje gdje mu nije mjesto, u štali okružen životinjama, ali i slavljeničkom pjesmom anđela. Noć Isusova rođenja nije blažena, sveta i nježna, jer je romantično, idilično i uspješno pripravljena, nego jer se Bog dokazuje solidarnim s ljudima u onomu što je kaotično i neuspje-

lo, dramatično i mučeničko, čudno i upitno. Bog je uložio svoju sreću i isprepleo ju s našom slobodom, kako bi postao Emanuel, Bog s nama, naš Bog.

Božićem, svojim rođenjem, Bog ljudskom biću izravno pokazuje da je moguće drugačije, da se u životu može uspjeti. On daje novi model života postavši sam čovjekom u liku Isusa Krista. Njegovo rođenje ne razlikuje se od bilo kojeg drugog ljudskog rođenja. Isus na svijet dolazi kao bespomoćno dijete, ovisan o roditeljskoj brizi. Njegov krhki život već od početka izložen je opasnostima koje vrebaju iz okoline i preko samovolje moćnika. Kasnije se morao sukobiti i sa svojim roditeljima, pronaći prijatelje i suputnike, koji mu baš nisu u svemu izlazili ususret. Morao se brinuti o svojoj budućnosti, pronaći svoj životni poziv i konfrontirati se s tadašnjim religijskim i političkim previranjima. Znamo da sve to baš i nije išlo mirno.

Isusovo rođenje ispreplelo se tako i s našim životom i našom slobodom. Mir koji nam on daruje nije tek sentimentalno raspoloženje, već odluka da na svom životnom putu budemo uz Boga, a to je onaj put kojim je i Isus prošao.

Isusovim rođenjem Bog je k nama došao u liku malog djeteta, a danas dolazi utjeloviti se i rasti u našim životima. Dopustimo mu da se rodi u našim srcima, kako bi sve što je u nama tamno postalo svijetlo, što je prljavo postalo čisto, što je hladno bilo zagrijano nesebičnom ljubavlju. Bog se želi roditi u nama i za nas, da nas oslobodi od tamnice unutar njih neurednosti, uvjetovanja i rastrganosti, kako bi nas u cijelosti obasjala slava Isusova rođenja. Poslušajmo ohrabrujuću poruku anđela: »Ne bojte se!«. Dajmo zdušno slavu Bogu kako bismo s anđelima mogli svi zajedno pjevati: »Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje«.

Ovim mislima svima želim sretan Božić i blagoslovljenu Novu godinu!

U Subotici proslavljen Dan osnutka prvog saziva HNV-a, jedan od praznika hrvatske zajednice u Srbiji

Postignuća vidljiva, zaprjeka i dalje ima

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić je u svom govoru ukazala na najznačajnija postignuća aktualnog saziva Vijeća, koji je konstituiran prije godinu dana, ali i na još uvijek neriješene probleme vezane za osnutak Hrvatskog školskog centra u Subotici, rodnu kuću bana Jelačića u Petrovaradinu ili osiguravanje prostora za hrvatske udruge u Beogradu

Hrvatsko nacionalno vijeće (HNV) je krovno, predstavničko tijelo Hrvata u Srbiji koje je osnovano 15. prosinca 2002. godine. Ovaj događaj i datum hrvatska zajednica slavi kao jedan od svoja četiri praznika. Ova godine praznik je proslavljen prošloga petka, 13. prosinca, svetom misom u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske te potom i središnjim događajem – svečanom akademijom u Velikoj vijećnici Gradske kuće.

Prvih godinu dana

Aktualni, četvrti po redu, saziv HNV-a konstituiran je prije nešto više od godinu dana (4. prosinca 2018.). U svojem govoru na svečanoj akademiji, koji je bio popraćen i foto prezentacijom, predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je predstavila najznačajnija dosadašnja postignuća ovog saziva Vijeća, istaknuvši, među ostalim, snažnije povezivanje s predstavnicima vlasti u Hrvatskoj, kupnju *Šokačke kuće* u Vajskoj, osnutak fondacije *Cro-fond*, gotovo udvostručen broj prvaša, 25 novih udžbenika, novo tehničko opremanje škola. Istaknula je i veću spremnost predstavnika vlasti u Srbiji za rješavanje problema ovdašnjih Hrvata, uz napomenu da još uvijek postoje neriješenja pitanja glede osnutka Hrvatskog školskog centra u Subotici, rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu ili osiguravanja prostora za hrvatske udruge u Beogradu.

»Hrvati u Srbiji još uvijek ne ostvaruju svoja manjinska prava na dovoljnoj razini, što zbog nekih prilika u Srbiji, što možda zbog nedovoljne pomoći Hrvatske u ranijem razdoblju, ali od prije nekoliko godina situacija se promijenila na bolje, pogotovo što Srbija ima pretprijetne pregovore za ulazak u Europsku uniju i što postoji veća podrška same Hrvatske, pa se nadamo da će razina ostvarivanja prava Hrvata u Srbiji biti sve veća«, izjavila je Vojnić novinarima prije svečanosti.

Potpora dviju vlada

Praznik je Hrvatima u Srbiji čestitao i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske, te ujedno i predstavnik hrvatske Vlade, **Zvonko Milas** koji je u svojem govoru pohvalio aktivnosti aktualnog ali i prijašnjih saziva HNV-a, te Zavoda za kul-

turu vojvođanskih Hrvata, koji obilježava 10 godina postojanja, na očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta ovdašnjih Hrvata.

»Ne treba posebno naglašavati vaše godišnje, mjesečne ili svakodnevne aktivnosti na ovom planu, zna proći godina kada imate preko 500 programa koji svjedoče o onome što Hrvati na ovim prostorima baštine. Najvažnije u tome je približavanje djeci i mladima, jer bez njih sve to jednoga dana može biti uzalud. Mislim da ćemo se svi složiti kako je upravo ulaganje u mlade najbolji i najjači ključ opstojnosti hrvatske zajednice i svakog društva«, poručio je Milas.

Svečanosti je nazočio i državni tajnik Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave, ujedno i predstavnik srpske Vlade, **Ivan Bošnjak** koji je pohvalio postignuća HNV-a u proteklih godinu dana te izrazio uvjerenje da će problemi Hrvata u Srbiji, na koje je u svojem izlaganju ukazala predsjednica HNV-a Jasna Vojnić, biti riješeni u narednih nekoliko mjeseci. Također, izrazio je nadu da će nakon toga biti otvoreno novo poglavlje suradnje između Hrvatske i Srbije i ova dva naroda, na način na koji, kako je naveo, danas uspješno surađuju Srbija i Mađarska.

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine **István Pásztor** je u svojem govoru istaknuo kako su nacionalne manjine u Srbiji dugo čekale na većinske partnere koji u očuvanju nacionalnog identiteta manjina ne vide opasnost već faktor koji stabilizira društvene prilike. Ta suradnja dovela je 2002. do osnutka nacionalno-manjinskih vijeća koja odlučuju o najvažnijim pitanjima tih zajednica. Prema njegovim riječima, postojeći zakon koji regulira rad vijeća nije perfektan ali odražava nivo konsenzusa koji se može u društvu postići.

»S tog aspekta, ovaj zakon i ova materija je nešto što se može i mora mijenjati. Kako bi se to moglo činiti, mi moramo u punom kapacitetu koristiti mogućnosti zakona, da se pokažemo i dokažemo kao odgovorni i da postavljamo nova pitanja i nove zahtjeve vezane za to da se okvir nadležnosti proširuje«, kazao je Pásztor.

Deset godina ZKVH-a

Proslava Dana zajednice bila je i u znaku 10 godina rada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, za sada jedine profesionalne

Dodijeljena su i godišnja priznanja HNV-a: Mirko Štefković, Milana Černelić, Božo Galić i Jasna Vojnić

ustanove u području kulture Hrvata u Srbiji. Ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** je u svojem govoru izrazio uvjerenje da je rad te ustanove na očuvanju, unaprjeđenju i razvoju kulture vojvođanskih Hrvata postao vidljiviji ne samo u područjima kulture ovdašnjih Hrvata, nego i na mapi multikulture Vojvodine te Hrvatske. Zavod je u proteklih 10 godina, među ostalim, objavio 52 publikacije (samostalno ili u sunakladi), pokrenuo dva časopisa (znanstveni i književni), realizirao dvadesetak znanstvenih istraživanja, formirao zavičajnu knjižnicu *Biblioteca Croatica*, organizirao 64 znanstvena kolokvija, pokrenuo projekt digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe Hrvata, utemeljio tri književne nagrade, upriličio veliki broj kulturnih programa...

»Sve navedeno nastojali smo činiti pridržavajući se profesionalnih uzusa i standarda u radu, angažirajući stručnjake i znalce u pojedinim područjima, pokušavajući tako afirmirati i izvrsnost među nama. To, međutim, ne znači da propusta i pogrešaka u našem radu nije bilo – naprotiv! Njih smo svjesni i nastojat ćemo ih i nadalje svoditi na najmanju moguću mjeru«, naveo je Žigmanov.

Priznanje Boži Galiću

Na svečanosti su tradicionalno uručena godišnja priznanja HNV-a. Priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici dobio je **Božo Galić**, župan Vukovarsko-srijemske županije. Kako se u obrazloženju nagrade navodi, Galić je od samog početka svog mandata, prije 15 godina, kontinuirano pomagao hrvatsku zajednicu u Srbiji. Brojni su slučajevi konkretne pomoći, poput kupnje *Šokačke kuće* u Vajskoj, projekta uvođenja centralnog grijanja u Dom DSHV-a, kontinuirane pomoći udrugama kulture i nogometnoj reprezentaciji hrvatske manjine, pomoći u stipendiranju studenata, političkoj potpori i promoviranju ovdašnje hrvatske zajednice u Hrvatskoj. Bio je inicijator ovogodišnjeg posjeta Hrvatske zajednice županija hrvatskoj zajednici u Srbiji.

Primajući priznanje, Božo Galić je kazao kako ono predstavlja i obvezu da se Hrvatima u Srbiji pomaže i dalje.

»Ne smijemo reći da smo se umorili, trebamo davati i dalje svoj doprinos ne samo ovoj zajednici već i boljim ukupnim hrvat-

sko-srpskim odnosima, što utječe i na veću razinu ostvarivanja manjinskih prava. To nam je put, to nam je želja, to ćemo činiti i dalje«, kazao je Galić dodavši da ta hrvatska županija kroz različite zajedničke projekte nastoji ostvariti i što bolju suradnju s AP Vojvodinom.

Doprinosi obrazovanju i kulturi

Priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos u obrazovanju na hrvatskom jeziku ove godine pripalo je Subotičkoj biskupiji. Nastava na hrvatskome jeziku je prvi puta ušla u školski sustav Srbije školske 2001./02. godine upravo putem rimokatoličkog vjeronauka kojega predaju svećenici i katehete s Teološko-katehetskog instituta Subotičke biskupije. Iste školske godine u Subotici započinje s radom i dječji vrtić *Marija Petković* na hrvatskom, koji je u procesu ustrojavanja imao i snažnu potporu Subotičke biskupije. Nastava na hrvatskom jeziku izvodi se i u Klasičnoj gimnaziji *Paulinum* i na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije. Kako se u obrazloženju nagrade nadalje navodi, jedan se broj svećenika ove biskupije posebno zauzeo, a i danas se zauzima, na planu motiviranja roditelja za upis djece na nastavu na hrvatskome te se nedvosmisleno zalagao i na različite načine podržavao istu. Posljednja u nizu značajnih aktivnosti naše crkve na planu podrške razvoju obrazovanja na hrvatskome svakako jest ustupanje velikog prostora od strane Subotičke biskupije za izgradnju Hrvatskog školskog centra u Subotici – riječ je o dvije zgrade s brojnim pomoćnim objektima u središtu Subotice.

Priznanje je primio tajnik Subotičke biskupije mr. **Mirko Štefković**. Zahvaljujući na priznanju, on je kazao kako ova nagrada može biti poticaj za djelatnike Subotičke biskupije da skupa s relevantnim institucijama traže putove kako bi Crkva danas ponovno mogla dati svoj aktivni prinos odgoju i obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Priznanje dr. *Josip Andrić* za doprinos kulturi ovdašnjih Hrvata pripalo je prof. dr. sc. **Milani Černelić**, redovitoj profesorici Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Prof. Černelić kroz svoj dugogodišnji rad bavila se istra-

živanjima, u prvom redu hrvatske (sub)etničke skupine Bunjevci, pa tako i pripadnika te skupine u Podunavlju, odnosno Bačkoj. Od 2011. godine kao voditeljica projekta istražuje sa studentima (sub)etničke skupine Hrvata u Bačkoj (Bunjevci, Šokci), Srijemu i u Banatu, a plod ovakva istraživanja, njezina mentorskog vodstva i uredničkog rada, su tri monografije dok je četvrta u izradi, što se u znanstvenim krugovima cijeni kao kapitalna djela o tradicijskoj baštini, identitetu i migracijama hrvatskoga naroda u Vojvodini, odnosno Srbiji.

Primajući priznanje, prof. Černelić kazala je kako se od studentskih dana trudila dati svoj doprinos istraživanju tradicijske kulture, pa tako i kulture ovdašnjih Hrvata. Uz konstataciju kako se

bez običaja može živjeti, ali da bi bez njih život bio pust i prazan, dodala je da su zahvaljujući istraživanjima koje je provodila skupa sa studentima, pojedini, skoro zaboravljeni aspekti tradicijske baštine sačuvani u knjigama za buduće generacije.

U kulturno-umjetničkom dijelu svečanosti nastupili su tamburaši HGU *Festival bunjevački pisama* pod ravnanjem **Mire Temunović**, zbor *Collegium Musicum Catholicum* pod ravnanjem **Miroslava Stantića** i pjevačka skupina gimnazijalki iz Subotice koje nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku.

Fotogaleriju s proslave možete pogledati na našoj facebook stranici: *NIU 'Hrvatska riječ' Subotica*.

D. B. P.

Potpisani ugovori za izgradnju *Hrvatske kuće* u Subotici i kadrovsko osnaživanje HNV-a

Snažna politika potpore

Uoči proslave Dana osnutka prvog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH **Zvonko Milas** i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** su u sjedištu krovno tijela hrvatske zajednice u Srbiji potpisali ugovore za razvojne projekte – izgradnju *Hrvatske kuće* u Subotici i kadrovsko osnaživanje, za koje su sredstva dodijeljena Zaključkom Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 5. rujna ove godine.

Potpisivanje ovih ugovora pokazatelj je vidljive i snažne politike potpore Vlade RH hrvatskoj zajednici u Srbiji, kojoj je stalo da očuva svoj kulturni, vjerski i jezični identitet, istaknuo je ovom prigodom Milas.

»Nastavak je ovo jedne dobre priče koja je počela prošle godine kupovinom placa u Preradovićevoj ulici u Subotici, na kojem će biti izgrađena *Hrvatska kuća*, a koja će imati za cilj objediniti ključne institucije Hrvata u Srbiji – HNV, ZKVH i NIU *Hrvatska riječ*, postati njihovo sjedište u cilju što kvalitetnijeg i što boljeg funkcioniranja, međusobnog komuniciranja i što lakšeg obavljanja svih onih procesa koje ove tri institucije nose na svojim leđima. Sâmo kadrovsko osnaživanje doprinijet će boljoj razini i lakšem obavljanju svih poslova koji stoje pred HNV-om«, kazao je Milas.

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić naglasila je kako je ovo veliki dan za instituciju na čijem je čelu.

»Ovo je veliki dan za Hrvatsko nacionalno vijeće budući da je ovom nesvakidašnjom gestom Vlade RH i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH pokazano da Hrvatska zaista razumi-

je potrebe Hrvata u Srbiji. Ono što smo naglasili kada smo u siječnju bili na sastanku s premijerom jest da naša zajednica ima velikih planova, ideja i potencijala, ali ju je potrebno kadrovski osnažiti i institucionalno izgraditi. Ovom potporom upravo se to dogodilo. Dodijeljeno je 90 tisuća eura – prvi dio je za projektnu dokumentaciju za izgradnju *Hrvatske kuće*, a drugi dio za kadrovsko osnaživanje (za projekt menadžera i za potrebe rješavanja pitanja područnih ureda).«

Kako je dodala, izrada projektne dokumentacije trajat će oko tri mjeseca, nakon čega se može pristupiti izgradnji, za što je Vlada RH obećala da će sljedeće godine opredijeliti sredstva. Završetak izgradnje *Hrvatske kuće* može se očekivati u narednih godinu-dvije.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnik u Skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov** je rekao kako ovdašnja hrvatska zajednica, koja je svoj status počela izgrađivati prije 20-ak godina, još uvijek ima velike izazove i kada je u pitanju prostor u kojem radi, njegova funkcionalnost, kao i po pitanju broja ljudi koji su profesionalno angažirani na artikuliranju interesa.

»Ovakva podrška rješava dio tih problema, a gesta nema samo materijalnu, tj. financijsku, vrijednost ili značenje već i svoju jasnu političku poruku: Republika Hrvatska je stajala, stoji i stajat će iza hrvatske zajednice koja želi izgraditi svoju budućnost ovdje gdje stoljećima živi.«

I. Petrekanić Sič

20. prosinca 2019.

DSHV među potpisnicima Memoranduma o budućnosti Vojvodine

Predstavnici osam političkih partija i organizacija iz Vojvodine potpisali su u utorak u beogradskom Media centru *Memorandum o budućnosti Vojvodine*. Memorandum su potpisali predstavnici Lige socijaldemokrata Vojvodine, Vojvođanske partije, Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Rumunjske partije, Crnogorske partije, Zajedno za Vojvodinu, Liberalno-demokratskog pokreta Vojvodine i Foruma V-21.

Predsjednik LSV-a **Nenad Čanak** izjavio je da Europa nema alternativu, a da je Srbija u dubokoj političkoj krizi izazvanoj nacionalizmom i centralizmom: »Ljudi koji su pred vama čine onu i onakvu Vojvodinu koja želi živjeti jedan europski život na korist i dobrobit svih svojih građana, onakvu Vojvodinu koja hoće da Srbija, kao njena matična država, bude razvijena i ravnomjerno razvijena država, a ne da se od više stotina kilometara auto-cesta jedva pet posto u protekloj godini napravi u Vojvodini. Dakle, ljudi koji su pred vama su ljudi koji žele preko Vojvođanskog fronta potaknuti politički centar u Srbiji, potaknuti razmišljanje o razlikama u Srbiji, njihovom očuvanju kao naše dragocenosti, a ne kao preprece za normalan život u Srbiji. I, da se, za razliku od sadašnje razdelbe snaga u Srbiji koje se dijele na desne i desnije, napravi i neka druga opcija u ovoj zemlji koja će, poštujući institucije ove zemlje i poštujući njene zakone, raditi na tome da svoje ideje parlamentarnim putem ostvari«, poručio je Čanak.

Istaknuo je i da je rano govoriti hoće li ove stranke i organizacije biti koalicijski partneri na predstojećim izborima, jer oni još nisu raspisani, ali je naglasio da su ideje koje dijele neprolazne i da od njih neće odustati.

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** kazao je da je »politička platforma« koju su potpisali »posljednjih godina jedina

kompatibilna s onim što su danas europski standardi, kad je u pitanju uređenje država i politika koje se vode. Iza nje stoje odgovorni politički subjekti. DSHV nije to odavno uviđao i sada smo zadovoljni, jer smo se našli u krugu ljudi koji hoće, kojima je stalo do budućnosti Srbije, Srbije kao moderne, na europskim

vrijednostima utemeljene države, koja je posvećena razvoju politika, koja je unutar sebe uređena na suveren način, decentralizirana, gdje će autonomna pokrajina imati veće ovlasti, kao i sve jedinice lokalne samouprave, gdje će iz političkog polja dolaziti kompetetni subjekti koji će moći ostvarivati ovakav programski pokret«.

Izvor: Media centar, LSV

Susret Bakota – Vučić

Srbijanski predsjednik **Aleksandar Vučić** poručio je u utorak, 17. prosinca, u razgovoru s hrvatskim veleposlanikom u Srbiji **Gordanom Bakotom** da ostaje posvećen razvoju dobrosusjedskih odnosa Beograda i Zagreba te da očekuje da dvije zemlje u budućnosti nadvladaju probleme proistekle iz različitih shvaćanja prošlosti.

U priopćenju povodom oproštajnog posjeta hrvatskog veleposlanika naglašeno je kako će srbijanski predsjednik nastaviti promicati stabilnost u regiji, vodeći politiku mira i suradnje.

Veleposlanik Bakota istaknuo je da Hrvatska za dva tjedna prvi put preuzima predsjedanje Europskom unijom u trenutku kada se otvorila rasprava o novoj metodologiji pristupnih pregovora, te da Hrvatsku očekuje »posebna odgovornost prema najbližem susjedstvu« kako bi potporom proširenju bila jamac stabilnosti regije. Vučić je zahvalio Bakoti na profesionalnom i korektnom pristupu koji je pokazao tijekom diplomatskog mandata u Beogradu i poželio mu uspjeh na novoj veleposlaničkoj dužnosti u Berlinu, priopćeno je iz Vučićeva ureda.

Nacionalna konferencija Ženske parlamentarne mreže

Sedma Nacionalna konferencija Ženske parlamentarne mreže pod nazivom *Ne u mom parlamentu* održana je 13. prosinca u Domu Narodne skupštine Republike Srbije. Nazočno je bilo više od tri stotine sudionica iz lokalnih samouprava, nevladinih organizacija, nacionalnih vijeća, zastupnika Narodne skupštine i najviših tijela vlasti u Srbiji. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća konferenciji je nazočila vijećnica **Snežana Periškić** koja je konferenciju ocijenila izuzetno korisnom. »Na konferenciji su sabrana iskustva iz prakse, dijalog umjesto monologa te sam i sama ostvarila osobne kontakte s članicama i zastupnicama koje nisam imala priliku ranije upoznati, dogovorila daljnju suradnju na temu ženskog aktivizma u političkom životu i suradnju Hrvatskog nacionalnog vijeća sa sudionicama skupa«, izjavila je vijećnica HNV-a.

Prema: HNV

Glasa se i u Beogradu i Subotici

Kampanje u Srbiji skoro da i nije bilo, jedino se Demokratski savez Hrvata u Vojvodini aktivno uključio pozivajući birače da glasaju za aktualnu predsjednicu Kolindu Grabar-Kitarović * U Srbiji je aktivno registriranih ukupno 29.592, od toga u Beogradu 15.819 te u Subotici 13.773

Izbori za predsjednika/predsjednicu Republike Hrvatske bit će održani u nedjelju, 22. prosinca, a na njima pravo glasanja imaju i hrvatski državljani s prebivalištem izvan Hrvatske, pa tako i oni koji žive u Srbiji.

Kampanje u Srbiji skoro da i nije bilo, jedino se Demokratski savez Hrvata u Vojvodini aktivno uključio pozivajući birače da glasaju za aktualnu predsjednicu **Kolindu Grabar-Kitarović**.

Glasanje u Beogradu i Subotici

Prema podacima Ministarstva uprave, koje je 13. prosinca objavilo rješenje i podatke o broju birača sa zaključenog popisa birača ukupno je za ove izbore upisano 3.854.747 birača i to: 3.677.904 birača s prebivalištem i 176.843 birača bez prebivališta u Hrvatskoj. Od tog broja je 163.373 aktivno registriranih po službenoj dužnosti koji mogu glasati u inozemstvu (to su birači s e-osobnom iskaznicom i inozemnom adresom), a 11.960 je aktivno registriranih na zahtjev birača.

Hrvoje Vuković

U Srbiji je aktivno registriranih ukupno 29.592, od toga u Beogradu 15.819 te u Subotici 13.773. Radi se o osobama s dvojnim državljanstvom Hrvatske i Srbije i koji posjeduju e-osobnu iskaznicu koji se nisu morali prethodno registrirati, dok je onih koji su se prethodno registrirali ukupno 68, u Beogradu 50 i u Subotici 18. Ova brojka se može još mijenjati, jer će i na sam dan izbora oni koji ne posjeduju e-osobne iskaznice i koji se nisu prethodno registrirali, moći to učiniti te glasati uz potvrdu koju

će konzulati u Beogradu i Subotici izdati, kaže konzul prvog ranga Generalnog konzulata u Subotici **Hrvoje Vuković** ujedno pozivajući sve državljane Hrvatske da iskoriste svoje pravo i glasaju na izborima.

»Birači koji imaju hrvatsku e-osobnu iskaznicu s podatkom o prebivalištu izvan Hrvatske nisu se morali aktivno registrirati već su, po službenoj dužnosti, aktivno registrirani za državu i konzularno područje prema adresi prebivališta. Birači koji nemaju hrvatsku osobnu iskaznicu s podatkom o prebivalištu izvan Hrvatske mogli su se aktivno registrirati, ali ukoliko to nisu učinili na dan izbora na mjestu glasanja bit će im izdana potvrda kojom će ostvariti svoje pravo glasanja. Birališta će u prostorijama konzula

lata u Subotici i Beogradu biti otvorena od 7 ujutru, a zatvaraju se u 19 sati«, objašnjava Vuković.

Na naše pitanje zašto nema više biračkih mjesta Vuković kaže kako prema sadašnjim zakonima koji reguliraju ovo područje biračka mjesta u inozemstvu mogu se organizirati samo u mjestima u kojima su diplomatsko-konzularna predstavništva, a to su Beograd i Subotica u Srbiji.

Glasanje će se u Srbiji provoditi na biračkim mjestima u Konzularnom uredu Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu (Kneza Miloša 82/I. kat) i Generalnom konzulatu Hrvatske u Subotici (Maksima Gorkog 6).

DSHV: Podrška aktualnoj predsjednici

Osim obavještenja i poziva da iziđu na glasanje upućenih iz diplomatsko-konzularnih predstavništava, u Srbiji je bilo malo vidljivo da se održavaju predsjednički izbori. Pažnju i (negativne) komentare u srbijanskim medijima privukao je tek bilbord s promidžbenom porukom aktualne predsjednice Hrvatske i kandidatkinje na izborima Kolinde Grabar-Kitarović koji je dva dana bio postavljen u subotičkom naselju Prozivka.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** ocjenjuje da postoji velika nesimetrija u pogledu promidžbenih aktivnosti i reagiranja na političke kampanje kad su u pitanju interesi hrvatske zajednice i nekih drugih ma-

Tomislav Žigmanov

njinskih zajednica. Naime, dok je, kada su bili izbori za zastupnike EU, iz Mađarske dolazila snažna kampanja s premijerom **Viktorom Orbánom** na čelu, bilbord s promidžbenom porukom Kolinde Grabar-Kitarović naišao je na negativne kritike u većini medija i nakon dva dana je nestao.

»Taj bilbord se pojavio mimo naših bilo kakvih organizacijskih struktura i nastojanja. Vidjeli smo da je bio samo dva dana. Stoga smo jasno i nedvosmisleno osudili nemogućnost vođenja bilo kakve promidžbene akcije. Trebamo se samo sjetiti prije nekoliko mjeseci kada su bili izbori za zastupnike Mađarske u EU, pa ste na sjeveru Vojvodine, kada su u pitanju bilbordi, imali dojam da živite u Mađarskoj. Uz to je i predsjednik mađarske vlade Viktor Orbán živo bio prisutan i vodio izravnu političku kampanju sa svojim političkim partnerima. Postoji nesimetrija između onoga što je dopušteno drugima i što su prakse kod drugih, a Hrvatima je zabranjeno«, kaže Žigmanov.

DSHV poziva sve građane koji su državljani Hrvatske da iskoriste svoje zakonom zajmačeno pravo. »Kao što je poznato, Hrvatska je, slično drugim državama, kao što je to na primjer Mađarska, omogućila svojim državljanima, bez obzira u kojoj državi žive, da mogu glasati kada su u pitanju izbori za predsjednika republike, Hrvatski sabor... DSHV je pozvao sve građane koji su državljani Hrvatske da iziđu na izbore i tako posvjedoče svoju zrelost kada je u pitanju mogućnost utjecaja na određene konstelacije u Hrvatskoj. Naravno da smo, iz vizura interesa i beneficija koje Hrvati u Srbiji imaju, procijenili da glas treba dati onima koji su do sada pokazali nedvojbenu podršku našim nastoja-

njima da ostvarimo integraciju u srbijansko društvo i da postignemo ravnopravnost građana hrvatske nacionalnosti. Vidjeli smo u proteklih nekoliko godina da je i predsjednica Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović i hrvatska vlada na čelu s premijerom **Andrejom Plenkovićem** poduzela cijeli niz ključnih koraka kada je u pitanju poboljšanje položaja hrvatske zajednice – od usvajanja i potpisivanja *Subotičke deklaracije* pa do držanja pitanja hrvatske manjine kao teme na visokom mjestu agende bilateralnih odnosa. Klasični koalicijski okvir suradnje i podrške nije ostvaren, i u tom smislu smo mi kao samostalna politička stranka, koja temeljem vlastitih racionalnih uvida donosi svoje suverene odluke, odlučili da s ukazom na partnerstvo podržimo kandidatkinju Hrvatske demokratske zajednice«, kaže predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov.

Na pitanje kakvu izlaznost očekuje, predsjednik DSHV-a kaže kako je »poslovično mali broj ljudi u zajednici izlazio na izbore što je posljedica s jedne strane inertnosti, pasivnosti, mogli bismo reći neki puta i straha, udaljenosti biračkih mjesta od mjesta stanovanja i odsustva aktivnosti kada su u pitanju promidžbene aktivnosti«, ali ističe i kako očekuju »da će izići više nego ikada do sada«.

Kandidati

Na predsjedničkim izborima je 11 kandidata, to su: aktualna predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović koju podupiru vladajuća HDZ, »Bandić Milan« 365 – Stranka rada i solidarnosti, HSP dr. Ante Starčević i Hrvatska demokrišćanska stranka; **Zorana Milanovića** podupiru SDP, HSS, IDS, HSU, Reformisti, Glas, PGS, SNAGA, Laburisti, Stranka umirovljenika, MDS i ZELENI, **Dejan**

Kovač je kandidat HSLS-a, **Katarina Peović** Radničke fronte i Socijalističke radničke partije, **Ivana Pernara** podupire Stranka Ivana Pernara, **Antu Đapića** Demokratski savez nacionalne obnove-Desno, a **Nedjeljka Babića** Hrvatska stranka svih čakavaca, kajkavaca i štokavaca.

Na izborima su i četiri nezavisna kandidata: **Miroslav Škoro**, **Mislav Kolakušić**, **Dalija Orešković** i **Dario Juričan**.

Ako nitko ne osvoji većinu, odnosno više od 50 posto glasova u prvom krugu, a što je izvjesno prema predizbornim rezultatima istraživanja, dva tjedna kasnije, 5. siječnja, bit će održan drugi krug.

J. Dulić

Dragan Muharem, svećenik Subotičke biskupije

Božić je iznimno dramatičan događaj

Intervju vodio: Zvonko Sarić

*Božić nam pomaže, rekao bih to najjednostavnije moguće, naučiti se biti čovjekom * U današnjim vremenima kada vrijednost obiteljskog zajedništva i međusobnog podupiranja, iz različitih razloga, gubi na snazi, dobro je brižno njegovati baštinu predaka * Novi zavjet, novi savez Boga i cjelokupnoga ljudskoga roda ne počinje ni s moćnim papama, niti teolozima, učenjacima, čak ni s muškarcem, nego jednom ženom! * Društvo današnjice, koje će po procjenama Svjetske zdravstvene organizacije za koju godinu najviše bolovati od bolesti depresije, besmisla, urgentno potrebuje »reiščitavanje« božićnoga otajstva; da i kad raskitimo lampice, ne ostane zjapuća provalija praznine * Božić nije tek kalendarski događaj čija »čarolija« prestaje vađenjem posljednje sarme iz lonca*

Advent ili došašće vrijeme je iščekivanja Božića, a u to vrijeme slave se narodni običaji Materice i Oci. Sa svećenikom **Draganom Muharemom**, župnikom župe Presvetoga trojstva u Maloj Bosni, naselju nadomak Subotice, dušebrižnikom u subotičkoj Općoj bolnici i profesorom na Teološko-katehetskom institutu u Subotici razgovarali smo o važnosti tradicionalnih običaja, čega trebamo biti svjesni o Božiću i u čemu nam Božić pomaže i što je s vječnim zapovijedima mira i ljubavi kada prođe vrijeme blagdana.

HR **Kakav značaj u kulturi življenja imaju narodni običaji Materice i Oci? Zbog čega se slave i što se njima iskazuje?**

Kao mladom i tek prokljuvelom teologu malo mi je smetalo što su Materice i Oci zauzeli povlašteno mjesto u liturgiji Treće i Četvrte nedjelje došašća i pritom donekle zasjenili svetopisamske poruke ta dva dana. No, vremenom sam uvidio da je mudrost kršćanskoga puka ipak daleko starija i veća i da je vjerovati razložnosti smještanja ovih običaja unutar liturgije adventa. Centralna figura Božića je Sveta Obitelj. U adventskom hodu i naše se obitelji približavaju, naslanjaju na svetu nazaretsku Obitelj, njome se posvećuju. U današnjim vremenima kada vrijednost obiteljskog zajedništva i međusobnog podupiranja, iz različitih razloga, gubi na snazi, dobro je brižno njegovati baštinu predaka. Ovi običaji pokazuju vrlo lijepu povezanost liturgijskog i narodnog života, kada se narod nadahnjivao ljepotom Božje riječi i snagom euharistijskoga stola, a crkveni život i liturgija pak svoje nadahnuće crpili i iz vjere naroda.

HR **Gradi li se budućnost i na pamćenju o prošlosti i jesu li nam i zbog toga važni tradicionalni običaji i kultura?**

Riječ običaj krije u sebi praslavenski korijen glagola učiti. Mudar čovjek gradi svoj identitet učeći iz iskustva koje su namrle prethodne generacije. Svojevrna kulturološka i identitetska bezbojnost i bauljanje počinje upravo od svjesne ili nesvjesne amnezije prošlosti, a krajnji rezultat tog procesa je iskorijenjeni čovjek, pogodan manipulaciji. No, valja paziti se i toga da se ne pretvorimo u kustose muzeja koji nostalgично čuvaju eksponate tek radi evociranja davno prošlih uspomena.

HR **Kakva je danas uloga žena unutar Katoličke Crkve? Postoji niz kanonskih zabrana prema kojima ženi nije mjesto na oltaru. Pitam iz ugla laika, zbog čega žene kroz povijest nisu mogle biti ređene za svećenice?**

Povremeno znam naglasiti da su u Katoličkoj Crkvi i žene svećenice. To nije neka moja teologija nego službeni nauk Crkve.

Svaki krštenik obdaren je kraljevskim, proročkim i svećeničkim dostojanstvom. Kršćani su svećenički narod. Ono što Vas zanima je ovaj posebni vid služenja u Katoličkoj Crkvi, kroz Sveti red. Smisao Svetoga reda je služenje svećeničkom Božjem narodu. Moja uloga kao zaređenog službenika je služiti. Zato mi je malo čudnovato da u eri ženske emancipacije i feminizma netko sebi želi baš to – biti služavkom nekome! A povici za ređenjem žena stižu najviše iz tog tabora. Zaista čudnovat paradoks! Uzrok ovome vidim u suštinskom nepoznavanju teologije, gdje se Sveti red ne vidi kao služenje nego se svodi na pitanje moći, vlasti. Doduše, i mi sami smo toj slici pridonijeli, ali deformacija se ne može uzeti kao pravilo. No, želja mi je ovdje uočiti nešto puno važnije. Novi zavjet, novi savez Boga i cjelokupnoga ljudskoga roda ne počinje ni s moćnim papama, niti teolozima, učenjacima, čak ni s muškarcem, nego jednom ženom! Povijest našega spasenja počinje s Marijom. Bez žene nema utjelovljenja Boga, bez žene nema Spasitelja i spasenja... Da se vratim na ređenje žena: ako je itko bio dostojan primiti Sveti red, bila je to samo jedna osoba u čitavoj ljudskoj civilizaciji – Marija, jedina bezgrešna među ljudima! A njezin Sin je ipak nije primio među apostole. Nego onog Judu koji ga izda, onog sirotog Petra koji ga zatajio, nevjernog Tomu... Netko će reći – zbog patrijarhalne kulture. Niti malo ne stoji. U ono vrijeme okolni narodi su imali i svećenice u hramovima. Dakle, ovdje se radi o ekleziološkim a ne antropološkim razlozima. Crkva, ekleziološki razlog, je uvijek predstavljana likom žene, zaručnice, o kojoj se brine zaručnik. Bilo bi neprikladno da Crkva-žena ima zaručnicu-ženu. Jasno mi je da je to danas *cool* i *fensi*, ali za teologiju je to neprihvatljivo. Slika zaručnika, muškarca i zaručnice žene, temeljna je za Sveto pismo. U pitanju je i slika plodnosti. A znamo da dva zaručnika istog spola nisu baš neka slika plodnosti. Kod biskupskog posvećenja biskupu se stavlja prsten ovim riječima: »Primi prsten, pečat vjernosti, da bi Božju svetu zaručnicu Crkvu, ukrašenu nepromjenjivom vjernošću nepovrijeđenu štitiš«. I zato zbog same naravi Krist je utjelovljenjem muškarac koji čuva i brine o svojoj zaručnici – Crkvi. Svećenik djeluje »in persona Christi«, u osobi Krista, muškarca i služi, njeguje svoju zaručnicu – Crkvu. Ispravno shvaćena teologija nikoga ne ugrožava niti diskriminira. Naravno, svi trebamo još više učiniti po pitanju poštovanja ženskog dostojanstva i ženskog genija u Crkvi i društvu.

Tiče li se Božić sudbonosno, kao osobni događaj za nas? Čega trebamo biti svjesni o Božiću?

Božić je, rekao bih, iznimno dramatičan događaj. U njemu je ponajmanje čarolije, bajkovitosti ili nekakve idile. Ispod takve romantizirane predodžbe, svedene na limunadu, vrijedno je otkriti svu brutalnost rizika Božje intervencije u našu povijest i civilizaciju. Bog nije tek neka metafizička ideja, apstrakcija onkraj iskustvenoga, filozofski postulat. Bog je u pelenama! Da! Gotovo sablažnjivo istinito! Miris pelena koje treba promijeniti ne daje nekog poticaja filozofiranju. Događajem utjelovljenja i rođenja ništa ljudsko mu više nije bilo strano. Svemoćni Bog? Koji mora sisati? Stvoritelj svemira koji je mušičav, jer mu izbijaju mliječni zubi? Bog koji nezgrapno sriče prve riječi? Bog koji ima pubertetskih tegoba? Tek rođen u statusu je izbjeglice zbog snobizma aktualne političke vlasti onoga vremena. Sveta Obitelj prinuđena je iz vlastite države otići na rad u inozemstvo, ostaviti sve da bi si skrpili koliko-toliko pristojan život. Lista bi bila podulja kada bih nastavio nabrajati svu neatraktivnost i običnost

Božića. Ali, dohvaćate bit? Sudbonosno za nas u svemu tome je upravo taj demistificirani, demitologizirani događaj Božjeg očovječenja. Bog želi obuti naše cipele, iznutra dosegnuti sve dimenzije ljudskosti. Time je jalova svaka moja pritužba da me ne razumije, da ne zna kako mi je, da je daleko. No, da ne bismo Božić sveli tek na Božji izlet ili ekskurziju među ljude, sv. Ivan nam u svome evanđelju otkriva suštinu svega – »Riječ je tijelom postala i nastanila se među nama« (Iv 1,14). Zgodno je uočiti da se za Riječ koristi grčki Logos koji se jednako prevodi i sa Smisao. Tako bismo božićno evanđelje mogli čitati i ovako: »U početku bijaše Smisao, i Smisao bijaše u Boga i Bog bijaše Smisao... I Smisao tijelom postade i nastani se među nama...«. U ovaj svijet bolnih apsurdna, besmisla, prodire svježina smislenosti. Ima li većega dara od toga? Ne, ni bogatstva, ni lišenja patnji, ni ne znam čega... Smisla smo žedni! Društvo današnjice, koje će po procjenama Svjetske zdravstvene organizacije za koju godinu najviše bolovati od bolesti depresije, besmisla, urgentno potrebuje »reščitavanje« božićnoga otajstva; da i kad raskitimo lampice, ne ostane zjapeća provalija praznine. Od »džidžavog« Božića doći do onog suštinski presudnog za moju egzistenciju. Ako se Bog usudio na tako radikalne poteze, »upelenjenje«, križ, onda smatram to izazovom za prevrednovanje vlastitog življenja u svjetlu božićnog otajstva.

U čemu nam Božić pomaže? Što je s vječnim zapovijedi-ma mira i ljubavi kada prođe vrijeme blagdana?

Božić nam pomaže, rekao bih to najjednostavnije moguće, naučiti se biti čovjekom. Paradoks ovoga blagdana je baš u tome – Bog je morao postati čovjekom da bi nas naučio biti ljudima. Nije isto kada netko s visine docira ili pak kad se spusti i djeluje iznutra. Zapovijedi mira i ljubavi, koje spominjete u Vašem pitanju, a koje su u temeljima ovoga blagdana, ne mogu biti tek naređene odozgora. Božja pedagogija je vrlo konkretna – ono što od drugog zahtijevaš, prvo sam izvrši. Zato je Isus mogao s punim pravom reći – Ja sam Put. Govor o miru, solidarnosti i ljubavi među ljudima ostao bi tek floskula da barem jedan čovjek nije tako živio i pokazao što to konkretno znači. Štoviše, Isus je izbjegavao prečesto koristiti spomenute termine da se ne bi stvorio »papagaj efekt«, tj. devalvacija i inflacija istih. U ovom slučaju, mir nije tek odsutnost rata, ili »kez« s figom u džepu, nego prodor neba na zemlju, novi poredak stvarnosti u kojem »vuk prebiva s janjetom, ris leži s jaretom...«, kako o tome govori prorok Izaija u Došašću, ako baš hoćete malo modernije: vlast s oporbom, katolik s pravoslavcem, Srbin s Hrvatom, Bunjevac sa Samobunjevcem... Može vam se ovo učiniti utopijom, nekom *hippievskom* teologijom hvatanja za ručice i blesastog cupkanja »ringeringeraja«. Međutim, koncepcija takvog istinskog mira, ljubavi i suživota, bez ukidanja različitosti, postala je realna u trenutku čerečenja betlehenskog Djetešceta po drvetu križa, njegovim predanjem za čovjeka do smrti i konačno uskrsnućem kao dokinućem sizifovskog apsurdna svekolike egzistencije. Tek to je okvir za govor o istinskoj ljubavi i miru. I da, takva nastojanja nemaju kalendarska ograničenja; Božić nije tek kalendarski događaj čija »čarolija« prestaje vađenjem posljednje sarme iz lonca; ono je trajno zbivanje, trajno nastojanje humanizacije čovjeka po uzoru i po mjeri Isusa Krista. Dokle god su poruke Božića na razini kratkotrajnog prazničnog popusta, vrijede dok traje fešta, onda smo »promašili ceo fudbal«.

Je li učenje Katoličke Crkve danas u postmodernoj epohi i civilizaciji tek jedna od »ponuda« ili je učenje koje bi nužno trebalo slijediti?

Politička korektnost nalaže da po ovom pitanju ne talasamo previše i ne zahtijevamo veću tezu na sajmu postmoderniteta. No, srećom po mene, *Hrvatska riječ* nije toliko opasan medij, pa ću si dopustiti malo političke nekorektnosti. Zašto sam kršćanin, katolik, a ne pripadnik neke druge religije ili pak ništa od navedenog? Nije to zato što sam se rodio među katolicima, ili jer kulturološki tu pripadam, ili zato jer su me bez pitanja namakali u vodi krštenja. Prihvatio sam ponudu kršćanstva baš zbog svega ovoga što sam prethodno govorio – zbog otajstva Božjeg utjelovljenja. Mogu svoje povjerenje dati samo onome tko zna kako je biti u mojoj koži, kako je hodati u mojim cipelama, nekome tko je spreman dati život za mene – otajstvo križa. Drugi religijski i filozofski sustavi se gotovo grste (zgražavaju) na pomisao da bi Bog htio ući u materiju, okaljati se njome, ukakiti se u pelene ili biti dokrajčen. Baš zbog te sablazni kršćanstvo mi je vjerodostojno. Istovremeno i toliko ljudsko i toliko božansko. Opetovana mantra da su sve religije u suštini iste i da je svejedno što si, dolazi upravo iz kuhinje političke korektnosti i intelektualne površnosti.

Koliko je prema Vašem mišljenju danas prisutna komercijalizacija Božića?

Možda će zvučati čudno, ali komercijalizacija je u samoj naravi božićnog otajstva. Tu je njezino istinsko mjesto i ona je izvor spasenja. Najstarija teologija o razlozima Božjeg utjelovljenja naziva se »*admirabile commercium*« – uzvišena razmjena. Što se u tom »*komercu*« događa? Bog uzima naše čovječstvo da bi nas obdario svojim božanstvom. Postaje čovjekom da bi nas pobožanstvenio. To je jedina istinska komercijalizacija Božića. Ono na što Vi aludirate ima donekle veze s prethodno rečenim. Jer se Bog nama u potpunosti darovao, i mi imamo potrebu darivati se drugima. Stoga je više nego prikladno darivati svoje bližnje. Zato me uopće ne tangira onaj materijalistički vid komercijalizacije sve dok znam razlikovati bitno od manje bitnog, važno od sporednog. Oni koji to ne umiju, malo će skuplje proći za Božić.

Što ćete Vi pokloniti bližnjima kao dar za Božić?

Nevolja je kada se nađemo u nedoumici što nekome pokloniti. Istini za volju, većina nas ima sve što je potrebno i pokatkad darivanje postaje gomilanje ili rutina koja se obavlja iz kurtoazije. Što to ja kod sebe već imam, a da je drugom potrebno? Ono što čovjek današnjice možda najviše potrebuje jest moj poklon! Baš to! Poklon. Sama riječ sve kaže: poklon/naklon/klanjanje. Dati nekome sebe, svoje vrijeme, srce, blizinu, osmijeh... Pokloniti se! Takav poklon je i najskuplji. Nema ga na policama shopping centra. Čak ni kod Kineza. Takvo darivanje je istinski produženo i konkretizirano otajstvo Božića, pravi »*admirabile commercium*« o kojem sam govorio u prethodnom odgovoru. Otac nebeski nije udaljeni otac koji plaća alimentaciju, nego sebe daruje u Sinu.

Što za Vas znači proslaviti svete dane u pravom kršćanskom smislu?

Smatram da je tu u igri razlikovanje bitnog od sporednog. Ove dane je moguće slaviti na različite načine. Sporedni načini – bogat stol, druženje, odmor... imaju svoje mjesto ako sam dotaknuo bit – liturgijska proslava. Ako o Božiću slavimo rođendan Isusa Krista, složiti ćete se da je pomalo tupasto slaviti rođendan

bez prisutnosti glavnog slavljenika. Ako sporedno postane bitno, onda će to biti tek atak na novčanik i kolesterol u krvi. Proslaviti ove dane znači susresti Krista, poput betlehemske pastira duboko se pokloniti neshvatljivoj Božjoj ljubavi, poput Tri kralja darovati ono najbolje od sebe, poput magarca i vola grijati toplinom svoga srca djetesce u jaslama, poput anđela darovati svoju pjesmu. Kako li je samo onda Božić predivan!

Je li nam u našem aktualnom vremenu potrebno samo kruha i igara ili možda da se igramo i radimo?

Panem et circenses – nekoć samo metafora za rimski narod koji se odrekao političke slobode te izabrao ubogu hranu i bljutavu zabavu, danas sve više naziv za politiku koja neprestano traži kratkoročna rješenja da stiša javno nezadovoljstvo. Isus se našao u vrlo sličnoj situaciji kada je narod skužio da ima moć od par kruhova nahraniti tisuće. Htjeli su ga za kralja! Gdje ćeš bolje – niš ne radiš, a Vječni Pekar povazan žonglira pred krčecim, nezasitnim trbusinama! Nisu shvatili ono – ne živi čovjek samo o kruhu... A on je došao donijeti kruh »nasušnik«. Ovaj prijevod Očenaša, kako se izgovara u pravoslavlju, puno je slikovitiji i dublji. U korijenu riječi je – suština, smisao, bit! Vraćamo se na ono što sam govorio – Bog je darivatelj smisla. Pojedinaac, zajednica, narod koji je izgubio smisao, izgubio poveznice sa suštinom bivstvovanja, sveden je tek na niske porive koje utažuje u besmislu »kruha i igara«. Kako nam tek sad sjedaju riječi koje čujemo na misi ponoćki: »Narod koji je u tmini hodio svjetlost vidje veliku...«. Iz 9,6. Nadati nam se je da ćemo i mi u ovoj tami ugledati svjetlost veliku.

Jesmo li pozvani na praštanje i pomoć drugima?

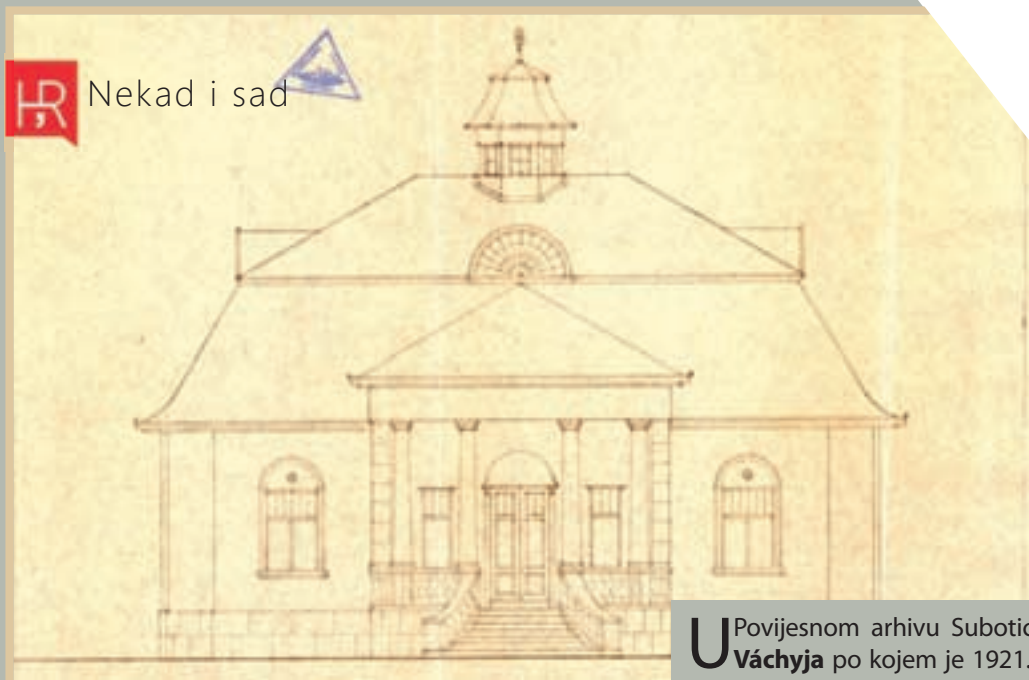
To je trajni općeljudski poziv. Posebice u kršćanstvu. Praslavlenski korijen riječi »oprostiti« krije u sebi značenje – »onaj koji stoji«. Stajanje, stav uspravnosti, karakterističan je samo ljudskoj vrsti. Po tome se razlikujemo od životinja i ostalog živog svijeta. Po tome smo najsličniji Bogu. Sad zaključite do čega nas dovodi nepraštanje. Isto tako, univerzalno etičko načelo je i pomoći bližnjemu u nevolji. I za jedno i za drugo potrebno je čisto oko – uočiti i čisto srce – djelovati.

Kako tumačite pojam izabranog naroda u Starom zavjetu?

Izabranje jednog konkretnog naroda, židovskog, gigantski je Božji projekt, koji za cilj ima jedno – iznjedriti Spasitelja. Bog nije želio da Mesija bude padobranac koji će pasti s neba, vanzemaljac bez korijena, nego pripadnik jednog određenog naroda, dionik jedne povijesti, kulture, jezika, vjere. Tako je danas svaki onaj koji prihvati Krista dionik Izabranog naroda, bez obzira na naciju, boju kože, jezik.

Što bi se dogodilo kada bi se Isus Krist ponovno pojavio u ovome svijetu?

Magarci i volovi bi opet najbolje prošli. Od Staroga pa preko Novoga zavjeta oni su uvijek prepoznavali svoga Spasitelja. U proroka Izaije postoji rečenica: »Vol poznaje svog vlasnika, a magarac jasje gospodareve – Izrael ne poznaje, narod moj ne razumije«. Zato su vol i magarac neizostavno društvo Isusu u štalici. Moja procjena je da ni danas, na izmaku 2019. godine, uz sve znanje i napredak, nismo dorasli, da »prostite, volu i magarcu. Isus možda ne bi danas završio na križu, ali osmislili smo i unaprijedili sofisticiranije metode razapinjanja, npr. medijski linč, kućni pritvor za uzbunjivače, etiketiranje, botovanje itd. Na koncu vremena, kada ponovno dođe u slavi, ne bi mi smetalo da me prepozna kao svoga magarca.

Stoljeće lijepe vile na Paliću

U Povijesnom arhivu Subotica sačuvan je projekt **Istvāna Váchyja** po kojem je 1921. godine izgrađena vila u Split-skoj aleji na Paliću za obitelj **Pollák** (F: 47. odl. 733/1921). I danas je to lijepa građevina, održavana i sačuvana u autentičnom izgledu kroz sve vrijeme. Mr. **Gordana Prčić-Vujnović** opisala je karakteristike objekta u knjizi *Razvoj urbanizma i arhitekture u periodu od 1918. do 1941. godine u Temišvaru, Segedinu i Subotici* grupe autora (str. 330): »Po organizaciji prostorija i izgleda prati obilježja vila građenih u prethodnom razdoblju. Simetrične je organizacije prostorija, s centralno lociranom trpezarijom koja se otvara na veliku pročeonu terasu, obavezan element ljetnikovaca... Reprezentativnost pročelju daje trem oblikovan prema kanonima prethodnog razdoblja, s masivnim dorskim stupovima i balustradom...«.

Artur Pollák, koji je podigao ovu vilu na Paliću, bio je poznati industrijalac, čije ime nalazimo među vlasnicima nekadašnjih mlinova (**Stevan Mačković**: *Industrija i industrijalci Subotice 1918. – 1941.*). U jednom dokumentu sačuvanom u Arhivu (F: 47. 1203. III 284/1920.) traži dozvolu za proširenje mlina: »Slavnom Gradskom Senatu. Potpisani učtivo molim Gradski Senat da mi izvoli za građenje odobrenje dati, da mogu proširiti moj mlin, koji je na roglju Vešelenjijeve (danas Ulica braće Radića – prim. a.) i Telteševe ulice, prema priloženim projektima.«

Pollák je jedan od Subotičana tragično stradalih u Auschwitzu (1880. – 1944.).

Smeće je blago!

Naši stari ljudi su blagom nazivali krupnu stoku: konje i rogatu marvu. Sličan izraz postoji i u mađarskom jeziku: arany-, ezüstmarha (zlatna-srebrna marva), misli se prvenstveno na od zlata ili srebra izrađene predmete, odnosno na zlatni ili srebrni kovani novac. S druge strane, izraz »smeće je blago« najviše koriste arheolozi, etnolozi, kulturni povjesničari, jer prilikom otkopavanja, odnosno istraživanja neke arheološke lokacije gdje se nalazilo naselje ili »kuće za stanovanje«, u blizini se obično nađe nekoliko rupa u koje je bačeno »smeće stanovnika«. Obično su to kosti životinja, koje je čovjek pojeo, zatim komadići grnčarije od razbijenih kuhinjskih posuda i drugi uništeni upotrebnici predmeti: npr. klizaljke izrađene od kostiju itd. Iz ovog »kulturološkog smeća« analiziranjem se mogu saznati vrlo dragocjeni podatci: koje životinje su lovili, koje domaće životinje su gajili, kako su izrađivali upotrebne predmete – ručno ili na grnčarskom kotaču (što je već bila razvijenija tehnologija), gdje je vađena glina za izradu grnčarije itd. Ove rupe svjedoče i o određenoj kulturi stanovanja, jer se smeće nije razbacivalo svuda. Nažalost, ovo pravilo danas ne vrijedi.

Primjera radi: desetogodišnjak izlazi iz samoposluge, odmotat papir s čokolade i hladnokrvo je baci, iako postoji korpa za smeće ispred ulaza. No, nije dijete pravi krivac nego roditelji koji ga nisu naučili, a možda ni oni sami ne znaju kakav je red. Na žalost, ni kultura stanovanja nije često ni na nivou neandertalaca. Mnogi smatraju da je WC šolja ujedno i kanta za smeće ili da je bacanje smeća kroz prozor sasvim u redu. A u današnje vrijeme, za određenu vrstu novinara, koji pišu za tabloide, smeće poznatih ljudi i političara, je vrlo interesantan izvor određenih navika dotične VIP osobe; često i plaćaju ne bi li došli do takve vrste »smeća«. Obavještajnim agencijama je pak »smeće političara« dragocjeni izvor određenih informacija.

Elektroničko smeće

Elektroničkim smećem nazivamo sve one predmete koji koriste električnu energiju kada iziđu iz upotrebe: frižideri, štednjaci, televizori itd. Tu trebamo uračunati i automobile, naročito današnje sve rasprostranjenije električne automobile. No, najvrjedniji otpad ovakve vrste su prije svega mobiteli i pametni telefoni, tableti, računala, naročito prenosivi tzv. laptopovi. U njima su vrijedni, rijetki i skupi elementi, izrađeni od vrijednih polumetala: kadmija, ili alkalnog metala litija (element za akumulatore električnih automobila) itd. Koliko je meni poznato, kod nas uglavnom privatnici iz elektroničkog smeća vade samo kablove, uglavnom zbog bakra ili ostalih obojenih metala. Gradsko komunalno smeće se rijetko »obrađuje« u našoj zemlji, mada je prostornim planom predviđeno 26 regionalnih centara za upravljanje otpadom (RCUO); od ovih je sedam u Vojvodini i jedna takva »regionalna prerada smeća« se nalazi u blizini Subotice (Bikovo) i trenutno je u probnom radu. U Pokrajini su, osim subotičke, još četiri u nekoj fazi izgradnje, a somborska i novosadska su samo u idejnoj fazi. U ostalim dijelovima Republike zasad postoji samo četiri ovakva centra i djelimično rade. Subo-

tički RCUO je po posljednjim raspoloživim podacima preradio 1.708 tona otpada, uglavnom iz Subotice. Veliki problem je prijevoz, jer nema dovoljno specijalnih kamiona. Zasad je zaposleno 60 radnika, a kada Centar bude radio punim kapacitetom bit će ih 160.

Put k Europskoj uniji

Naš predsjednik države ovih dana otvara brojne prometne koridore; neki su završeni, a na drugima počinje izgradnja. Također je nedavno otvoreno još jedno poglavlje pristupnih pregovora. To je sve krasno i lijepo, ali o jednom od najtežih poglavlja koje se tiče zaštite životnog okoliša samo tu i tamo možemo doznati koju vijest. Najzahtjevniji dijelovi ovih pregovora tiču

Detalj hale za preradu smeća (Subotica – Orom)

se kvalitete vode rijeka i prerada otpadnih voda, zatim prerada otpada i industrijsko zagađenje, npr. termoelektrana Kostolac. Po procjeni Ministarstva poljoprivrede i zaštite životnog okoliša, kućanstva u Srbiji stvaraju 65% ukupnog otpada, od ove količine reciklira se 10-15%. Slična je situacija i s otpadnim vodama, odnosno zagađenim vodotokovima. Najveći zagađivači su Beograd i Novi Sad. Nijedan nema uređeno odlagalište otpada i pročištače otpadnih voda. Da budem iskren, najviše bih se radovao kada bi predsjednik Republike otvarao regionalne centre za upravljanje otpadom i pročištače otpadnih voda. Prometni koridori rješavaju samo određene probleme, ali otvaraju i druge: nelegalna izgradnja, zagađenje zraka, smeće pored cesta itd. Primjera radi, u susjednoj Mađarskoj državna firma za održavanje cesta ogromne sume troši za uklanjanje raznog otpada, građevinskog šuta, starog namještaja koje neodgovorni pojedinci bacaju pored putova. Mislim da naši sugrađani ni po kojoj procjeni nisu mnogo savjesniji. To je ono što me plaši prilikom otvaranja neophodnih prometnih koridora, jer to je samo jedna strana medalje. Imajući u vidu da je nova predsjednica EU kao jedan od glavnih ciljeva razvoja Unije označila upravo poboljšanje kvalitete životnog okoliša, naš put k EU neće biti nimalo lak.

Lista problema

U prostorijama Mađarskog nacionalnog vijeća u Subotici je 12. prosinca održan četvrti kvartalni sastanak nacionalnih manjina s republičkim pučkim pravobraniteljem (ombudsmanom) **Zoranom Pašalićem**. Na sastanku su bili nazočni predstavnici petnaest vijeća nacionalnih manjina od 23 nacionalne zajednice u Srbiji.

Domaćin sastanka u Subotici je bio predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća **Jenő Hajnal**, koji je istaknuo kako je značajno što se može zajedno sjesti za isti stol i dogovoriti o rješavanju aktualnih problema.

»Prošle godine su donijete izmjene i dopune Zakona o nacionalnim vijećima, a najznačajnije pitanje ostaje službena uporaba materinskog jezika i pisma, kao i problemi u svezi obrazovanja«, rekao je Hajnal.

Pašalić je rekao kako će rješavanje ključnih problema koje su naveli predstavnici nacionalnih manjina, kao i provođenje Akcijskog plana, biti glavni prioriteti u sljedećoj godini, a najavio je otvorenje Muzeja nacionalnih manjina. Na sastanku je nazočio i državni tajnik u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave **Ivan Bošnjak**. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća sastanku je nazočio predsjednik Izvršnog odbora **Lazar Cvijin**, koji kaže kako je susret s pučkim pravobraniteljem pokušaj te institucije da dio problema u dijelu ostvarivanja svojih zagarantiranih manjinskih prava nacionalne manjine rješavaju upravo preko te institucije.

Funkcionira li sustav kako treba?

»Iz tog razloga se organiziraju kvartalni susreti, koji su do sada bili u Beogradu, Bosilegradu, Novom Pazaru i sad u Subotici. Budući da su formati tih susreta takvi da su prisutni predstavnici većine od 23 nacionalna vijeća, to nije dobra prilika za direktno iznošenje konkretnih problema, što zbog brojnosti predstavnika vijeća, što zbog činjenice da ombudsman može uzeti u razmatranje probleme samo ako je podnesena dokumentacija za pojedine slučajeve. Zato baš i nije jasno zbog čega se potenciraju ovi kvartalni susreti, osim da poraste svijest kod nacionalnih vijeća da se pojedini konkretni problemi mogu i na taj način riješiti«, kaže Cvijin i navodi koji su najčešći problemi prema stavovima predstavnika nacionalnih manjina iznijeti na sastanku:

»Najčešće spominjani problemi su vezani za službenu uporabu jezika, isticanje ploča naseljenih mjesta i naziva institucija na jezicima manjina, upisi u matične knjige i slično, kao i problemi vezani za pasivizacije prebivališta. Albanci, Bošnjaci, gdje su učestali slučajevi zlorabe službenog položaja policijskih tijela prilikom brisanja građana nacionalnih manjina iz popisa državljana nakon čega oni imaju velike probleme da ga ponovo dobiju.«

Cvijin kaže kako je na sastanku istaknuo istu onu problematiku koju su potencirala i druga nacionalna vijeća, a to je službena uporaba jezika i pisma, kao i probleme u dijelu izdavanja osobnih dokumenata na hrvatskom jeziku.

»Također sam izrazio žaljenje što se tako veliki broj predstavlki upućuje i rješava putem institucije pučkog pravobranitelja što jasno upućuje na zaključak da sustav ne funkcionira kako treba. Moramo priznati da mi do sada nismo upućivali predstavke zaštitniku građana i razmišljamo da za neke slučajeve to u narednom razdoblju i uradimo.«

Financijski planovi nacionalnih vijeća

O pripremi za sastanak s ombudsmanom Cvijin navodi kako je sastanak Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina bio održan neposredno prije sastanka s Pašalićem, ali se na tom sastanku bavila potpuno drugim pitanjima od onih koja su tematizirana s pučkim pravobraniteljem.

»Teme su bile usvajanje prijedloga o prioritetnom području financiranja putem Budžetskog fonda za nacionalne manjine za 2020. godinu, razmatranje problematike u svezi budžetiranja i financiranja nacionalnih vijeća i prijedlozi kandidata za izbor člana Savjeta Regulatornog tijela za elektroničke medije. Koordinacija je odlučila da ove godine prioritetno područje za financiranje iz Budžetskog fonda bude informiranje. Ponovo su gotovo sva nacionalna vijeća iznijela nezadovoljstvo novim načinom sačinjavanja financijskog plana nacionalnih vijeća, jer je po novom zakonu nužno prijeći s linijskog na programski način izrade plana, a mnogo je nedorečenosti i nepoznanica vezanih za određene pozicije. I sama Kancelarija za ljudska i manjinska prava je tu pokazala nesnalaženje, budući da tijekom cijele 2019. godine nije formirala obrazac za kvartalna izvješća, pa iz tog razloga još nijedno kvartalno izvješće nije poslano ove godine! Vezano za prijedlog kandidata za Savjet REM-a izraženo je nezadovoljstvo kratkoćom vremena za dostavljanje prijedloga, jer je trebalo u roku od samo dva dana prikupiti kompletnu dokumentaciju za kandidata koje bi određeno nacionalno vijeće htjelo predložiti. To je uspjelo samo mađarskom i slovenskom nacionalnom vijeću, pa su prijedlog Koordinacije za člana Savjeta REM-a dva kandidata: **Aleksandar Vitković** iz mađarskog i **Dragomir Zupanc** iz slovenskog nacionalnog vijeća.

Akcijski plan tapka u mjestu

Jedno od pitanja u razgovoru s Cvijinom bilo je tapka li u mjestu Akcijski plan ili se provodi u praksi?

»Akcijski plan za nacionalne manjine koji je nastao kao rezultat jedne od aktivnosti Akcijskog plana za Pregovaračko poglavlje 23 već dulje vrijeme, kako ste naveli u pitanju, tapka u mjestu. Zapravo, ovaj srednjoročni dokument je, možemo sa sigurnošću reći, izgubio svaku svoju svrhu. Mi smo još 2016. godine, kada je Akcijski plan za manjine usvajati, ukazivali na sve njegove manjkavosti što je kasnije potvrđeno i kroz izvješća nekoliko ekspertskih misija međunarodnih tijela, pa čak i kroz periodična izvješća Europske komisije o napretku Srbije u pretpripravnim pregovorima s EU.

Kada konkretno govorimo o manjkavostima samoga Akcijskog plana za manjine, onda tu zapravo govorimo o čitavoj listi problema, od toga da prilikom usvajanja samoga tog plana nacionalna vijeća nisu bila adekvatno konsultirana i uključena, a predstavnici civilnoga sektora su u potpunosti ostali isključeni iz ovoga procesa. Istovremeno i tijekom realizacije aktivnosti nacionalna vijeća su praktički više bila puki promatrači koji su obavještavali Ured za ljudska i manjinska prava o pojedinim realizacijama bez da su bili uključeni kao ravnopravni partneri. Sama realizacija aktivnosti iz Akcijskog plana uopće nije pridonijela unaprijeđenju manjinske zaštite u institucionalnom i normativnom okviru, jer se nakon izmjene dva krovna zakona koji reguliraju manjinsko područje dodatno smanjila i ograničila uloga nacionalnih vijeća, a bolje integriranje manjina u društveni i politički sustav ostalo je samo deklarativno da krase periodična izvješća srbijanskih institucija. Na koncu, možemo rezimirati da Akcijski plan apsolutno nije uspio ispuniti zadaće koje su njime bile postavljene i praktički uz

probijanje svih rokova, do nejasnih utrošaka financijskih sredstava i nejasne institucionalne koordinacije aktivnosti, došli smo još u poziciju da se koncept manjinske kulturne samouprave dodatno obesmislio. Dakle, Akcijski plan za manjine danas predstavlja samo puko birokratsko izvještavanje i ništa više.»

U svezi aktualnih problema glede obrazovanja, Cvijin kaže kako postoji najviše iz razloga što se odluke potrebne za osnivanje Hrvatskog školskog centra od strane Grada Subotice ne donose ni nakon godinu dana od postignutih dogovora, a pozdravlja inicijativu u svezi osnivanja Muzeja nacionalnih manjina.

»No, važno je podsjetiti da se hrvatska zajednica i dalje suočava s negativnim procesima kada je u pitanju upliv određenih institucija i struktura u njezin etnokulturološki identitet. Istovremeno, nadamo se da se ovakve prakse neće zadržati samo na pukim folklorističkim sadržajima već da će manjinske kulture biti predstavljene kao dio sveukupnih kulturnih procesa na ovim prostorima«, kaže Lazar Cvijin.

Zvonko Sarić

Drugo lice SUBOTICE

Čorave koke u novinarstvu

Nema među izrekama – kako je jednom netko negdje rekao – dvosmislenije, a samim tim i univerzalnije, od one »nije važno tko kaže nego što kaže«, odnosno: »nije važno što kaže nego tko kaže«. Jednostavno, uzmeš jednu od ove dvije, već prema potrebi zalijepiš se za zamjenicu »tko« ili »što« i garantirano si bar 50% u pravu, što je u raspravi kada nedostaju ključni argumenti popriličan uspjeh.

Uzmimo, na primjer, prošlotjedno postavljanje a zatim i privremeno uklanjanje predizbornog plakata kandidatkinje za predsjednicu Hrvatske, aktualne hrvatske predsjednice **Kolinde Grabar-Kitarović** u Subotici. Jedan od ključnih argumenata zagovornika uklanjanja tog plakata mogao je biti »što predizborni plakat predsjedničkog kandidata ima tražiti na bilbordu u stranoj državi? Ali... Nije tako formuliran. Prema pisanju *Blica*, koji je i prvi objavio informaciju o Kolindinom plakatu u Subotici, kao ključni argument za njegovo uklanjanje poslužile su emocije, odnosno »uznemirenost« dijela građana Subotice. Je li to ona koja rado sluša **Thompsona**? Daaa! Je li to ona kojoj smetaju *Pionirove* čokoladice? Daaa! Je li to ona koja nastavlja politiku prije 20 godina umrlog **Tuđmana**? Daaa! Pa kud ćeš više argumenata za dizanje šećera i tlaka zajedno, što se svakako može okarakterizirati najopćijom, a opet dovoljno preciznom dijagnozom emotivnog stanja – »uznemirenost«.

Naravno, *Blicovu* informaciju odmah su prenijeli njemu srodni mediji poput *Kurira*, *Večernjih novosti*, Televizije O2..., uključivši se istog trenutka u istragu »kako se to moglo dogoditi« i »što na to kažu građani«. Tako, recimo, *Kurir* s glupim nadnaslovom »Subotica se digla na noge« (kao da Subotičani inače kleče ili je pak riječ o jutarnjem izvještaju njihovog buđenja) i naslovom »Skinut skandalozni bilbord s nasmejanom Kolindom« svojim čitateljima kirurški precizno izbjegava dati točnu informaciju, navodeći riječi »iz jedne novosadske agencije« da je plakat na-

ručila »jedna hrvatska agencija«, a kao konsternirani »građani« u tom kontekstu u »vijesti prije« navode se predsjednik Saveza bačkih Bunjevaca **Mirko Bajić**, predsjednica Nacionalnog saveza bunjevačke nacionalne manjine **Suzana Kujundžić-Ostojić**, te »meštani mesne zajednice u kojoj je osvanuo plakat«. Dakle, niti znamo tko je od koga naručio plakat, niti su dvoje imenovanih »obični građani«, niti bar netko od »običnih građana« (onih iz Mjesne zajednice Prozivka) imaju imena. Ali znamo da su »uznemireni« i da su se »digli na noge«, jer je to najvažnija stvar u dezinformiranju i stvaranju konfuzije.

Prije no što dođemo do zaključka u ovoj kratkoj elaboraciji recimo još dvije-tri zanimljive stvari koje se po sličnosti mogu usporediti s ovom. Zanimljivo je, recimo, odsustvo slične reakcije *Blica*, *Kurira*, *Večernjih novosti* i njima sličnih u slučajevima kada su na subotičkim ulicama bili postavljani plakati na kojima se građani (koji imaju mađarsko državljanstvo, naravno) pozivaju da svoj glas daju Fideszu na izborima u Mađarskoj. Zanimljivo je i to, recimo, što *Blic*, *Kurir*, *Večernje novosti* i njima slični ne prenose – kada se već Subotica nije »digla na noge« – informaciju da na Paličkom putu mjesecima stoji grafit »Ratko Mladić srpski heroj«. Nisu, konačno, *Blic*, *Kurir*, *Večernje novosti* i njima slični bili »uznemireni« činjenicom da je predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** na mostu u Bogojevu onu koja voli Thompsona a ne voli *Pionirove* čokoladice darivao buketom cvijeća!

Ali, kako se kraj ove kolumnice bliži kraju, zaključimo ju jednim podsjećanjem i jednim poučkom. Podsjećanje glasi: prema istraživanju *Saveta za štampu* u prvih šest mjeseci 2016. *Kurir* je Kodeks novinarstva pogazio 638, *Blic* 398, a *Večernje novosti* 142 puta. Već na temelju ovih podataka poučak se izvlači čak i iz jedne druge izreke: i čorava koka nađe zrno. Pitanje je samo tko je ili što u ovoj priči veći problem: koka ili zrno?

Z. R.

Sjednica Upravnog odbora Zaklade Lazara Mamužića

Ključni problem – pravni subjektivitet Zaklade

Zbog zastoja u postupku povrata oduzete imovine i ponovnog djelovanja Zaklade Lazara Mamužića, odnosno neobjašnjivog odugovlačenja ovog postupka (detaljno o tome u prošlom broju) potomci nekadašnjeg gradonačelnika Subotice – jedan od inicijatora reosnivanja i upravitelj Zaklade **Lajčo Mamužić**, predsjednik Upravnog odbora Zaklade **Josip Mamužić** i član UO **Zvonimir Mamužić**, uz prisustvo odvjetnika u ovom slučaju **Marina Vilova**, održali su u utorak, 17. prosinca, sjednicu

Zvonimir Mamužić, Josip Mamužić, Lajčo Mamužić i Marin Vilov

Upravnog odbora, s ciljem upoznavanja javnosti s ovom problematikom. Simbolično, sjednica je održana u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, koji se nalazi u Ulici Laze Mamužića, i to na Lazarev imendan, na dan kada su svojedobno tijekom tri desetljeća dok je Zaklada bila aktivna, svake godine uručivani pomoć i stipendije.

Prepiske i tužba

Predsjednik Upravnog odbora spomenute Zaklade Josip Mamužić podsjetio je kako su se koncem 2016. godine, kada su bili u Agenciji za restituciju, ponadali da je ovaj slučaj pri kraju, nakon što su uradili što se dodatno od njih tražilo, a to je da se u Agenciji za privredne registre (APR) službeno registriraju.

»Registrirali smo se u APR-u, a nakon dužeg vremena stigao nam je dopis da isto to trebamo uraditi i prema Ministarstvu kulture. Budući da se u 2019. po pitanju povrata oduzete imovine i Zaklade ništa nije dogodilo i da prepiska, odnosno komunikacija s ovim ministarstvom traje od početka ove godine, odlučili smo potražiti pomoć kako bismo izašli iz ovog tzv. ćorsokaka«, rekao je on.

Odvjetnik u ovom slučaju Marin Vilov, koji je u listopadu uputio tužbeni zahtjev Upravom sudu u Beogradu, a čiji se odgovor još uvijek čeka, navodi kako suština problema leži u pravnom subjektivitetu Zaklade.

»Onog trenutka kada je Zakladi oduzeta kompletna imovina, ona je prestala postojati. Kao zakonski nasljednici, pojavili su se potomci obitelji Mamužić i sada nas Ministarstvo kulture dovodi

u jednu pat poziciju tvrdeći da Zaklada ne postoji, što se dogodilo samim činom oduzimanja imovine. Oni traže dokaz da je Zaklada nekada bila upisana u registar odnosno da je bila aktivna, a kako je mogla biti aktivna kad joj je oduzeta imovina? Prave problem i oko nasljednika, iako smo im podnijeli rješenje o nasljeđivanju. U Agenciji za restituciju su korektni, ali probleme pravi APR koji nam ne dozvoljava da mi to reorganiziramo«, pojašnjava Vilov.

Zbog toga su, kako dodaje, završili na Upravnom sudu da se utvrdi zašto se ova Zaklada ne može reorganizirati. U tužbi je, kaže, naveo i to da ako se ne može vratiti Zaklada, neka se vrati zemlja, na što nasljednici imaju pravo.

»Ključni problem je znači pravni subjektivitet što smo četiri puta oborili žalbom. Učinit ćemo to i sljedeći put, ali nas konstantno upućuju na druge institucije.«

Hvale vrijedna inicijativa

Želja Mamužićevih potomaka, prema riječima Lajče Mamužića, nije da se imovina koristi u privatne svrhe već da se nastave baviti dobrotvornim aktivnostima koje je prije više od jednog stoljeća pokrenuo njihov predak Lazar Mamužić.

»Naš osnovni cilj je da se sredstva dobivena arendom ili zakupom placa usmjere na stipendiranje uspješnih subotičkih studenata i srednjoškolaca. Željeli smo da javnost čuje o ovom problemu, a za pomoć smo se obratili i zastupniku u Skupštini Srbije **Tomislavu Žigmanovu** da nam, ako može, pomogne u ostvarenju ovog cilja. Ako uspijemo, spremni smo s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća zajednički pripremiti natječaj za dodjelu stipendija nadarenim učenicima«, kaže Lajčo Mamužić.

O ovom slučaju i važnosti njegovog rješavanja za hrvatsku zajednicu Žigmanov kaže:

»Hvale je vrijedna inicijativa članova obitelji Mamužića ne samo kada je riječ o otrgnuću od zaborava svojega pretka Lazara Mamužića i njegovog nesvakidašnjeg dobrotvornog rada, napose kada je riječ o pomaganju siromašnih i darovitih učenika, već i zalaganje da se nepravda koja je učinjena prema njemu u vidu oduzimanja imovine – riječ je o imovini koja danas vrijedi više od milijun eura, na neki način sada ispravi. Tim prije je sve to važno i za zajednicu Hrvata u Subotici, jer se zalaganjem ove generacije Mamužića jasno pokazuje da su u poraću ovdašnji imućniji Hrvati i njihove ustanove kao što je i Zaklada Lazara Mamužića bili žrtve jedne nepravde politike, politike koja je čak i plemenita nastojanja, kao što je financijska potpora siromašnim učenicima, ukidala. Koliko je meni poznato, ovo nije jedina imovina koja je oduzeta nekoj ustanovi, no ovdje smo svjedoci najvećeg nemirenja članova obitelji. Dobro bi bilo kada bi to potaknulo i druge oštećene da javno počnu govoriti i o ovom segmentu povijesti Hrvata u Vojvodini.«

I. Petrekanić Sič

Obilježen Dan MZ Verušić

»Ne ulaže se u ove salaše«

Probleme ćemo rješavati prvenstveno u onim MZ koje su nam ukazale najveće povjerenje na ovogodišnjim izborima», obećava predsjednik subotičke Podružnice DSHV-a Mirko Ostrogonac

Na inicijativu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) prije 25 godina osnovana je nova Mjesna zajednica (MZ) u Gradu Subotici – MZ Verušić. Tim povodom mještani se godinama unazad, pa tako i ove, 12. prosinca okupljaju u prostorijama MZ kako bi obilježili svoj Dan.

Bez biciklističke staze

Ova MZ je teritorijalno iznimno velika – obuhvaća 5.000 ha površine, gdje je naseljeno mjesto Verušić i teritorije rubova pet subotičkih prigradskih naselja: Aleksandrova, Bikova, Male Bosne, Žednika i Novog Žednika.

Kako nam kaže predsjednik Savjeta MZ Verušić i jedan od osnivača iste **Martin Gabrić**, najveći dio mještana živi na salašima i oduvijek im je bio i ostao gorući problem uređenje atarskih putova.

Martin Gabrić

»Prošle godine smo nasuli tucanikom pet kilometara puta, ali ostalo je još puno njih koji čekaju na uređenje. To nam je stalni problem, jer ljudi žive udaljeni od asfaltirane ceste, moraju ići po zemlji koja je za traktore, a naročito bicikliste ili pješake nezgodna osobito u ovom zimskom razdoblju kada često ima kiše«, kaže Gabrić.

Ističe i da odavno postoji potreba za izgradnjom biciklističke i pješačke staze uz Čantavirsku cestu koja bi se pružala od Subotice do Klise:

»Imamo školske djece koja idu do autobusne postaje, ljude koji nose mlijeko itd. po ovoj iznimno prometnoj Čantavirskoj

cesti, jer nemamo izgrađenu stazu za njih. Ovdje su brzine velike i do sada je bilo i prometnih nesreća baš zbog ovog problema.«

Iako potrebe postoje, kako nam Gabrić kaže, za njih u Gradu nema sluha.

»Ne ulaže se u ove salaše. Mi redovito predajemo naše zahtjeve i probleme Gradskoj upravi, no odgovora nikada nema. Nitko nam još nije napisao 'možete', 'ne možete', 'zašto ne možete'... Jako je slaba komunikacija«, žali se Gabrić.

Osim navedenih, stanovnici MZ Verušić imaju problem i s poštom koja im stiže jednom tjedno te često kada dobiju poziv za neki događaj, on već bude održan. Također nemaju organiziran odvoz smeća, osim kada je proljetno i jesensko čišćenje (dva puta godišnje), a u školu putuju od 5 do 10 km u prvu subotičku osnovnu školu.

Opravdati povjerenje glasača

Od 708 stanovnika MZ Verušić većina živi na salašima i hrvatske su nacionalnosti. Stoga ni ne čudi da je upravo ova MZ jedna od dvije gdje je na ljetos održanim izborima za mjesne zajednice DSHV osvojio većinu mandata. Hoće li i kako ova stranka Hrvata opravdati povjerenje prema glasačima rekao nam je predsjednik subotičke Podružnice DSHV-a **Mirko Ostrogonac**.

»Imamo zabilježene prioritete MZ Verušić i u narednim godinama ćemo nastojati da se oni realiziraju. Probleme ćemo rješavati prvenstveno u onim MZ koje su nam ukazale najveće povjerenje na ovogodišnjim izborima«, obećava Ostrogonac.

Navodi on da je DSHV i do sada pobjeđivao na izborima na Verušiću, te da ova MZ može biti za primjer drugim mjestima gdje, iako pored većinskog hrvatskog življa, pobijede druge stranke, koje, kako kaže, »koriste određene mogućnosti da se bolje pozicioniraju«.

Umirovljenica **Gabriela Sudarević** bila je jedna od onih koji su prikupljali potpise za osnivanje MZ i danas kaže da je preza dovoljna onim što je učinjeno.

»Jako sam zadovoljna što imamo našu MZ. Nitko nema ova-ko lijepe prostorije za rad kao što mi imamo. Ova zgrada MZ je izgrađena iz temelja, a imamo i novu kapelicu u kojoj se služe mise. Mjesto je konačno oživjelo«, kaže Sudarević.

Prostorije mjesne zajednice izgrađene su 2008. godine sredstvima lokalne samouprave i Ministarstva poljoprivrede, dok je kapelica sv. Leopolda Bogdana Mandića nakon deset godina gradnje blagoslovljena 2017. godine, a izgrađena je donacijama mještana.

J. D. B.

Gradski muzej Sombor tiskao zbirku pjesama Vinka Žganca

Narodne popijevke postale *Izvorne narodne pesme*

Gradski muzej Sombor tiskao je knjigu *Izvorne narodne pesme iz Sombora i okoline* u kojoj je objavljena rukopisna zbirka dr. Vinka Žganca *Narodne popijevke iz Sombora i okolice*

Zbirku *Izvorne narodne pesme iz Sombora i okoline* čini 176 pjesama, podijeljenih u 14 tematskih ciklusa. Osim rukopisa, *Narodne popijevke iz Sombora i okolice* za pripremu su korišteni i Žgančevi rukopisi iz fundusa Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagreba. Svi zapisi odnose se na razdoblje od 1925. do 1940. godine, a to su godine koje je Žganec proveo u Somboru radeći kao javni bilježnik. U knjizi su dani notni zapisi i cjeloviti tekstovi pjesama. Navedeni su i komentari **Vinka Žganca**, objašnjenja uz pojedine pjesme, te napomene o pojedinim riječima, varijantama tekstova i melodijama. Uz svaku pjesmu dano je ime narodnog pjevača koji je Žgancu bio kazivač, godina kada je pjesma zabilježana, gdje i kojom prigodom se pjevala.

Tiskano 176 pjesama

Rukopis dr. Vinka Žganca *Narodne popijevke iz Sombora i okolice* vlasništvo je somborskog muzeja od 1981. godine kada je rukopis muzej preuzeo od ugašene Samoupravne interesne zajednice za kulturu općine Sombor. Godinu dana prije toga supruga Vinka Žganca autorska prava ustupila je SIŽ-u za kulturu za tadašnjih 40.000 dinara.

»Od 2008. godine tražili smo mogućnosti da tiskamo ovaj rukopis, ali kako muzej za taj projekt nije imao vlastitih sredstava novac smo morali potražiti putem natječaja. Konačno, 2018. i 2019. godine sredstva smo dobili na natječajima Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama i Ministarstva kulture Republike Srbije. Prva ideja bila je objavljivanje rukopisa iz fundusa Gradskog muzeja, ali je zbirka dopunjena materijalom iz Instituta za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba«, kazala je jedna od urednica **Nada Putica**.

Uvidima u rukopise koji se čuvaju u Institutu za etnologiju i folkloristiku utvrđeno je da je veliki broj pjesama iz zbirke koja se čuvala u Gradskom muzeju i u arhivi Instituta.

»Zbirka koju smo tiskali je nastala usporednom analizom dva rukopisa, a zapravo radi se o zapisima istih tekstova, odnosno

prepisima istih pjesama. Riječ je o 176 pjesama i melodija sakupljenih na teritoriju Bačke, Slavonije, Srijema i Baranje. Uz notne zapise dani su i cjelokupni tekstovi pjesama. U zbirku smo unijeli sve napomene koje su postojale u zapisima, koje je unio dr. Žganec. Nismo se upuštali u lektoriranje teksta, jer smo željeli sačuvati originalni govor iz tog razdoblja. Prilikom unošenja komentara poštovali smo izvorni tekst zapisa. U knjizi su navedene sve razlike uočene kod ova dva rukopisa. Uglavnom, riječ je o izmjenama u tekstu, jer su to prepisi terenskog zapisa koji je Žganec napravio. Gdje je izvorni zapis, ne znamo. Ali znamo da se jedan od prepisa nalazi u Muzeju Međimurja u Čakovcu, s identičnim pjesmama u ovoj zbirci«, kazala je Putica.

Bez suradnje sa ZKVH-om

Rukopis Vinka Žganca bio je predmet interesiranja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Generalnog konzulata RH u Subotici, jer je želja bila da se nađe način za tiskanje ovog Žgančevog rukopisa. Iako su vođeni razgovori, do suradnje nije došlo.

»Mi u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata posve negativno smo bili iznenađeni kada smo putem e-maila dobili iz Gradskog muzeja Sombor pozivnicu za predstavljanje knjige čiji je autor dr. Vinko Žganec pod nazivom *Izvorne narodne pesme Sombora i okoline*. Naime, znali smo da Žgančevo djelo s takvim naslovom nije nikada postojalo, već da je postojao rukopis zbir-

ke izvornih narodnih pjesama *Narodne popijevke iz Sombora i okolice*, koje je sakupio Vinko Žganec. Znači, već je naslovom jasno naznačen jezik na kojem je djelo rukopisno priređeno, no na istom nije objavljen! Što to znači? Da nije poštovana volja autora? Smije li se to i kako uraditi od strane priređivača? Što će reći struka u Hrvatskoj, koja je već iskazala određenu nevjericu glede ovog slučaja? Je li ovo korak koji je 'iznuđen' zbog današnjih praksi 'političke korektnosti', koja podrazumijeva brisanje svega što je hrvatsko na ovim prostorima? Je li i ovaj postupak priređivača samo jedan u nizu koji kulturne ustanove u Somboru i dio lokalnih vlasti čine na de-kroatizaciji mjesnog hrvatskog puka i otkidanju, putem preimenovanja, lokalne hrvatske kulturne baštine? Jer ne treba zaboraviti obilježavanje 700. obljetnice spominjanja Berega, gdje se ni u jednoj situaciji, ni na jednom mjestu nije spomenulo da je to naselje u kojem su Hrvati, prema popisu iz 2002. godine, u apsolutnoj većini?», naglašava ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**.

Prema njegovim riječima, ZKVH je, a na inicijativu ljudi okupljenih oko udruge *Urbani Šokci* i **Marije Šeremešić**, koja je i otkrila gdje se rukopis nalazi, očitovao interes da se pohranjeni rukopis ovog čuvenog hrvatskog melografa i javno objavi, jer su bili uvjereni da se u njemu krije značajni dio glazbene baštine koji je neposredno vezan za somborske Hrvate – tamošnje Bunjevce i Šokce.

»U tom smislu, kao ravnatelj Zavoda, bio sam u službenom posjetu u somborskom Gradskom muzeju prije gotovo četiri godine. Naime, 22. veljače 2016. razgovarao sam s ravnateljem Gradskog muzeja Sombor **Branimirom Mašulovićem**, kojemu je nazočio i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, budući da je Vinko Žganec podrijetlom iz Međimurja, odakle je i generalni konzul. Bilo je riječi da se u poslove oko objave rukopisa uključi i Međimurska županija, pa bi cijeli projekt imao značajku međudržavne suradnje i tako onda pridonio pozitivnom razvoju hrvatsko-srpskih odnosa. No, nakon toga nitko se više nikada nije javio, što smatramo neprimjerenim postupanjem«, kaže Žigmanov.

Akademik Vinko Žganec bio je hrvatski etnomuzikolog, jedan od najznačajnijih hrvatskih zapisivača narodnih plesova, pjesama, običaja i obreda. Osnivač je Instituta za narodnu umjetnost, danas Institut za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. U Somboru je kao odvjetnik boravio od 1927. do 1941. godine. U vrijeme boravka u Somboru postavio je temelje sakupljanju i istraživanju svjetovne i crkvene pučke glazbe među bačkim Hrvatima – Šokcima i Bunjevcima.

Z. V.

Božićni vašar u Lemešu

HBKUD *Lemeš* iz Lemeša organiziralo je Božićni vašar. Na dvadesetak štandova ponuđeni su proizvodi starih obrta i domaće radinosti primjereni Božiću. Posjetitelji vašara mogli su kupiti ukrase za bor, medenjače, novogodišnje ikebane, prikladne poklone.

Z. V.

Bereg, ovih dana

U susret Božiću

Bjelinu zavijanih putova na bereškim ulicama (i) ove godine su ovom selu zamijenili osjećaji straha i rezigniranosti. Migranti u Beregu i okolicu pokušavaju pronaći put dalje, no usput svakodnevno noćivaju u napuštenim bereškim kućama, nerijetko i u šupama i čardacima u nastanjenim domaćinstvima, krađu po seoskim dućanima, a osumnjičeni su i za nedavno obijanje jednoga. Činjenica da je sve ovo »deja vu« za Berešce i ondje patrolirajuće pripadnike snaga reda, koji najčešće nijemo promatraju ovu situaciju, ne umanjuje uznemirenje stanovnika ovog mjesta. Oni, štoviše, bivaju rigorozno testirani na alkohol u krvi na seoskim putovima, promatrajući u nevjerici kako nikakve kontrole nema u kretanju stranaca iz dalekih zemalja. Pomišljaju Berešci da su oni sami prijetnja za sigurnost u vlastitom selu, umjesto da se ispituje koliko je ono sigurno tijekom dugotrajnoga boravka u njemu desetaka pješaka s naprtnjačama na leđima i mobitelima u rukama.

Berešci znaju da se među njima nalaze i oni koji migrante baš i upućuju na prazne kuće s razbijenim prozorima. Čude se, jer su mjeseci bili potrebni da policija prepozna da se nešto događa, pa je tek prošloga tjedna, konačno, na prepad napunila dvije *marice* migranata i odvezla ih ka jugu. Čude se, ponajviše, jer su na televiziji za koju smatraju da je posljednji tračak nade za istinitim informiranjem u Srbiji, nazvani ksenofobima. Čude se, jer znaju da migrante nikada nisu povrijedili i da su prema njima godinama, kako je to popularno reći, tolerantni. Treba li njihovo čuđenje prerasti u otvoreni javni prosvjed kada pročitaju da je 18. prosinca, na Dan migranata, Komesarijat za izbjeglice priopćio da Srbija prema migrantima »postupa ozbiljno, organizirano i humano, maksimalno se trudeći zadovoljiti standarde u područjima prihvaćanja, skrbi, smještaja, pravne, socijalne i zdravstvene zaštite migranata koji se nalaze na njihovu teritoriju«?

Bjelinu zavijanih seoskih putova na bereškim ulicama (i) ove godine zamijenila je briga onih koji žele zakupiti nešto od ponuđenih par stotina hektara državnih poljoprivrednih parcela. Nije mali strah da će i ovoga puta, u prostoriji za dražbe, od skupine bereških mladih poljoprivrednika brojnija biti skupina nepoznatih ljudi pridošlih pozamašnim automobilima, za koje je već viđen zakup najkvalitetnijih parcela, za koje će oni, u međusobnom dogovoru, ponuditi nedostižne sume. Mladi, i malo stariji bereški poljoprivrednici, među kojima je većina onih koji dugo zakupljuju iste parcele, pognut će i ove godine glavu i pitati se, u zoru božićnoga dana: »Što još uvijek radim ovdje?«.

Marko Tucakov

Timski rad, osnova za daljnje djelovanje

»Ove godine smo imali čak 28 nastupa u Srbiji i u Hrvatskoj. Međutim, nemamo dovoljan broj članova, posebno djece. * Nismo reagirali na vrijeme i propustili smo natječaj HNV-a. Žao mi je zbog toga, jer svih prethodnih godina smo imali uspješnu suradnju s njima i uvijek su nam izlazili u susret. Ali greška je do nas i nadam se da ih više neće biti«, kaže Zorica Šafarik

Kada su prije nešto više od osam godina počeli s radom, želja rukovodstva HKD-a *Šid* bila je pokazati drugima najvažnije i najljepše oblike svoga nacionalnoga bića: jezik, običaje, pjesme, plesove, te pokazati drugima tko su, što su i kakvu ljepotu čuva od zaborava njihova nacionalna svijest i tradicija. Također, imali su želju uspostaviti mostove: srušene popraviti i ponovno ih uzdignuti, nove, ljepše i čvršće izgraditi. Nakon predsjedničkog mandata **Josipa Hodaka** i **Josipa Pavlovića**, na izornoj skupštini (trećoj po redu) prošle je godine izabrano novo rukovodstvo udruge. Za predsjednicu je izabrana **Zorica Šafarik** iz Sota, a za dopredsjednice **Ana Hodak** iz Šida, **Violeta Colner** iz Batrovaca, **Zdenka Kavedžić** iz Morovića, te novi članovi Upravnog odbora: **Josip Hodak**, **Helena Čanji-Uram**, **Željko Panjik**, **Slavko Sklenar**, **Pavao Sklenar** i **Darija Menđan**. Izborom većeg broja dopredsjednika iz različitih mjesta šidske općine željelo se pridonijeti afirmiranju i uključivanju u rad članova udruge iz susjednih sela. Koliko su u tome uspjeli i jesu li vidljivi pomaci u njihovom radu pokušali smo saznati u razgovoru s čelnim ljudima ove udruge.

Najveći naglasak na folklornoj sekciji

Svaki početak rada, pa tako i udruge iz Šida, je bio težak. Nakon osnivačke skupštine u dvorištu novokupljene župne kuće od strane Srijemske biskupije i obavljenih formalnosti oko registriranja udruge, krenulo se u pripreme za pokretanje folklorne i tamburaške sekcije. Tiskani su plakati s pozivom svim zainteresiranim za učlanjenje u udugu, a poziv je objavljivan i preko Radio Šida više od mjesec dana. Međutim, nitko se nije javio. Presudnu pomoć u pokretanju folklorne sekcije pružila je Helena Čanji-Uram zahvaljujući svom višegodišnjem iskustvu u slovačkoj kulturnoj udruzi *Jednota*, te je dovela u udugu tri člana tamburaške i šest članova folklorne sekcije. Vre-

menom se broj članova povećavao, a osim iz Šida, najveći broj članova bio je iz Sota i Batrovaca. Udruga danas broji tridesetak aktivnih članova, a prema riječima predsjednice ova godina im je prema broju nastupa bila najuspješnija do sada.

»Ove godine smo u prostorijama udruge obilježili Marindan, organizirali Maškare, održali književnu večer posvećenu **Isidoru Velikanoviću** i tradicionalno organizirali proslavu obljetnice udruge. Sudjelovali smo na općinskoj smotri folkloru i plasirali smo se na viši rang natjecanja. Ove godine smo imali čak 28 nastupa u Srbiji i u Hrvatskoj. Međutim, nemamo dovoljan broj članova, posebno djece. Starije žene su se uključile u rad folklorne sekcije a ima ih još zainteresiranih, ali nam nedostaju djeca za rad najmlađe skupine. Bili smo u Vašici zajedno sa župnikom i tamo smo razgovarali s roditeljima. Međutim, djeca se slabo odazivaju. Najveći problem roditeljima je prijevoz djece do Šida, a sela u našoj općini su dosta udaljena«, navodi Šafarik.

Danas najveći broj članova udruge čine župljani iz Sota i Šida. Radu folklorne skupine posvećena je najveća pažnja.

»Na sastancima Upravnog odbora je bilo riječi o intenziviranju rada i drugih sekcija. Smatram da ne treba zapostaviti ni pjesnike s ovog područja, niti likovne umjetnike, ali je do sada najveća zainteresiranost članova bila za folklor. Zato ćemo i u

idućoj godini staviti najveći akcent na folklornu i tamburašku sekciju i nastaviti ćemo animirati članove, posebno djecu iz susjednih sela.«

Propust prilikom natječaja

Za svih osam godina postojanja udruga iz Šida je, aplicirajući na različitim natjecajima kroz projekte, osigurala određena sredstva koja su omogućila da Društvo danas posjeduje svu neophodnu materijalno-tehničku opremu. Dobra suradnja tijekom svih proteklih godina postignuta je s hrvatskim krovnim institucijama: Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, HNV-om, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, Hrvatskom čitaonicom iz Subotice te Općinom Šid. No, ove godine HKD Šid je jedina udruga koja nije sudjelovala na natječaju HNV-a.

»Prošle godine smo sudjelovali na natječaju HNV-a i odobrena su nam sredstva u visini od 30.000 dinara. Ove godine nismo reagirali na vrijeme i propustili smo natječaj. Žao mi je zbog toga, jer svih prethodnih godina smo imali uspješnu suradnju s njima i izlazili su nam u susret. Ali greška je do nas i nadam se da ih više neće biti. Inače nam u pisanju projekata i u apliciranju za natječaje pomaže prethodni predsjednik udruge Josip Pavlović kome se ovom prilikom zahvaljujem«, ističe predsjednica udruge dodajući da su i ove godine, kao i prethodnih, imali podršku od Središnjeg državnog ureda, Veleposlanstva Hrvatske i Općine Šid, a sredstva za rad osiguravaju i uz pomoć članarine. Također kaže da će suradnju s HNV-om, koju ocjenjuje pozitivno, nastaviti i ubuduće te da će nastojati da im se takvi propusti više ne dešavaju.

Nove koreografije – poticaj za rad

Voditeljica folklorne sekcije (starije i mlađe folklorne skupine) Ana Hodak,

kao najveći uspjeh udruge u ovoj godini ističe sudjelovanje folklorne skupine na *Đakovačkim vezovima* i *Vinkovačkim jesenima*.

»U ovoj godini smo imali veliki broj nastupa, a najveći broj ih je bio u Hrvatskoj što nam je iznimno drago. Već od proljeća planiramo postaviti nove koreografije, sudjelovati na smotrama folkloru i imati širi repertoar programa. Posebno ćemo raditi na omasovljavanju članstva, naročito djece iz Vašice, Morovića i Batrovaca, jer nam nedostaju mladi za najmlađu folklornu skupinu«, kaže Hodak.

Zahvaljujući suradnji s HNV-om, ove godine je sudjelovala na seminaru za voditelje folklornih sekcija na tradicionalnoj Ljetnoj školi hrvatskog folkloru koja je u kolovozu u organizaciji Hrvatske matice iseljenika održana u Zadru.

»Suradnja s HNV-om je dobra. Ove godine nam je u posjetu bio **Darko Sarić Lukendić**. U upitniku smo napisali u čemu smo sve bili aktivni prošle godine i gdje smo sve sudjelovali. Dobili smo nekoliko korisnih savjeta i obećanje da će nam HNV pomoći u svemu što nam bude trebalo. Bio je iznenađen koliko naše Društvo radi, koliko se trudi i angažira na više područja, a ne samo na organiziranju proslava«, istaknula je Ana Hodak.

Osim navedenih planova, očekivanja predsjedništva udruge su da će u skorije vrijeme uspjati prikupiti sredstva i kupiti kuću koja bi, prema njihovim željama, trebala biti spomen kuća Isidora Ise Velikanovića, a u kojoj bi mogli smjestiti glazbala, nošnje i opus slika nastalih na prethodnim likovnim kolonijama za koje trenutno nemaju odgovarajući prostor. U toj zamisli svakako da je neophodan timski rad i financijska sredstva za koja će, kako kažu, redovito aplicirati.

S. D.

»Lipo je bilo, veselo...«

Prije 60 godina šest kilometara od sela Đurđin (okolica Subotice) nalazio se Kajganov šor s tri salaša u nizu. Ondje su živjele obitelji prezimena **Skenderović**, a kojima je *prdačno ime* (nadimak) bilo **Kajganovi**. Na jednom od tih salaša rodila se i sve do udaje živjela i naša sedamdesetgodišnja sugovornica **Marija**, udana **Matković**. Iako šora i salaša više nema, Marijina sjećanja su itekako živa. Posjetili smo je u njezinom domu u Đurđinu gdje nam je vrlo rado pričala kako se slavio Badnji dan i Božić u obitelji iz koje potječe.

Otezana pogača

Počela je priču nekoliko dana prije Božića, tj. kako je išla priprava na salašu za sam blagdan.

»Imali smo dosta josaga i pileža i mama je puno radila. Kako bi sebi olakšala, počela je pripravljat ranije za Božić ono što se moglo. Prvo je detaljno spremala *čistu sobu*. Pokadgod ju je čak i mazala da nema onog ustajalog mirisa koji se posli lako uvlačio u tisto i kolače koje je čuvala u ovoj sobi. Iz istog razloga ju je i podmazivala, odnosno mazala pod žutom zemljom i vodom kako se ne bi prašilo. Posli tog je prostrla najsvečanije vidne krpice na pod i tamo se nije smilo ić«, kaže Matković i priča da je mama potom otezala *suvu pogaču*, jer je to kolač koji je mogao stajati i po dva mjeseca.

»To je bilo jako svečano kad ona radi. Danima ju je otezala, tanko joj je bilo ko flis papir! Nismo smili ni prič astalu – ne trčat, ne prašit... Pravila ju je s orasima, višnjama, suvim grožđem, makom, a sušila je u peći nakon što bi ispekla kruv, al kad se peč dobro oladila. Tad ju je nosila u čistu sobu gori na šafunjer i ne daj Bože da smo to dirali i ili prija Božića«, sjeća se Matković.

Kaže i da je tako mama sebi olakšala posao, al da je u isto vrijeme djeci – njoj i sestri – napravila veliku nevolju jer joj nisu mogli odoljeti te su se penjali na orman i jeli. Uz smijeh kaže Matković i da su uvijek bile otkrivene, jer su ih odali tragovi – šećer u prahu.

Badnji dan

Prema priči Matković, na Badnji dan je svatko od ukućana imao puno posla, a najviše mama.

»Uranilo se. Čestitali smo jedno drugom Badnje jutro i prionili na poso. Mama najviše, radio je i tata, a mi dica smo gledali. Mama je najprija zakuvavala kolače. Kolač i božićnjak za uveče, al i pogaču koju smo ili za ručak. Pokadgod smo i mi mami pomagali praviti figurice za božićnjak. Mećali smo na figuricu koja prikazuje Mariju svilenu maramu, tj. povezali smo je. Često smo joj više kvarili nego što smo pravili. Ručali smo oko osam devet sati tu pogaču na koju smo mazali puter. To nam je bilo prvo i jedino ilo do večere«, kaže Matković i dodaje da su toga dana obroci bili drugačiji i za sve domaće životinje koje su držali na salašu: »Tata je spremio avliju. Morao je namirit josag i sve pripravit, jel kad je došlo veče nije više smio ić med nji sve do posli ponoćke.«

Nakon što je otac završio sve poslove vani, zadatak mu je bio unijeti slamu i bor u salaš. »Tata je uno vunto slame u salaš, u sobu di će bit Božić, istreso je, namistio i tom smo se mi dica uvik jako radovali. No, prija nego što ju je tata dono, naš zadatak je bio da pometemo salaš. Morali smo sve pomest, jel se metla nije smila dirat dok se ne iznese slama. Đubre koje smo nameli smo izneli napolje i bacili na onu stranu na koju smo čuli da laju kerovi. Kazlo se da tamo di baciš đubre, tamo ćeš se udat. Moglo se to i namišćat, jel su kadgod u šorovima stalno lajali kerovi kad i je bilo puno, i salaša i kerova«, smije se Matković.

»Nakon što je završio poso sa slamom tata je uno granu, a mi smo je kitili. Nismo imali bog zna kaki ukrasa, najviše i je bilo od krep papira, ko nike ružice i anđeli, lanci... Imali smo i zvonca, male jaganjce, tičice koje smo kačili s pripinjačima i *salon cukar*. Naša grana je uvik bila iz Moravice. Tata ju je tamo kupovo, jel je svakako išo u Moravicu na pecu prodavat kupus«, kaže Matković i dodaje da su, kad su sav posao završili, sjedili s ocem na slami, pjevali božićne pjesme i čekali večeru.

Posna večera

Kao i u drugim bunjevačkim obiteljima na sjeveru Bačke, na salašu Skenderovića za Badnju večer jelo se posno – jabuka, med, češnjak, grah, tijesto sa sirom i makom, kompot od crnih šljiva i *kolač* (kruh). Iako je sada na jelovniku ustaljena i riba, Matković kaže da se nekada ona nije služila na salašima jer ju nisu imali gdje nabaviti.

»Kovala se zlatna čorba, i meso, i pečenje i fašir – ma nema čega nije bilo... E tad su došli na red i oni kolači sa šafunjera, al' više nisu bili interesantni«, smije se Matković

Osim pravila što se jede, za Badnju večer se točno znao redosljed konzumiranja namirnica.

»Mama je nosila gra, a najmlađi član obitelji, *položajnik* upaljenu sviću. Kad su se približili astalu, čestitali su Badnje veče, mama je zdilu s gravom metnila prid nas, a tata je priuzo sviću od *položajnika* i metnio je na astal di je bila cilog Božića. Prija nego smo počeli ist smo molili Boga i onda je svako pio malo zamedljane rakije. Prvo smo ili *kolača* i meda, onda *kolača* i bilog luka i meda pa jabuke. Ona se dilila na onoliko dilova koliko ima članova u obitelji – kod nas na četiri. Kazli su nam da se to zato radi da ako se kadgod izgubiš u magli da se sitiš s kime si dilio jabuku na Badnje veče i da ćeš onda cigurno naći pravi put kojim trebaš ići. Posli tog smo ili gra s *kolačom*. Kad je na red došlo nasuvo, tata je nalio vino u jednu čašu i svi smo pili iz nje. Prvo mi, a tata posliđnji. Onda je nalio malo vina u kašiku i s tim je ugasio sviću. Tad je morala bit tišina, jel se virovalo da će onaj na kojeg ode dim prvi umrit«, kaže Matković.

Kod Hrvata u okolici Subotice važan je bio, ali i ostao s malim izmjenama, i izgled stola tijekom Badnje večeri. Na stolu od Badnje večeri do blagdana Tri kralja stoji božićnjak, zamedljana rakija, vino, svijeća, zelena pšenica, jabuke, orasi, češnjak i med. Kaže Matković da je nekada bor bio na stolu, što sada nije čest slučaj. Također kaže i da se prije ispod stolnjaka stavljao po jedan čen češnjaka na sve četiri strane stola, te malo sijena koje je bilo bliže bora, »taman tamo di je mama tribala metnit čorbu pa je uvek morala pazit da se ne izvrne«, sjeća se Matković. Kaže da je obavezna bila i krušna kotarica, na podu ispod stola, a u koju su se stavljali žito, ječam i kuku-

ruzi (u zrnu) te četiri jabuke. Zašto baš četiri? Matković objašnjava:

»Jedna jabuka se dilila s ukućanima, jedna je išla konjima i kravama, jedna je bila za živinu, a jedna se bacala u bunar. To se sve radilo na blagdan Tri kralja. Onda se i raskićavala grana.«

Sredinom prošloga stoljeća u Kajganovom šoru Matković kaže da djeca nisu dobivala darove pod borom već da su im dar bili sitni novčići koje je otac sa žitaricama bacao prije večere iza vrata.

Gosti s daleka puta

Po završetku svečane večere svi su s nestrpljenjem čekali *vašange* – zamaskirane prijatelje koji su dolazili u kuću tijekom Badnje večeri.

»Laju kerovi, zvoni ovamo, zvoni onamo... Pa sad će doć, sakrivali smo se ispod kreveta... Bojali smo se – rogove su imali, zvono, priokrenili opakiju naopačke, ne poznaš ga ko je, sav je učađavljen... Dođu, lupaju u vrata 'gazde, gazde'. Onda i tata pušti, pa oni kažu da idu s dalekog puta, i gladni su i žedni i zima njim je i sve im je. Onda im je tata nalio vina, *kolača* nisu tili, i tad su išli dalje, do sledećeg salaša«, prisjeća se Matković.

Na ponoćku je obitelj Skenderović svake godine išla, i to pješice. Udaljeni su bili šest kilometara od najbliže crkve sv. Josipa Radnika u selu Đurđin.

Nakon ponoćke, Matković kaže da su se obavezno jela *pača* koja je mama skuhalo ranije. Kako pojašnjava, *pača* su jelo koje se pravi od svinjskih nogica, ušiju i repova, crnog luka i češnjaka. Sve se to skupa kuha »od ujutru do uveče« da bi se na kraju uželatinilo. »Specijalitet«, kaže Matković.

Osim obitelji, ranije pripremljen obrok u ranim jutarnjim satima dobivala je i stoka.

Prvi dan Božića

Ujutru na prvi dan Božića u salašu obitelji Skenderović mama je bila u velikoj gužvi oko kuhanja ručka dok su se djeca igrala u slami i gledala »granu«.

Sjeća se Matković da su ona i sestra išle u crkvu toga dana samo s ocem, seljačkim kolima i *soncima* ako je bilo snijega, jer je mama pravila »svečanu užnu«.

»Kovala se zlatna čorba, i meso, i pečenje i fašir – ma nema čega nije bilo. I razne vrste mesa, al i puno dunca, puno *kolača*... E tad su došli na red i oni *kolači* sa šafunjera, al' više nisu bili interesantni«, smije se Matković.

Kao i za Badnju večer, i na Božić je, priča Matković, na stol mama nosila juhu, a *položajnik* svijeću te su čestitali ocu prvi dan Božića koji ih je potom posipao žitom, ječmom...

Kaže nam Matković da na ovaj dan gostiju nije bilo, već se blagdan slavio u krugu najbliže obitelji. Ako bi i netko došao, to je bio »rod s buteljom«. Naime, kako nam priča, butelja je litra vina u boci u kojoj je zaboden bata. Nju je u kuću mogao donijeti samo najbliži rod, na primjer brat bratu i ona se nosila samo na prvi dan Božića. Istoga dana, kada padne mrak, u kuću su dolazili i drugi gosti da čestitaju Božić i svetog Stipana.

»Lipo je bilo, veselo... Bez tv-a, bez radija, puno smo pivali, divanili, družili se...«, zaključuje Matković.

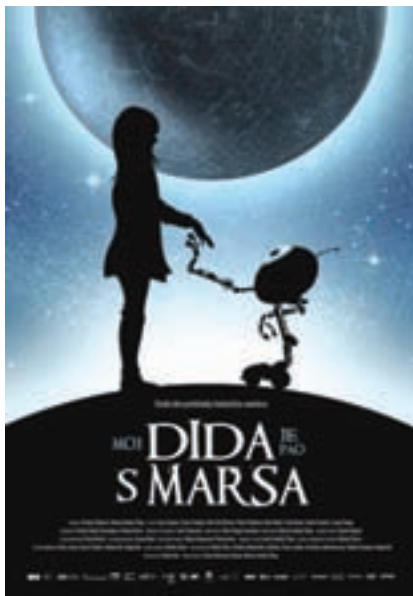
J. D. B.

Predstavljanje knjige *Sante leda* u ZKVH-u

SUBOTICA – Roman *Sante leda* **Veljka Đorđevića** bit će predstavljen večeras (petak, 20. prosinca) s početkom u 19 sati u ZKVH-u (Laze Mamužića broj 22) u Subotici. O knjizi će govoriti psihijatrija dr. **Marijana Braš**, redatelj **Branko Ištvančić**, **Petar Bujas** i **Tomislav Žigmanov**. Kada psihijatar, i to ugledni, kao što je Đorđević, napiše ljubavni roman, odmah na početku možete zaboraviti sve uvriježene sudove o požudi, seksu za jednu noć, nevjeri, povjerenju, kao i o bajkovitom završetku »živjeli su sretno do kraja života«. S predumišljajem koristeći jednostavne tehnike pripovijedanja o ljubavi, Đorđević piše tvrde egzistencijalne, ali i empatične stranice na kojima svoje likove suočava s njima samima, životnim propustima i posljedicama njihovih izbora, navodi se u javni.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini

SUBOTICA – Četvrti i posljednji ovogodišnji nastavak *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* bit će održan sutra (subota, 21. prosinca) u Art kinu *Lifka* u Subotici, s početkom u 14.30 sati. Program je posvećen najmlađim gledateljima i recentnom hrvatskom dugometražnom igranom filmu za djecu. Bit će prikazan film *Moj dida je pao s Marsa* redatelja **Marine Andree Škop** i **Dražena Žarkovića**. U pitanju je prvi hrvatski znanstveno-fantastični film za djecu koji koristi najsuvremenije filmske tehnike i u hrvatskoj kinematografiji dosad nezabilježene posebne efekte. Neobična avantura donosi toplu priču o prijateljstvu, ljubavi i iskrenosti. Nakon projekcije filma, gledatelji će se moći upoznati s glavnom junakinjom filma i razgovarati o filmu. *Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini* održava se u organizaciji udruge *Artizana* iz Zagreba, u partnerstvu sa ZKVH-om, suradnji s Art kinom *Lifka* i uz potporu HAVC-a i Društva hrvatskih filmskih redatelja. Ulaz je besplatan.

Božićni koncert u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nator* iz Sombora priređuje božićni koncert koji će biti održan u nedjelju, 22. prosinca, u Hrvatskom domu. Početak je u 20 sati. Prije koncerta, od 19 sati, bit će priređena izložba kolača *božićnjaka*.

Božićni koncert i adventski vašar u Vajskoj

VAJSKA – Župa svetog Jurja u Vajskoj priredit će božićni koncert u nedjelju, 22. prosinca. Koncert, na kojem će nastupiti *VIS Ritam vjere* iz Subotice, započinje u 17 sati, nakon čega će uslijediti adventski vašar u crkvenom dvorištu. Sav prihod koji će biti skupljen od prodaje kreativnih radova bit će uplaćen domu za djecu ometenu u razvoju *Kolevka*.

M. T.

Božićni koncert u Zemunu

ZEMUN – ZHZ *Ilija Okrugić* organizira tradicionalni božićni koncert mješovitog pjevačkog zbora *Odjek* koji djeluje u okviru te udruge. Koncert će biti održan u nedjelju, 22. prosinca, u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, s početkom u 18 sati i 15 minuta. Pokrovitelji koncerta su gradska Općina Zemun i Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske.

S. D.

Božićni koncert u Sonti

SONTA – KPZH *Šokadija* organizira tradicionalni božićni koncert u crkvi Svetog Lovre u Sonti. Mješovita pjevačka skupina, sa solisticom **Božanom Vidaković**, uz pratnju TS *Šokadija*, izvest će splet božićnih napjeva na Badnju večer (24. prosinca), neposredno prije polnočke, s početkom u 23.30 sati.

I. A.

Dvije predstave Bunjevačkog kola

SUBOTICA – Dramski odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* izvest će dvije predstave sa svoga repertoara idućeg vikenda, u subotu i nedjelju, 28. i 29. prosinca, u dvorani Centra u Subotici. U subotu, 28. prosinca, bit će izvedena predstava *Ča Grgina huncutarija*, a sutradan, u nedjelju, 29. prosinca, na programu je komad *Skupština na čoši*. U pitanju su pučke komedije koje je režirao **Marjan Kiš**. Ulaznice se mogu kupiti u pretprodaji i pred početak predstava na ulazu u HKC, po cijeni od 250 dinara. Kontakt telefoni su: 024/556-898 ili 064/659-06-35.

Veliko prelo u Subotici

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* organizira Veliko prelo koje će biti održano u subotu, 25. siječnja 2020., u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 19 sati. U programu sudjeluje *Veliki preljski tamburaški orkestar* kojeg sačinjavaju: ansambl *Hajo*, ansambl *Ravnica*, ansambl *Biseri* i ansambl *Ruže* i članovi folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo*.

Tijekom večeri će biti pročitana najljepša *preljska pisma*, a birat će se i najljepša *prelja* s pratiljama.

Cijena ulaznice je 2.400 dinara. U cijenu su uključeni večera i piće tijekom večeri. Svaka ulaznica sudjeluje u izvlačenju bogate tombole. Sve informacije u vezi s rezervacijom karata mogu se dobiti u Uredu HKC-a ili na telefone: 024/555-589 i 064/6590-635.

Deseti broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a*

Novi prinosi iz društvenih i humanističkih znanosti

O psegom i sadržajem do sada najveći, deseti broj *Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata* bit će objavljen ovih dana. Na 624 stranice objavljeno je 16 znanstvenih i stručnih radnji, sve prvoobjave, koje slijede dosadašnju uređivačku shemu tematizirajući neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. Sadržaj *Godišnjaka* podijeljen je u šest tematskih cjelina, u kojima autori radova donose nove prinose iz društvenih i humanističkih znanosti, značajnih za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

U prvoj cjelini pod nazivom *Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji* nalazi se šest radnji, a počinje s temom *Ostrogonski nadbiskup Ivan Vitez od Sredne Ladislava Heke* (str. 9-27). Suradnik ZKVH-a **Vladimir Nimčević** objavljuje rezultate svog višegodišnjeg istraživanja u radnji *Plemenita obitelj Marković u 17. i 18. stoljeću* (str. 29-97), a sličnom se temom bavi i **Robert Skenderović** u svom radu *Skender, Skenderbeg, Skenderovići: o jednoj tradiciji u korijenu jednog bunjevačkog prezimena* (str. 115-125). **Stevan Mačković** objavljuje rad *Crtice o životu stanovnika Sent Marije (1747. – 1773.)* (99-114). *Hrvatski radiša: osvrt na djelovanje u Somboru 1922. – 1941.* (str. 127-142) rad je stalnog suradnika *Godišnjaka* **Maria Bare**. Zanimljiv je i rad **Marka Tucakova** o njegovu prezimenjaku, ali i šire o školstvu u Bregu, pod naslovom *Interakcija škole i zajednice stanovnika Brega od 1928. do 1953. na temelju zapisnika sjednica nastavnčkog zbora uz osvrt na djelovanje učitelja Matije Tucakova* (str. 143-158).

Pravo i politologija

U drugoj cjelini *Pravo i politologija* **Darko Baštovanović** objavljuje rad *Multikulturalni okvir za očuvanje identiteta hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji u procesu EU integracija Srbije – kontinuirana kolizija integracije i getoizacije* (str. 161-202).

Vladimir Nimčević je u trećoj cjelini *Povijest književnosti* u svom radu *Ilija Džinić i baština bunjevačko-šokačkih Hrvata – prinosi iz narodne književnosti* (str. 205-238) skupio do sada nedovoljno poznate dijelove iz života ovog hrvatskog kulturnog djelatnika kao i prijepis Džinićevih bečaraca koji su do sada bili gotovo nepoznati kako široj, tako i znanstvenoj javnosti iz Sombora, Brega i Čonoplje.

U četvrtoj cjelini, *Sociokulturna antropologija i etnologija*, *Godišnjak* donosi šest radnji koje su rezultat terenskih istraživanja

tradicijske kulture srijemskih Hrvata studenata zagrebačkog Filozofskog fakulteta, Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, uz mentorsko vodstvo dr. sc. **Milane Černelić**. Ovdje se nalaze radnje sljedećih studenata: **Andrea Bosnić** i **Anamarija Knežević** *Svadbene običaji srijemskih Hrvata u Vojvodini* (str.

241-282), **Klara Zečević Bogojević** *Tamburaška tradicija Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva 'Matija Gubec' u Rumi* (str. 283-297), **Eva Balković** i **Jelena Batur** *Božićni običaji Hrvata u Srijemu (Srijemska Mitrovica, Golubinci, Ruma, Hrtkovci, Nikinci, Zemun, Surčin i Novi Banovci)* (str. 299-341), **Maja Flajsig** *Sveti Vinko: svetkovina hrvatskog vinogradarskog sveca na području Srijema* (str. 343-364), **Robert Kapeš** *Pokladni običaji na području Srijema (Golubinci, Nikinci, Petrovaradin, Ruma, Srijemska Mitrovica)* (str. 365-392) te **Marija Rojko** *Uskrsni običaji srijemskih Hrvata* (str. 393-439).

Bibliografije i prikazi

Na tragu izgradnje sustavnog pristupa bibliografskoj obradi knjiške građe vojvođanskih Hrvata, u čemu je ZKVH upravo u *Godišnjaku* činio prve korake u suvremeno doba, u petoj cjelini pod nazivom *Bibliografija* nalaze se dvije bibliografije. **Katarina Čeliković** objavljuje rad *Bibliografski prinos o srijemskim Hrvatima u Vojvodini* (str. 443-493), a **Tomislav Žigmanov** donosi na jednom mjestu skupljen popis svih objava u deset brojeva jedinog znanstvenog časopisa Hrvata u Srbiji u radnji *Prvih deset godina 'Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata' – osnovne činjenice i bibliografija objavljenih radnji* (str. 495-517).

U šestoj cjelini *Prikazi knjiga* (str. 521-576) nalazi se trinaest prikaza znanstvenih i publicističkih djela o vojvođanskim Hrvatima koje potpisuju Vladimir Nimčević, **Dragan Muharem**, **Dominik Deman**, Katarina Čeliković, **Klara Dulić Ševčić**, **Vojislav Temunović**, **Dražen Skenderović**, **Sonja Periškić Pejak**, **Ivana Andrić Penava**, **Darko Baštovanović**, **Bojana Poljaković Popović** i **Željka Zelić Nedeljković**.

Godišnjak br. 10 završava *Dodacima* (str. I-XLVI) u kojima su *Upute suradnicima Godišnjaka za znanstvena istraživanja* te popis svih knjiga u (su)nakladi ZKVH-a.

Godišnjak se objavljuje u nakladi od 300 primjeraka, a može se nabaviti u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena primjerka je 1200 dinara.

(ZKVH)

Izložba djela s Umjetničke kolonije *Panon Subotica*

Panonija na slikarskim platnima

Likovna djela nastala u lipnju ove godine, na osmom sazivu Umjetničke kolonije *Panon Subotica* predstavljena su na izložbi koja je u ponedjeljak otvorena u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Postav čine djela čak 33 autora, mahom slike nastale u različitim tehnikama (ulje, akril, crteži) uz po jedan kiparski i fotografski rad. Većinom su to djela amaterskih slikara, članova udruge *Croart* iz Subotice, koja je i organizirala izložbu, te gostujućih udruga *Bel art* iz Belišća (Hrvatska) i *Panon art* iz Dušnika (Mađarska).

Sukladno lokaciji i samom nazivu kolonije, na slikama dominiraju panonski motivi – ruralni i urbani pejzaži, mrtve prirode, animalni motivi...

Izložbu je otvorio likovni kritičar **Mile Tasić** koji je ocijenio kako kvaliteta radova koji nastaju na ovoj koloniji iz godine u godinu raste.

»Vrijednost ove kolonije je u tome što tu sudjeluju tri udruge iz tri države, a njihovi članovi se u pozitivnom smislu utrkuju tko će bolju sliku izložiti. Kao što se autori utrkuju sa samim sobom kada stvaraju, tu vlada i to međusobno utrivanje. Razmjenjuju

iskustva, pitaju za tehniku i tzv. kabinetske tajne koje svaki stvaralac ima za sebe. To uvijek dobro dođe«, kazao je Tasić.

U programu otvorenja sudjelovao je ženski vokalni sastav Srednje medicinske škole iz Subotice pod ravnanjem profesorice **Emine Tikvicki**. Izložba je prodajnog karaktera, a bit će otvorena do 3. siječnja.

D. B. P.

Predbožićni koncert u Beogradu

Zbor *Val* oduševio publiku

HKD Hrvatski kulturni centar Beograd organizirao je i ove godine u glavnom gradu Srbije koncert naslovljen *Kao nekad pred Božić* na kojem je ovoga puta gostovao riječki komorni zbor *Val*. Koncert je održan u Ustanovi kulture *Vuk Stefanović Karadžić*, a pokrovitelj je bilo Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Hrvatske. HKC ovim koncertima, ali i drugim svojim programima, želi promovirati hrvatsku kulturu te ju približiti domaćoj publici. Komorni zbor *Val* iz Rijeke oduševio je beogradsku publiku, što su dokazali buran pljesak i poziv na bis. Njihov repertoar bio je sačinjen od klasičnih zvorskih skladbi, pop obrada i božićnih napjeva, a izveden je pod dirigentskom palicom **Doris Kovačić**. Zbor je osnovan 2012. godine. Rado se odazivaju na sudjelovanja u humanitarnim akcijama i na koncertima, te na festivale i na zborna natjecanja. Dobitnici su više strukovnih nagrada. Gostovanje ovoga zbora bila je prigoda i za promociju Grada Rijeke kao turističke desti-

nacije i Europske prijestolnice kulture za 2020. godinu. U foajeu ustanove *Vuk Stefanović Karadžić* izložen je bio prikladan promidžbeni materijal koji u najboljem svjetlu predstavlja Rijeku, ali i Hrvatsku.

C. Lj.

Nova knjiga u nakladi NIU *Hrvatska riječ*: Mirko Kopunović, *Tragovi krunice*

Snažne slike neostvarenosti

U nakladi NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice nedavno je objavljena knjiga kratkih priča *Tragovi krunice* subotičkog književnika **Mirka Kopunovića**. Urednik knjige je **Zvonko Sarić** koji u pogovoru bilježi kako je u ovom djelu »optika pripovjedača usmjerena na literarno uobličavanje sudbina usamljenih i nesretnih ljudi, koji prihvaćaju stanja svojih života, što ih razjeda, jer su duboko nezadovoljni i razočarani«. Pripovjedno vrijeme je fragmentarno rastegnuto od godina poslije završetka II. svjetskog rata, pa do suvremenosti, a radnja je smještena u više mjesta u Bačkoj.

Kopunovićeva proza, kako bilježi Sarić, ističe u prvi plan svakodnevicu, stvarnost i ljudske emocije, no, te naizgled svakodnevne životne situacije prerastaju u snažne slike individualne neostvarenosti i neprikladnosti književnih junaka.

»U svojim pričama Kopunović tematizira krugove i putanje ružnoće ljudskih postupaka spram bližnjih, obmane i laži, iznevjerena očekivanja, traumatične komplekse iz sfera promašenih i uništenih brakova ili odnosa otac-sin, napore usamljenika da se izdrže razne nevolje, ali te napore slijede pomisli na samoubojstvo, alkohol i rezignacija. Većina Kopunovićevih literarnih junaka nedorasli su čestim surovostima života i problemima što ih život donosi, skromnih su duhovnih i materijalnih mogućnosti, ne znaju za velike ideje i velike strasti, oni su razočarani, izmučeni i 'izgubljeni u životu', a tek rijetki, oni koji nisu lišeni duboke ljudskosti i emotivnosti nastoje se izboriti s nedaćama«, navodi Sarić.

Nostalgija i snoviđenja

Kopunovićeve priče nam donose i opise prirode koji omaljuju čitatelje, »a u toj predivnoj, ali i silovitoj prirodi, pored rijeke Dunava, u čardama ili na samoj rijeci dok love ribu, nailazimo i na književne likove usamljenika, koji bježe od gradske vreve košmara i mučnih uspomena«. Pojedine priče sadrže nostalgija sjećanja na proživljeno djetinjstvo ili godine kada se postaje mladić.

Također, zbirka sadrži i nekoliko mini-priča ili kratkih-kratkih priča, a tu je riječ o proznim tekstovima s lirskim akcentima. Čitateljskim avanturama tu nije kraj: u pojedinim Kopunovićem pričama mašta je isprepletena sa snom, pisac iskazuje i sklonost za

fantastično i bizarno, lelujava snatrenja, čak i za grotesku, bilježi urednik.

U književnom pismu *Tragovi krunice* nalaze se i određeni historijski podaci o bačkim bunjevačkim Hrvatima, »Kopunović uranja u svijet, u pitanja ljudskosti, ali ne pada mu na pamet preslikavanje ili podražavanje, nego se služi književnim postupcima stilizacije i rekonstrukcije jednog svijeta«.

»S nadom da se sveta Marija moli za grješnike i da će milosrđe osobito prožeti sve one koji imaju najveću potrebu za samilošću, čije sijevanje i odsjeve Kopunović literarnim sredstvima sažimajući predstavlja u ovoj knjizi kroz likove junaka njegovih kratkih priča, oni koji nastoje autentično živjeti i koji su spremni uhvatiti se u koštac s vlastitom tjeskobom i grijesima, nastaviti će potragu za nekim 'izgubljenim krajem staze za nebo', kako je to napisao **Thomas Wolfe**, nastavljajući dalje usprkos brojnim životnim usputnim raspelima. O tome Kopunović piše u svom proznom pismu, ispisujući u stvari svoju unutrašnju dramu

u potrazi za nekim nepronadenim vratima iza kojih je moguće i u izlasku i zalasku sunca i u rosi što pada da probudi dan i ljetini pokošenoj i u završetku igre djece u suton spoznati beskonačno i nadvladati prolaznost trenutka«, zaključuje Zvonko Sarić u pogovoru knjige.

O autoru

Mirko Kopunović je rođen 1952. u Subotici. Objavio je pet knjiga pjesama – *U iskrama nade* (Samizdat, 2007.), *Pod slapovima sna* (Samizdat, 2008.), *Nad raspuklinom ćutnje* (Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2010.), *Ljestve za panonsko nebo* (Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2012.) i *Pruži ruku mila* (Hrvatsko akademsko društvo, 2014.) te knjigu pripovjedaka *Mrvljenje mrve neba* (NIU *Hrvatska riječ*, Subotica, 2013.). Objavljivao je pjesme i pripovijetke u časopisima *Žig*, *Klasje naših ravni*, *Rukovet*, *Smotra* i *Subotička Danica*. Njegove pjesme su prevedene i uvrštene u nekoliko antologija i izbora – *Trajnik*, *Kolo* i *Riječ*. Živi i radi u Subotici.

Knjiga *Tragovi krunice* se, po cijeni od 500 dinara, može kupiti u subotičkim knjižarama *Danilo Kiš*, *Limbus* i *Bigz* te u uredu NIU *Hrvatska riječ* u Subotici (Trg cara Jovana Nenada 15/II). Ukoliko knjigu želite poručiti poštom kontakt telefon je: 024/55-33-55.

H. R.

Božićni koncert u Monoštoru

Bodrogove pahuljice

KUDH Bodrog iz Monoštora priredilo je svoj tradicionalni koncert uoči Božića, koji je ove godine bio naslovljen kao *Koncert božićnih pahuljica*. Ove godine koncert su iznijeli najmlađi članovi Bodroga i njihovi gosti – dječji tamburaški orkestar HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice. Kroz recital, kratke igrokaze, pjesmu i glazbu mališani su najavili najradosniji kršćanski blagdan – Isusovo rođenje. Potrudili su se i roditelji koji su za ovu prigodu pripremili kostime koji su dodatno upotpunili

božićnu bajku iz Monoštora. A uživali su svi. Mališani na pozornici, roditelji, ali i drugi posjetitelji kojih je bila puna dvorana. Svojim mališanima Bodrog se odužio onako kako je primjereno u ovo božićno vrijeme – darovima. A donio ih je nitko drugi do Djed Božićnjak. A za uzvrat djeca su i njemu i roditeljima obećala da će biti poslušna. Ne ove, ali od naredne godine sigurno.

Z.V.

KLD Rešetari objavljuje

Natječaj za XXIII. rešetarački susret pjesnika

KLD Rešetari objavljuje Natječaj za 23. Rešetarački susret pjesnika koji žive u iseljeništvu i članove Književne sekcije 292 KLD Rešetari iz Rešetara. Svaki pjesnik sudjeluje s trima pjesmama. Pjesme trebaju biti pisane standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskoga jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Pisati na računalu te dostaviti na e-mail adresu ili pisaćim strojem na papiru A4 formata (jedna pjesma – jedna stranica) na adresu Društva.

Broj objavljenih pjesama u zbirci ovisi isključivo o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljeni kriterij, neće biti objavljeni. Radovi prispjeli na natječaj neće biti vraćeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoj

kratki životopis do šest rečenica (datum i mjesto rođenja, stručna sprema, posao koji sada radi, gdje i kada su mu objavljeni radovi te adresa stanovanja).

Radove slati na adresu: KLD Rešetari, Vladimira Nazora 30, Rešetari, 35400 Nova Gradiška, Hrvatska.

Rok za slanje radova je 1. siječnja 2020. godine!

Predstavljanje knjige i 23. rešetarački susret pjesnika bit će 19. rujna iduće godine.

Izbor radova izvršit će: mr. sc. **Ivan Slišurić**, prof. književnik, Nova Gradiška, dr. sc. **Stjepan Blažetin**, prof. književnik, Pečuh, mr. sc. **Đuro Vidmarović**, književnik, Zagreb, mr. sc. **Mato Nedić**, prof. književnik, Orašje i mr. sc. **Morena Plavac**, Nova Gradiška.

Božićna izložba u Surčinu

Simbolika blagdana kao inspiracija

U prostorijama Hrvatske čitaonice Fischer u Surčinu 15. prosinca otvorena je četvrta po redu božićna izložba koju su priredili članovi Kreativne sekcije ove udruge. Izloženi radovi izrađeni su različitim tehnikama, uglavnom od prirodnih materijala, a dominiraju adventski vjenčići sa svojom simbolikom kruga kao vječnosti i simbolikom svijeće kao dolazeće svjetlosti – Isusa.

»Na našim radionicama, u našim druženjima nastojimo uspostaviti mir u duši, utemeljen na miru sa samim sobom, s drugim ljudima i s Bogom. Jedino takav mir može iznjedrati radove kakvi se mogu vidjeti na izložbi. Radost naše radionice i sama izložba čini da postanemo bliži jedni drugima, otvoreniji i povezaniji. Međusobna duhovna povezanost različitih osoba stvara jedinstvo. Naša izložba je susret Boga i ljudi, vjere i kreativnog izražavanja. I jedno i drugo progovaraju iz duše i dotiču srca. Većina članova naše sekcije dobro zna da prva svijeća u adventskom vijencu predstavlja nadu, druga mir, treća radost, a četvrta ljubav. Zato mi je drago i smatram da nije slučajno da je baš ovaj simbol većini članova ove godine bio inspiracija«, istaknula je voditeljica Kreativne sekcije **Veronika Živanović**.

Što se ostalih radova tiče, božićni motivi izrađeni tehnikom veza nalaze se na čestitkama, ukrasnim vrećicama, pregačama za boce i u ramovima. Oni izrađeni dekupaž tehnikom su na ukrasnim kutijama i tacnama. Članovi sekcije izradili su i ikeba-

ne, oslikali vrčeve, ukrase za bor, pletene šalove i trake za kosu, te nakit i slike izrađene tehnikom ulja na platnu.

Ove godine pridružili su im se i novi članovi koji su im donijeli i novu ljepotu svojim radovima. Novina je i to što su ove godine u izradu božićnih čestitki bila uključena i djeca.

Izložba će biti otvorena do 25. prosinca, a u nedjelju, 22. prosinca, članovi Kreativne sekcije će sa svojim radovima gostovati u Zemunu, u okviru božićnog koncerta a na poziv tamošnje hrvatske udruge *Ilija Okrugić*.

S. D.

Anděli s nama i među nama

U sklopu programa XXII. Vukovarskih adventskih svečanosti drugu samostalnu izložbu *Svijet anđela* imala je umjetnica iz Subotice **Josipa Dević**. Izložba je otvorena 13. prosinca u Hrvatskom domu u Vukovaru, na inicijativu i poziv ravnateljice Hrvatskog doma **Ivane Miličić**.

Iz pera Josipe Dević izašle su brojne duhovne skladbe, tekstovi, križni put..., a osim pisanja više od šest godina Josipa se bavi i izradom unikatnih, ručno rađenih predmeta. Ovoga puta na red su došli anđeli.

Svijet anđela

Na izložbi uz svakog anđela koji je proistekao iz ruku autorice stajao je i prigodni citat, koji je nazočne dodatno potaknuo na razmišljanje. Više od 30 anđela našlo je mjesto u izložbenom prostoru, a valja naglasiti kako je svaki od njih ručne izrade i unikat. Među izloženim, našao se i anđeo koji u ruci drži Vučedolsku golubicu, a na haljini ima panoramu Vukovara.

»Iako su anđeli duhovna bića, itekako su nam potrebni i u našem svijetu, a i mi jedni drugima možemo biti anđeli«, kaže Josipa Dević i dodaje: »Izuzetno mi je drago što je moj rad primijećen i što sam imala prigodu izlagati u sklopu ovih svečanosti«.

Josipa u svojoj radionici, koju je nazvala *duše Bracera*, samostalno priprema smjesu za izradu figurica, te su svi anđeli napravljeni u tehnici hladnog porculana. Za njih nema kalupa. Stoga, iako slični, svaki je različit. Osim anđela, na izložbi je predstavila i nekoliko figurica Svete obitelji, s razlikama u prikazu. Tako u nekima sv. Josip nosi Isusa, a u drugim je Isusova majka Marija. Kako je i sama autorica rekla, time je htjela staviti naglasak na značaj i majke i oca u životu djeteta.

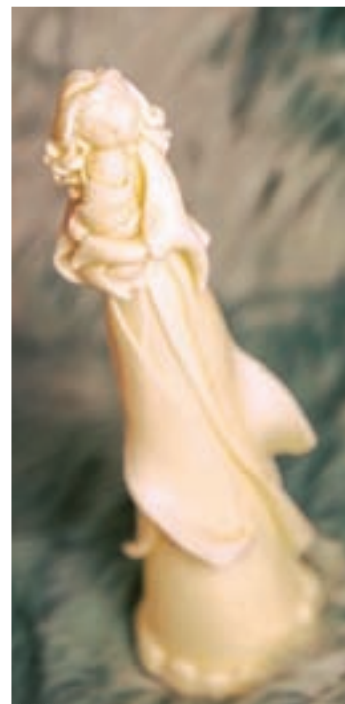
Izložbi je prethodila radionica na kojoj su sudjelovale članice Društva *Hrvatska žena Vukovar* te su uz pomoć Josipe skupa izradile sliku na kojoj je prikazan cvjetni aranžman.

Na istome mjestu prije pet godina Josipa je imala prvu samostalnu izložbu, a tada su se pred očima javnosti našli betlehemi, te je izložba nosila naziv *Jaslicama duše*.

Ž.V.

»Vječan k'o narod pono-
sno stoji! Stoji grad!«

»Prva krila poslije nebeskih koja
su nas zakrilila, čuvala i učila le-
tjeti su ruke naših roditelja.«

Božićni koncert u Petrovaradinu

HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina priređuje tradicionalni božićni koncert koji će biti održan u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu danas, 20. prosinca, s početkom u 19 sati. Nastupaju: Mješoviti pjevački zbor HKPD-a *Jelačić*, recitatori *Jelačićeve* dječje kreativne *Petrovaradionice*, *VIS Banova tamburaška mornarica* te gosti – mješoviti pjevački zbor KUU *Kristal sladorana* iz Županje. Ulaz je besplatan.

M. T.

Tiha noć u Đurđinu

HKPD *Đurđin* priređuje božićni koncert i izložbu božićnjaka pod nazivom *Tihanoć*, sutra, 21. prosinca, u dvorani župe sv. Josipa Radnika u Đurđinu, s početkom u 18 sati. Na programu su božićne pjesme u izvedbi članova tamburaške sekcije i zbora HKPD-a *Đurđin*. Osim božićnih pjesama i prigodne izložbe, organizatori najavljuju druženje uz kuhano vino i kolače.

Božićni koncert

Božićni koncert bit će održan u nedjelju, 22. prosinca, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske s početkom u 19 sati. Na koncertu će sudjelovati zborovi *Albe Vidaković*, *Sveta Terezija*, *Collegium musicum catholicum*, *Zlatni klasovi* i Subotički tamburaški orkestar, a na programu će se naći božićne popijevke. Ulaz je besplatan.

U susret blagdanima

22. prosinca – Oci
24. prosinca – Badnji dan
25. prosinca – BOŽIĆ
26. prosinca – sv. Stjepan prvomučenik
27. prosinca – sv. Ivan apostol i evanđelist
28. prosinca – Nevina dječica
29. prosinca – Sveta obitelj, Toma
31. prosinca – Silvestrovo, Stara godina
1. siječnja – Nova godina
6. siječnja – Bogojavljanje, Tri kralja

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Bog je postao dijete

Kaže Poslanica Hebrejima: »Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima po prorocima; konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu« (Heb 1,1). Nema snažnije i jasnije Božje poruke kroz cijelu povijest od one koju je poslao po svome Sinu. Ali, možda to i ne bi bilo toliko neobično da ta poruka ne započinje Sinovljevim rođenjem, i to u štali. Sin Svevišnjega dolazi k ljudima u liku novorođenčeta. Bilo je to teško shvatiti i prihvatiti i nekad i sad. Ali, već smo spominjali: Bog djeluje izvan ljudskih okvira, neočekivano i neobično za ljudska poimanja. I Božić je jedan od najneočekivanijih i najneobičnijih Božjih zahvata u povijesti čovječanstva, iako najavljivan i naviještan. Upravo u toj neočekivanosti i neobičnosti Božjega zahvata u ljudsku povijest krije se snaga njegove poruke za ljude.

Očekivani u neočekivanom

Očekivali su Izraelci Mesiju, poznata su njima bila proročka najavljanja. Svaka se generacija nadala da će to biti za njihova života. Međutim, očekivali su da će on doći s velikom moći i slavom, kako priliči Mesiji koji dolazi s nebesa. Slika novorođenčeta u jaslama nikako se nije uklapala u ta očekivanja. Isto tako se ni Mesijino djelovanje, kakvim su ga oni zamišljali, nije poklapalo s onim kako je Isus djelovao za vrijeme svoga javnoga nastupa. Umjesto moći on donosi ljubav, toliko veliku da dolazi u vidu djeteta. Ljubav i jeste moć, samo ljudi, opterećeni ovozemaljskim vrstama moći i nadmoći nad drugima, nisu tada, kao ni danas, spoznali tu moć koju je Isus donio rodivši se u betlehenskoj štalici. On ne dolazi ni u kakvoj slavi, jer ne želi za ljude ostati dalek, pristupačan samo odabranim krugovima, želi svima doći blizu. Zato su prvi njegovi posjetitelji pastiri, a kasnije, za vrijeme svoga javnoga djelovanja, okuplja oko sebe skromne ljude, odbačene, grješne. To su mu predbacivali i koristili kao dokaz protiv tvrdnje da je on od Boga poslani Mesija. Međutim, ne posjećuju ga samo pastiri, nego i kraljevi, potvrđujući da je on jednako poslan i najnižim i najvišim slojevima društva, svim ljudima, jer za Boga nema visokih i niskih slojeva među ljudima, nema uglednih i neuglednih, za njega smo svi jednaki, potrebni

otkupljenja, pa se njegov Sin za sve jednako rodio u štali.

Štala, neugledna i nedostojna rođenja jednoga Mesije, po Božjem planu bila je idealno mjesto, jer je u nju mogao doći svatko pokloniti se novorođenome Kralju; sva bi druga mjesta Novorođenoga učinila bliskim samo nekima. Tako Božji Sin na najskromniji način dolazi među ljude, te u liku djeteta pokazuje veličinu Božje ljubavi i milosrđa za svakoga čovjeka, bio on pastir ili kralj. Sve što se u ljudskim očima čini paradoksalno i za Boga nedostojno, savršeno se uklapa u Božji naum spasenja i otkriva bezgraničnost njegovog milosrđa. Upravo to od Božića čini najradosniji blagdan, jer kao što jedan dječji igrokaz kaže: »Noćas je ljubav na zemlju došla, / Bog je postao dijete...«. Onaj koji nadilazi svijet, utjelovljuje se i dolazi među ljude kao svaki običan čovjek.

Božić s Bogom

Božić je blagdan ljubavi, znamo reći. Kakve ljubavi? Božje ljubavi za čovjeka, ali ljubav koju on donosi među ljude svojim rođenjem u štali treba mijenjati sve one koji s njom dođu u kontakt, a to smo mi, nitko drugi. Stoga ljepota i toplina Božića nije u svemu onome što smo mi naučili da je Božić i tako ga posvetovnjačili i ogolili od njegove biti i smisla koji mu je Bog dao. Ljubav koja je na svijet došla u liku djeteta Isusa treba dirnuti naša srca, treba u njih donijeti svjetlost i toplinu. Toplina je novorođeni Krist, a ne ukrasi i lampice, ne pokloni i filmovi. Zato se radovati Božiću treba zbog iskazane Božje ljubavi i dobrote, te dopustiti da se ona rodi u našim srcima. To ćemo moći samo neopterećeni sporednim stvarima, ako Krista stavimo u središte blagdana kojega proslavljamo.

Svojim rođenjem u štalici Bog poziva čovjeka da mu priđe bliže, da u susretu s njim osjeti tu istinsku radost koja od njega potječe, da u tome susretu postane čovjek po Božjim parametrima, da se prepusti njegovoj ljubavi i djelovanju, neočekivanom i za nas ljude neobičnom, da ljubav koju primi u tome susretu širi dalje. U svemu tome treba tražiti smisao Božića, a onom izvanjskom, što nam je bio prioritet, ne dopustiti da zasjeni rođenje Boga.

Nemojmo slaviti Božić bez Isusa. Dopustimo mu da se rodi i u našem srcu.

Rezultati prve razine kviza Čitanjem do zvijezda za srednjoškolce

Gimnazijalci se plasirali na drugu razinu kviza

»Petak trinaesti« je za neke možda nesretan dan, ali za učenike hrvatskih odjela Gimnazije *Svetozar Marković* koji su sudjelovali na prvoj, školskoj razini kviza znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* svakako nije, budući da su se svi prijavljeni plasirali na narednu, regionalnu razinu kviza.

Prema informaciji dobivenoj od organizatora natjecanja - Hrvatske mreže školskih knjižničara, prvoj, školskoj razini kviza znanja i kreativnosti pristupila su 424 srednjoškolca diljem Hrvatske i Subotice među kojima su i 22 učenika hrvatskih odjela iz Gimnazije

Svetozar Marković, Politehničke škole i Srednje medicinske škole u Subotici. Oni su imali 40 minuta za odgovoriti na 50 pitanja postavljenih iz knjige **Douglassa Adamsa** *Vodič kroz galaksiju za autoputere* što je bila tražena literatura za ovu razinu natjecanja. Bodovni prag za prelazak na narednu razinu kviza bio je osvojenih 30 i više bodova, odnosno 60% i više točnih odgovora. Od ukupno 22 prijavljena srednjoškolca iz Subotice ovaj uvjet je ostvarilo čak 10 učenika subotičke Gimnazije: **Luka Mrkaljević, Adriana Sakač, Kristina Vuković, Josipa Dulić, Josipa Kujundžić, Dražen Vida-ković, Tomislav Huska, Zdenko Ivanković, Luka Prčić i Daniel Kujundžić**. Iako su prethodnog i na sam dan natjecanja učenici subotičke Gimnazije imali ozbiljne poteškoće u školi s mrežom i povezivanjem na internet, ipak su uspjeli u podne pristupiti online kvizu znanja u aplikaciji *Testmoz* putem poveznice i zaporke koje su dobili nekoliko minuta prije početka kviza te upisom šifre dodeljene svakoj školi i učeniku osobno.

Radosni mladi čitatelji već su krenuli s pripremama za narednu, regionalnu razinu kviza koja je planirana za 6. ožujka 2020. godine. Do tada će učenici trebati pročitati i drugi naslov s popisa, djelo **Raya Bradburyja** *Fahrenheit 451*.

Provedbu kviza u Subotici organizirala je Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

B. I.

Prva međunarodna škola tehničke vještine u Zagrebu

Nezaboravno iskustvo za učenike iz Tavankuta

Predstavnici tavankutske OŠ *Matija Gubec* sudjelovali su na I. Međunarodnoj školi tehničkih vještina u Zagrebu od 12. do 15. prosinca. Školu su predstavljale učenice **Valentina Stanišić, Katarina Vujić, Katarina Šegina i Ana Davčik**, u pratnji učitelja tehničke kulture **Bran-ka Stantića** i ravnateljice škole **Stanislave Stantić-Prčić**.

Tijekom četiri dana učenici su aktivno sudjelovali na radionicama robotike – programiranje mBot-a, elektronike – izrada tranzistorskoga treptala, maketarstva – izrade diorame, terena i modelarstva – sastavljanje modela zrakoplova

te bojenje figura i weatheringa. Sve radionice odvijale su se uz druženje s učenicima škole domaćina OŠ *Gračani* iz Zagreba i učenicima OŠ *Emilije Ostojić* iz Požege.

Hrvatska zajednica tehničke kulture i Hrvatska udruga vojnih minijaturista, osim radionica, organizirali su iznimno bogat program za goste. Tako su imali priliku obići OŠ *Gračani* iz Zagreba, klupske prostorije *Hrvatske udruge vojnih minijaturista*, Zavičajni muzej Podsljemena, kabinete i laboratorije Fakulteta strojarstva i brodogradnje iz Zagreba i Tehnički muzej *Nikola Tesla* u Zagrebu. Slobodno vrijeme

iskoristili su za obilazak Zagreba, koji je u vrijeme adventa iznimno dojmio učenike.

Završna svečanost uz podjelu zahvalnica, priznanja i prigodnih darova održana je u klupskim prostorijama *Hrvatske udruge vojnih minijaturista*, a nazočili su brojni uzvanici i gosti na čelu s predsjednikom Gradske skupštine grada Zagreba **Dragom Prgometom** koji je bio pokrovitelj događanja.

I. D.

Božićna priredba u subotičkoj Gimnaziji Bijeli Božić

Učenici hrvatskih odjela subotičke Gimnazije *Svetožar Marković* i ove godine pripremili su božićnu priredbu koju su nazvali *Bijeli Božić*. Iako snijega nije bilo i nije zabijelilo, ipak 17. prosinca u Gimnaziji se mogao osjetiti duh zajedništva. Tako su učenici hrvatskih (f) odjela, bez obzira na brojne obveze u školi, sami

organizirali, probali i uvježbali nastup, kojim su željeli druge razveseliti i darovati im dašak Božića.

Profesori su imali zadatak samo nadgledati pripreme, a na priredbi su ponosno zauzeli prva mjesta.

Po riječima profesorice matematike i razrednice 4. f. razreda **Jelene Piuković** učenici su sami osmislili program, odabrali pjesme, okupili tamburaše i napisali tekst za prigodan skeč kojega su i izveli. Osim toga, na priredbi su se redali recitali i božićne pjesme uz pratnju tamburaškog orkestra kojeg su upotpunili bivši učenici ove škole.

Zanimljivo je da su ovu priredbu došli vidjeti i profesori drugih srednjih škola gdje postoji nastava na hrvatskom jeziku.

Ako ste se ikad pitali za budućnost naše zajednice, onda možete biti bez brige, jer su mladi i ovoga puta pokazali kako se zajedničkim snagama može puno, a njihov angažman i trud ulijevaju nadu u budućnost.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

GRAVČE NA TAVČE

Ne znam kako je kod drugih, ali kod nas se već uveliko priča o trpezi za Božić i Badnjak. Volim ugađati svima i volim punu trpezu, a nešto što posebno volim posljednjih godina je posni grah na Badnjak. Sjećam se, prije jedno tri godine, kada sam se s njim susrela baš na Badnjak, bilo mi je čudno. U našoj obiteljskoj kući se za Badnjak uvijek kuhao riblji paprikaš, a bilo je i pečenog šarana i ribe na druge načine ali juhe od graha, nikada. Tako je bilo, ali se od tada sve promijenilo. Moje obožavanje te juhe od tetovca nije se umanjilo, ali se ja do danas nisam okušala u kuhanju takve juhe, a kako na internetu ne pronalazim recept koji bi mogao odgovoriti na okus i zadani izgled, morat ću predložiti grah na gusto uz obećanje da recept stiže nakon Badnje večeri kada budem glavna pomoćnica glavne kuharice. Iskustvo nas ipak najbolje uči i, vjerujte mi, strpljenje će se isplatiti.

Potrebno: 300 g bijelog graha tetovca / 2 luka / 2 suhe crvene paprike. Preljev: 200 g luka / 50 g mrkve / 3 češnja češnjaka / 1 vezica peršina / papar / maslac / sol.

Postupak: Grah potopiti uvečer u hladnu vodu. Ujutro promijeniti vodu i kuhati ga bez dodavanja soli. Na pola kuhanja dodajte pola nasječenog luka i jednu cijelu papriku, pa kuhati dok potpuno ne omekša. U odvojenoj posudi rastopiti maslac, pa na njemu pržiti preostali luk, naribanu mrkvu, sjeckani češnjak i peršin. Dodati soli i papra po ukusu. Kada je sve spremno, grah prebaciti u vatrostalnu posudu i preliti ga preljevom od luka i mrkve. Pećnicu namjestiti na umjerenu temperaturu i peći grah dok se umak ne zgusne.

Naravno, bit će kod nas i ribe, raznih salata i naravno kolača, ali mislim da ćemo uz grah servirati turšiju i salatu od mrkve i cikle.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Rotary club Zagreb Kaptol daje 1.600 kuna mjesečno

Pomoć studentima

»Nadam se da će se ovakva praksa nastaviti, samo ćemo morati uraditi promjenu u našem Statutu u kojemu ovo nije predviđeno prigodom osnutka prije 11 godina«, kaže Zlatko Stić

Rotary club Zagreb Kaptol od ove akademske godine financira jednu studentsku stipendiju Hrvata iz Srbije koji studij pohađaju u Hrvatskoj u sklopu svoje desetogodišnje akcije *Korak u život*. Iznos stipendije je 1.600 kuna mjesečno, svih pet godina studija, a jedini uvjet je redovito upisivanje semestara.

Prvi takav ugovor potpisan je prošloga tjedna između ovoga Rotary kluba i studentice **Katarine Petreš**, a kome će se stipendija dodijeliti odlučeno je u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

Iskorak

Predsjednik Rotary kluba Zagreb Kaptol **Zlatko Stić** kaže da je za sada osigurana samo jedna stipendija, ali da će se njihov broj povećavati čim se riješe određeni pravni problemi.

»Mi imao statut u kojem nije predviđen ovakav tip stipendija nego samo stipendije za stanovnike Hrvatske koje dijelimo studentima bez roditeljske skrbi. Ovo je za nas jedan iskorak koji smo učinili u suradnji s HNV-om u želji da pomognemo studentima koji dolaze iz Vojvodine u Hrvatsku na studij. U klubu smo dogovorili dodatak na Statut za ovakvu stipendiju, pa smo je uspjeli dodijeliti Katarini. Nadam se da će se ovakva praksa nastaviti, samo ćemo morati uraditi promjenu u našem Statutu u kojemu ovo nije predviđeno prigodom osnutka prije 11 godina«, kaže Stić.

Petreš, koja će ukoliko bude upisivala semestar za semestrom, imati osigurano 1.600 kuna od Rotary kluba Zagreb Kaptol rodom je iz Tavankuta, a studira Ekonomski fakultet u Zagrebu. Kaže kako je zahvalna HNV-u i Rotary klubu na ovoj stipendiji i omogućenom kvalitetnijem studentskom životu. Navodi i da je zadovoljna studiranjem u Zagrebu, jer joj pruža dobre studije i veliki izbor aktivnosti za slobodno vrijeme.

»Unutar hrvatske zajednice postoje stalni naponi da se našim studentima pruži potpora, između ostalih i osiguraju stipendije. Novi saziv HNV-a je intenzivirao aktivnosti oko studenata kako bismo osigurali bolje uvjete, a napose onima koji su barem jedan ciklus obrazovanja završili na hrvatskom jeziku i pokazali rezultate tijekom svog školovanja. HNV prati koji su studenti dobili državnu stipendiju od Hrvatske, a za one koji nisu, nastojimo potražiti pomoć na drugim adresama. Naša kontinuirana suradnja s pojedinim Rotary klubovima u Hrvatskoj eto, hvala Bogu, za posljedicu je imala i to da je još jedna stipendija osigurana. Preostaje još u narednoj godini da isto učinimo i za preostale studente, a trenutno ih je samo pet na

popisu koji nisu uspjeli ostvariti stipendiju, a koja će im, vjerujem, svima uvelike olakšati studije«, kaže predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Suradnja

S Hrvatima iz Srbije Zlatko Stić surađivao je i ranije i pružao pomoć u obrazovanju i preko drugih dužnosti koje obnaša.

Kao ravnatelj srednje Prirodoslovne škole *Vladimira Preloga* iz Zagreba prije sedam godina je započeo suradnju tako što je s učenicima posjetio Politehničku školu i Gimnaziju *Svetozar Marković* u Subotici te Osnovnu školu *Matija Gubec* u Tavankutu. Tom prigodom ova zagrebačka škola donirala je udžbenike djeci koja nastavu pohađaju na hrvatskome, nakon čega su i u gostili u Zagrebu neke od njih.

S obzirom na to da je Stić i predsjednik Udruge ravnatelja srednjih škola Grada Zagreba, u suradnji s drugim ravnateljima osigurao je još jednu donaciju stručne literature za škole u Subotici i Tavankutu, nakon čega je kao član Rotary kluba Zagreb Kaptol pokrenuo akciju za ozvučenje sportske dvorane škole u Tavankutu.

Posljednji dolazak Stića u Suboticu bio je početkom listopada ove godine kada je i načelno dogovorena ova studentska stipendija, a tom prigodom učenici škole u kojoj je ravnatelj izveli su mjuzikl u Subotici i Monoštoru, te uz potporu škole donirali 500 srednjoškolskih udžbenika.

J. D. B.

Đido i Marko

Dva Hrvata s ovih naših bačkih prostora, **Josip Vuković Đido i Marko Horvacki**, su kroz svoj osobni politički angažman i društveno djelovanje u vremenu prije i poslije Drugog svjetskog rata vodili neprekidnu borbu za afirmaciju i ravnopravnost svoga naroda u jugoslavenskim državnim okvirima (Kraljevina SHS i FNRJ). Na ovoj fotografiji iz obiteljskog albuma pokojnog odvjetnika **Milivoja Prčića**, snimljenoj u Klaićevoj ulici u Zagrebu (kako stoji na njejoj poledini, datum 25. ožujka, godina nepotpisana), pored dvojice istinskih hrvatskih velikana (Đido prvi s desna, Marko prvi s lijeva) nalaze se i Markova najstarija sestra **Liza** i jedan, nažalost autoru ovoga teksta nepoznat mlađi muškarac.

Razlog njihovog posjeta glavnom gradu Hrvatske zasigurno je bio vezan za određenu političku aktivnost, jer su njih dvojica cijeloga svog života gotovo svaki slobodan trenutak koristili za kontinuirane »bitke« u želji i namjeri ispunjenja davnašnjeg cilja svih Hrvata. A za ravnopravnost su se borili, kao izuzetno respektirani ljudi u svom radnom i političkom djelovanju, u najvišim državnim instancama u koje su legitimno birani izbornom voljom naroda.

Nemojmo nikada zaboraviti da je Josip Vuković Đido bio jedini Subotičanin koji je obnašao dužnost narodnog zastupnika u Skupštini Kraljevine Jugoslavije, bio je senator Banovine Hrvatske u razdoblju od 1939. do 1941. godine, a nakon oslobođenja i sudionik Ustavotvorne skupštine FNRJ 1945. godine. Rodio se u Gornjem Tavankutu 1890. godine u imućnoj obitelji **Vuković – Farkašević**, završio sedam razreda Gimnazije a ženidbom za **Mariju Grgić** iz Bikića dobio je 100 lanaca kvalitetne bačke zemlje u miraz, te odselio u ovo obližnje mjesto na mađarskom teritoriju nekadašnje Austro-Ugarske Monarhije. Kao optant, nakon potpisivanja Trianonskog ugovora, s obitelji se naselio u Subotici i započeo svoje političko djelovanje, koje je trajalo sve do njegove smrti 1951. godine. Isprva je bio član Bunjevačko-šokačke stranke, a potom jedan od lidera Hrvatske seljačke

stranke na ovim prostorima čijim je članom postao 1926. godine i do kraja ostao vjeran njezinim načelima. Zbog neslaganja sa svim prijeratnim vlastima i kritičkih napisa u listu *Neven* bio je često zatvaran i osuđivan, a zbog svojih demokratskih uvjerenja nije želio sudjelovati u jednopartijskom djelovanju Ustavotvorne skupštine FNRJ, nakon rata je bio poslan u logor Kničanin.

Marko Horvacki je rođen 1913. godine u Subotici, sin **Martina Horvackog**, osnivača Nogometnog kluba *Bačka* i glavnog arhivara grada, završio je Gimnaziju u Pravni fakultet u svom rodnom mjestu. Politikom se počeo baviti odmah nakon svršetka studija (dopredsjednik mladeži HSS-a), aktivan je član Hrvatskog kulturnog društva i Pučke kasine. Tijekom Drugog svjetskog rata bio je sudac u Dugom Selu (Hrvatska), a nakon oslobođenja postaje sucem Okružnog suda u Subotici. Biva izabran za okružnog javnog tužitelja 1948. godine sve do donošenja Ustavnog zakona (1953.) i uvođenja komunalnog sustava, kada je izabran za prvog predsjednika Gradskog narodnog odbora (odgovarajuće današnjoj poziciji gradonačelnika). Također je obnašao dužnost stalnog zastupnika u Vijeću Republika i započeo borbu za uvođenje hrvatskog jezika kao ravnopravnog u svim subotičkim i prigradskim školama. Unatoč velikoj hajci koja je pokrenuta protiv njega, bio je primoran odstupiti s »gradonačelničkog mjesta«, nastavio je svoje djelovanje kao zastupnik u Skupštini Srbije, a potom je izabran za suca Vrhovnog suda Vojvodine i preselio se s obitelji u Novi Sad. U glavnom gradu Vojvodine je umro 1995. godine, gdje je i pokopan u obiteljskoj grobnici, skupa sa svojom suprugom **Anicom**, rođ. **Srčić**, koja je bila rodom iz Bajmaka.

Ova stara fotografija, utjecajem vremena, može izbljediti, ali sjećanje na ove dvije velike osobe iz našega naroda nikako ne smije.

Njihovim djelovanjem utrte su prve staze za današnju legitimnu ravnopravnost hrvatskog jezika i njegove uporabe u svim javnim sferama i obrazovanju.

D. P.

Vrijeme odmora i slavlja

Protekli vikend bio je u znaku naših majki, slavili smo Materice, a ovaj pred nama bit će u znaku očeva, kada slavimo Oce. Tim povodom održane su brojne priredbe u župnim zajednicama, na kojima su se redali stihovi, pjesme i skečevi u čast majki i očeva. Sigurna sam kako se sada već ozbiljno pripremate i za doček maloga Isusa.

Prije samoga Božića, iako se nalazi samo u školskom kalendaru, svi školarci željno iščekuju još jedan praznik... raspust. Tako u ponedjeljak, 23. prosinca, nastupa odmor za dušu i tije-

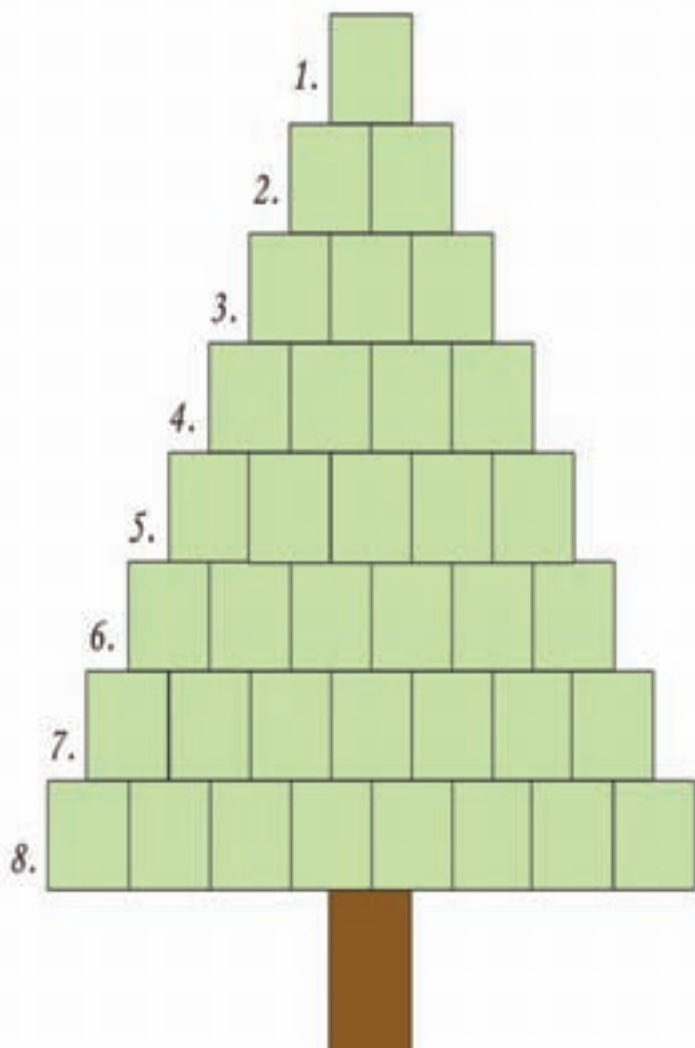
lo sve do 15. siječnja, kada za učenike u Vojvodini počinje drugo polugođe. Vjerujem da ćete ovaj odmor iskoristiti što bolje, te se odmoriti, naspavati, uživati sa svojom obitelji, družiti se... Možete i neku knjigu uzeti u ruke, otići u kino ili kazalište, na neki božićni koncert...

Provedite ovaj zimski odmor što ljepše i bolje, a može vam biti sjajno ako se samo malo potrudite i vi sami date svoj doprinos dobrom provodu.

Svim očevima čestitamo Oce!

Popuni božićno drvce točnim odgovorima:

1. Prvo slovo životinje s dugim ušima koja je grijala Isusa, 2. Kad nekoga želimo uplašiti kažemo;, 3. Životinja s rogovima koja je grijala Isusa, 4. Kako se zove sin Josipa i Marije koji je rođen u Betlehemu?, 5. Koji blagdan slavimo 25. prosinca?, 6. Zaštitnica je očiju i vida, a njen spomendan slavimo 13. prosinca. To je sveta..., 7. Svetica čiji spomendan slavimo 4. prosinca, a zaštitnica je rudara, 8. Posljednji mjesec u godini.

Zanimljiva matematika:

23	+		=	39
+		+		+
35	+		=	46
=		=		=
	+		=	

	+		=	
+		+		+
20	+	12	=	
=		=		=
	+	22	=	84

Pripremno-predškolski program u pravim rukama

Didaktički materijal za pripremno-predškolski program na hrvatskom jeziku stigao je 16. prosinca u ruke predškolaca. Predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Margareta Uršal** i asistentica u obrazovanju **Nataša Stipančević** posjetile su vrtiće *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser* i osobno ga uručile predškolicima, dok je odgojitelj u vrtiću *Petar Pan* **Nenad Temunović** materijal podijelio predškolicima u Tavankutu.

Didaktički materijal za pripremno-predškolski program radilo je deset autora, a svojim posvećenim radom stvorili su tri autorska udžbenika. Tim su činili **Nada Gabrić, Mirjana Ivanković, Nenad Temunović, Dejana Balažević Rudić, Marina Piuković, Iva Stanković, Slađana Tikvicki, Marina Ivanković Radaković, Emina Kujundžić** i **Mirjana Vukmanov Šimokov**, a koordinatorica tima bila je Margareta Uršal.

Materijal je izrađen uz financijsku pomoć *Rotary kluba iz*

Osijeka i Krapinsko-zagorske županije, a tiskan je u suradnji s Nakladničkom kućom *Bigz d.o.o.*

Predstavljanje udžbenika bit će organizirano u siječnju 2020. godine.

(HNV)

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: Lana Stantić

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin – 1. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem na balet

VOLIM: šarene jednoroge

NE VOLIM: brokoli

U SLOBODNO VRIJEME: igram se škole

NAJ PREDMET: tjelesni odgoj

KAD ODRASTEM, ŽELIM BITI: matematičarka

**UČVRSTIMO
VJERU U SLOZI**

**Zbijmo redove!
Vrijeme je!**

ČESTIT BOŽIĆ!

**GODINA
DSHV**
OSNOVNA ŠKOLA
HUMANISTIČKOG
OPREMA I VJEŠTOSTI

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu Istre. Tel: 065/689-35-47.	Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m ² , plac 650 m ² , Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojlara legalizirana. Informacije na tel: 024-546-061.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.	Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m ² . Dragan 063-509-902.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.
Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.	Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel: 024/528-682.
Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijalica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.	Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viranogoshi, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel: 024/532-570.
Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel: 064 247-09-49.	Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel: 063/865-55-96.
Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel: 00385-95-366-17-67.	Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel: 024/528-682.
Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.	Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.	Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel: 065 6081194.
	Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 13. 12. 2019. godine nositelju projekta »VIP mobile« doo Novi Beograd, Milutina Milanovića 1 ž, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »NS2331_06 SU_SUBOTICA_BEOGRADSKI_PUT«, na katastarskoj parceli broj 10498 KO Donji grad, u Subotici, Ulica Nade Dimić br. 42 (46.087051°, 19.669661°)

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na sajtu grada Subotice, na adresi www.subotica.rs, odjeljak »životna sredina – oglasna tabla«.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 24. 12. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

**Organizujte
poslovne ili privatne
proslave u jedinstvenom
ambijentu Pivčijeg salaša**

Uživanje u salašarskoj idili, toplini i mirisu salašarske peći, nezaboravni zalogaji salašarskih jela, razne aktivnosti na salašu, daleko od gradske vreve i stresnih trenutaka, na Bikovackom putu 8 km od centra Subotice.

**Pivčiji salaš radi samo po prethodnoj rezervaciji
064-244 69 42**

AKTIVNOSTI

- Prostor za druženja i sastanke (50 mesta)
- Degustacija hrane i vina
- Upoznavanje sa salašarskim životom
- Atelje, dečije igraonice, dečije radionice
- Razgledanje domaćih životinja
- Vožnja fiakerom atarskim putevima
- Ubranje povrća i voća na salašu
- Razne sportske aktivnosti na leđini

HRANA

Predjelo: „Prisnac“ sa sirom
Supa - Supa od morke

Glavno jelo:

- Pivčiji paprikaš sa valjušcima
- Specijalitet Pivčijeg salaša - mešano meso (mangulica + čurka + patka ili guska)
- Krompirača, pečena u salašarskoj peći

Kolač: štrudla sa makom ili višnjama

PIĆE

Rakija od kajsije, šljive, jabuke
Domaći liker od višanja
Domaća bela i crvena vina
Domaći sokovi od zove, nane i jabuke

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Atletika
AK Apatin

Žetva odličja

Apatinski atletičari bili su vrlo uspješni u danima proteklog vikenda. Dvije pobjede zabilježio je **Đuro Borbelj** i po jednu **Milica Zanze** i **Nemanja Kovačević**. Srebrom se okitio **Zoran Radičanić**, a bronzom **Miloš Drekočić**. Mladi Apatinci pokazali su u najljepšem svjetlu svoju darovitost na 2. Beogradskom atletskom trofeju, u organizaciji AK BAK, održanom u nedjelju u atleškoj dvorani Vojne akademije.

Na ovom eminentnom natjecanju mlađih kategorija nastupilo je više od 500 atletičara. Prošlogodišnju titulu uvjerljivo je

obranila Milica Zanze. Stazu od 50 metara odlično je istrčala i trijumfirala rezultatom 7 sekundi i 95 stotinki, najboljim ove godine u Srbiji u njevoj dobnoj kategoriji, a najbolje vrijeme drži i na stazi od 60 metara. Zlato je osvojio i Nemanja Kovačević (2009. godišnje) u disciplini bacanje medicinke, rezultatom 8 metara i 16 centimetara. Odličan nastup imao je i Miloš Drekočić (2009. godišnje). U utrci na 50 metara osvojio je bronzu, rezultatom 7 sekundi i 81 stotinkom. Tijekom vikenda odlične rezultate postigli su i seniori AK Apatin. Perjanica kluba, Đuro Borbelj, zabilježio je dvije pobjede u dva dana. U subotu je slavio na utrci od 10 kilometara, koja je u organizaciji AK Loznica održana na Ceru, a u nedjelju je trijumfirao na tradicionalnom Reciklažnom maratону u Novom Sadu, u organizaciji ARK Fruška gora. Zlatno odličje osvojio je na stazi od 21 kilometar i 97 metara, a na stazi od 42 km i 195 metara srebrno odličje je osvojio Zoran Radičanić.

AK Somaraton

Zlato za Somborku

Na nedavno održanom 6. Ultramaratonu Baja – Sombor u muškoj konkurenciji pozlatio se **Dániel Becskei** iz Bačke Topole, a u ženskoj **Tijana Kabić** iz Sombora. Po vrlo hladnom i vjetrovitom vremenu s gradskog trga u Baji (Mađarska) startalo je 110

natjecatelja iz Srbije, Mađarske, Hrvatske i BiH. Trčalo se trasom Baja – Baškut – Gara – Rastina – Gakovo – Sombor. Ciljnu vrpcu u centru Sombora prvi je prekinuo najbrži sudionik ovogodišnje utrke između dva bratska grada, pobjednik Dániel Becskei. Stazu dugu 48 kilometara istrčao je za 3 sata i 27 minuta, cijelih deset minuta brže od drugoplasiranog **Aleksandra Radukina** iz novosadskog PSD Željezničara. Trećeplasirani u muškoj konkurenciji bio je Kuljanin **Veljko Popović** (3:43,05), a rezultat ispod četiri sata zabilježio je još četvrtoplasirani **Željko Zeljković**, član AK Panonija iz Pančeva. Petoplasirana u generalnom plasmanu bila je najbrža žena, Somborka Tijana Kabić. Ultramaratonsku utrku završila je za 4 sata i 35 sekundi. Drugoplasirana **Betina Csabi** iz Baje za pobjednicom je imala zaostatak od 28 minuta, a za nešto više od 32 minuta kasnije u cilj je utrčala **Danijela Jurošević** iz ekipe MUP RS. Zapažen rezultat ostvarila je i domaća natjecateljka **Kristina Gudelj**. Ultramaraton je istrčala za 5 sati i 10 minuta. U konkurenciji tročlanih štafeta trijumfirala je ekipa *Munje nebeske* iz Čačka u muškoj, te *UlTrAn Zenta* iz Sente u ženskoj konkurenciji. Među mješovitim tročlanim štafetama dominirala je somborska, *KoLiBo*. Pobjednik u konkurenciji muških dvočlanih štafeta bila je ekipa *Partizana*, u ženskoj *Ekpa iz Loze*, a u mješovitoj *Breskvice*. Utrku je završilo svih 150 prijavljenih natjecatelja.

»U finišu utrke bilo je hladno i vjetrovito, što je bila dosta otežavajuća okolnost. No, navikli smo na sve vremenske uvjete, pa ovi i nisu bili toliko strašni. Utrka je bila odlično organizirana, vidimo se i dogodine«, rekao je pobjednik po završetku utrke.

»Prije samo dva tjedna trčala sam državno prvenstvo u maratonu. Na ovom ultramaratonu planirala sam trčati što laganije mogu, a da to bude dovoljno za pobjedu. No, 48 km, koliko god se trčalo lagano, ne može se nazvati laganim. Prezadovoljna sam ovom pobjedom, a organizatorima sve čestitke, osigurali su nam jako dobre uvjete«, rekla je Kabićeva.

Ultramaraton Baja – Sombor financirala je EU, a veliku potporu pružili su i Grad Sombor, Crveni križ Sombor, SC Soko, Sportski savez Sombora, te *Venera bike*, donator nagrada za najbolje natjecatelje. Maksimalnu sigurnost svim sudionicima na teritoriju Srbije pružili su pripadnici prometne policije PU Sombor i služba hitne pomoći DZ Dr Đorđe Lazić Sombor.

Kuglanje

Apatinci treći u Srbiji

NOVI SAD – Na prvenstvu države održanom u Novom Sadu, apatinski kuglaši **Jasna Orlović** i **Đorđe Jovanić** osvojili su brončano odličje u miks tandemu. Natjecalo se ukupno 20 parova iz cijele Srbije, a nakon izlučnih mečeva osam je prošlo u finale.

»U finalnoj skupini smo, u nokaut fazi, četvrtfinale prošli pobjedom nad parom iz Novog Sada. Polufinale su odlučile nijanse. Nakon vrlo izjednačenog meča izgubili smo tijesno, na zlatne kugle, od para **Zavarko – Čikoš**, kasnijih osvajača titule prvaka države«, rekao je po povratku u Apatin Jovanić. Prvenstvo Srbije u miks tandemu održava se svake godine.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Pauza

Nakon 19 odigranih kola u sezoni 2019./20. nastupila je zimska stanka u 1. HNL. U trenutku pisanja ovog teksta, a zbog tiskarskih rokova, nije nam bio poznat rezultat odgođenog susreta između *Dinama* i *Rijeke*, a koji bi mogao jedino utjecati na poziciju dva ili tri. Naime, ne toliko odličnim koliko sigurnim igrama (mnogo minimalnih pobjeda od 1:0), *Dinamo* (44 osvojena boda) suvereno zauzima prvu poziciju s minimalno 7 bodova (u slučaju pobjede *Rijeke*) u odnosu na najbližeg protivnika, dok će to u slučaju pobjede *modrih* biti čak golemih 12 u odnosu na *Hajduk*.

Prvi pratitelji *Hajduk* (35) i *Rijeka* (34), nalaze se na realnim pozicijama spram svoje trenutačne kvalitete i pruženih igara ove nogometne jeseni. Gotovo izjednačeni s 10 pobjeda i 4 poraza, dok jedan bod viška *Splicani* imaju s jednim remisom više (5).

Četvrti *Osijek* (33) je serijom solidnih rezultata u posljednjih nekoliko prvenstvenih susreta (10 od 12 mogućih bodova) uspio stići na minimalnu razliku (2 manje od *Hajduka*, 1 od *Rijeke*) i zadržati realne šanse u proljetnoj borbi za drugu poziciju koja vodi u kvalifikacije Lige prvaka.

Zbog odličnog koeficijenta hrvatskog klupskog nogometa, zahvaljujući ponajprije odličnim *Dinamovim* rezultatima u prošloj sezoni, i pozicija broj 5 donosi igranje u kvalifikacijama za Ligu Europe, očekuje nas i tu standardna borba između starih rivala *Gorice* (29 bodova) i *Lokomotive* (28.).

Sedmi *Slaven* s 18 osvojenih bodova vjerojatno je jedina momčad 1. HNL koja neće previše razbijati glavu u nastavku sezone. Europske pozicije čine se nedostižne, dok fenjeraše drži na sigurnoj odstupnici.

Konačno, posljednje tri momčadi na tablici, *Inter* (13), *Istra* (12) i *Varaždin* (12) čekati će nastavak prvenstva opterećeni teškim brigama glede pronalaska što bolje forme koja bi ih spasila od izravnog ispadanja u 2. HNL ili igranja baraža za ostanak u društvu najboljih.

Rezime prve polovice odigranog prvenstva u elitnom razredu hrvatskog klupskog nogometa donio je puno zanimljivog nogometa, neizvjesnih susreta u kojima su često odlučivali samo detalji, dominaciju *Dinama* i veliku borbu njegovih pratitelja *Hajduka*, *Rijeke* i *Osijeka*. Isto tako donji dom ima svoj veliki rivalitet između tri momčadi iz tri hrvatske regije, što općenito pridonosi razvoju hrvatskog nogometa.

A on je nužan zbog reprezentacije i klubova koji Hrvatsku predstavljaju u euro natjecanjima.

D. P.

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

Jasna Vojnić, predsjednica

Iz Ivković šora

Za Materice

Piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi moja. Jevo, ja se latio borme. Spremam avliju sve u šesnajst, a borme se nakupilo drloga koliko god voliš. A nika mi se, da budem iskren, uzverala šara-mara na leđa pa sad ću, pa ondak ću, pa nikako da se nakanim dokle god nije ova moja zagrmila: »Ta dokleg ćeš se ti otezat ko, božem prosti, mal ti nisam kazla? Ta ne vidiš, Bože iz čovkom, da će Materice za koji dan, a nama avlija sva još u lišču, svudan razbačeni koji kaki andramolja a ti samo mudruješ u kujni. Oma da si se latio i posklanjo, a jevo i ja ću ti pomoć mest«. Hu, to mi najmrže, čeljadi moja, kad se mora mest avlija. Valjdar bi prija očo u svit na koju nedilju neg mest. Al šta će čovik? Ode kod nas u Ivković šoru sad i da se ima novaca, ko što se nema, nikog ne bi mogo ni u nadnicu pogodit da radi. Sve se to borme jel razbižalo po bilom svitu, jel pozapošljavalo koji di po varoši. Niko se borme više paoršaga ne vaća. Kašće mi: »Alaj si ti zaosto, bać Braniša. Ta nikog više ne interesuje paoršag i josag, samo one što imadu dvisto i više jutara, jel kaku veliku zgradurinu, tj. objekt, kako se moderne košare zovu, pa to mora imat na traku da se rane, tako i da izlazi trkom ono da prostite ispod nji, sve na puce«. Istina, kad vam velim, znate, čeljadi moja, da Braniša ne zna lagat. Ta da znam, očin bi ja bio siroma. Oma bi se tajkuniziro, jal ispolitiziro, kako se to već veli, pa da vidiš novaca: kapne odaleg, nacuri ondaleg, pa plata, pa ispod plate, ahhhhaa. Al borme – ništa od tog. Mož samo klapit dok metem avliju da mi nije dosadno. Pravo da vam velim i ove avlijetine mi već dosta. Sve se niki mislim uzorat koju motiku, pa posijati žito jel kaku drugu fajtu, ni ne triba mi tolika avlijetina. Divanim ja tako pridveče mom pajdašu Periši, a on se smije, pa nako zdravo pametno kako samo on zna veli: »Jal, komšo moj, sve se niki mislim da tako kako ti sad gustiraš o avliji, da tako ne misle kojim slučajom i ovi naši na vrvu«. Ja ga gledim nako ko tele u šarena vrata, osto sam niki ko zavraćan, ko da je bacio opcinu na me i ništa ne razumim a on će bisno: »A kako ne svačas, Bože? Ta vide oni čeljad da je svita sve manje i manje, ovi mladi jedva po jedno dite a borme često ni po jedno, em se žene i udaju od trist i kusur pa ondak i koliko nji biži u bili svit, možda i glavaši rišili prodat od države drugu avliju pa dovest kakog drugog svita«. Hm, čeljadi, sad sam se i ja zamislijo. Ta borme svit i dolazi. Jeste da je sasvim drukčiji, malo fajin i nereda pravi, tiska na naš domaći svit, ne smi se već, divane varošćani, baš ni ić kroz varoš noćom. Biće da ovaj moj Periša divani niku još i istinu, no valjdar bi ondak našem svitu podilili te velke novce što pišu novine da ti dobijaju. Nisam pametan i maniću se mozgovanja. Nek mozguje kogod drugi, ja borme nemam škula za to, a ni novaca za tu što vele diplomu. Čak ni za onu jeptinu, ispod ruke. Idem završit metlanje, mora blistat avlija za Materice. Ajd, zbogom i lipo provedite svece.

Sretni praznici!

Subotica
551-045

Kod glavne pošte.

Bać Ivin štodir

Malo štrajkuju malo ne štrajkuju

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva otvorijo oči i nako izasna se baš prezniyo. Sve mu ni kako čudno mirno. Taman se tijo dignit i otit metnit kafu za njega i njegovu, kroz glavu mu projde da je nema. Juče ošla za Švapcku. Opipo vankuš none strane di ona spava, prazno. Malo mu se i steškalo što će blage dane provest doma sam, a ona sama u bilomu svitu. Zajdno proslavili dvajspet Božića, vaj će bit prvi otkako se uzeli, da su svako na svoje strane. Jedino će čekat kaće nait cure i njevi derani, misli se, vada će dojt makar Božić čestitat. Obadvojma jim žo što tako ispalo, al živit se mora. U njeve države, ako nisi ničiji particki kerica, teško mož priživit brez veliki briga. Eto, mlađa nadničila u dućanu, njezin u drugomu dućanu, a o zaslužitoga se teško moglo živit. Otripali se ka se on latijo nadnica priko, a ona par miseci bude u Švapcke, pa isto toliko doma. Tako i bać Ivina. Nju o mladosti pratila nikaka slaba srića. Izučila za šnajderku, dobila posla u šnajderaju u njevomu selu. Nikoliko godina išlo kako triba, a onda se šnajderaj prodo. Ni prošlo puno vrimenta, pa se priprodo i tako pešes put. Svaki novi gazda o države dobijo novaca što uzo u nadnicu nove rabadžije, jedino rabadžije nisu znali ni ka su ko staroga gazde pristali radit, ni ka su ko novoga počeli. To se udešalo samo priko papira, a rabadžije vazdan isti. I ko svakoga novoga gazde nadnice jim bile sve manje, svaki jim ostajo dužan sve više. Ka jedna strancka pritirala, ni jim isplaćivala nadnice po nekoliko miseci, latili se i štrajkovanja. Dolazili ko nji u šnajderaj sindikati, dolazili političari, svi jim se svašta naobećavali, na kraj jim našli novoga gazdu, a dugove o stare gazdarice nikada nisu ni dobili, nit su cvonjka dobili zoni po godine što svaki dan išli štrajkovat. A i političari i sindikati jim obećali da će jim sve to bit nadoknadito. Brzo potli toga došlo i novo izbiranje u države. Ka izbiranje prošlo i političari i sindikati pozaboravljali na nji. Jedino se novi gazde krenili dalje tamo di stali stari, a više o polak rabadžija ostalo brez posla. Bać Ivina se latila fabrike di se koišta zamrzava. Ni bilo baš lagano radit, al sapi, nadnice dobre, pa se vridi malo i napatit. Jedno vrime sve išlo kako triba. Ne zadugo. Došla zima, čeljade se nema više di okrenit, gazde stale zatezat sa nadnicama. Nisu ji smanjivali, al nisu ni isplaćivali na vrime. Kasnili i po nekoliko miseci. Tude ni vridilo ni štrajkovat, rabadžije i nako radu neujaviti. Na kraj se morala latit i nadnica u Švapcke, pa se malo i oni otripali. Bać Iva se najedamput prezniyo, ništa zvećnilo na vrati o sokaka, a Taksa bisno zalajo. Izašo, odrezijo, vidi, poštaš ostavijo nikaku bilu kufertu. Zovu ga njegovi na slavlje, al slavlje bilo još pri nekoliko dana. Po štambiru vidi, poslano još drugoga. Al etro, na sokočalu vidi i poštaši štrajkovali. Samo, kaki to štrajk, niki dan, još dok se štrajkovalo, komšijama doneli penziju. A, misli se, vada i poštaši znadu, ka donesau kuferte, zabadva jim, al kad raznašu penzije, bude lipoga radaša. I ko bi, onda, baš u svemu štrajkovo?

NARODNE POSLOVICE

- Prijateljstvo je ljubav bez krila.
- Umrijeti od ljubavi znači pretjerati u njoj.
- Brzo se suše suze za tuđom boli.
- Ah, kada bi mladost znala, kad bi starost mogla...

VICEVI, ŠALE...

Leže Stipan i Bela na leđima u ladu i pivaju, kad se odjedared Bela okrene na stomak.

– Šta se sad okrećeš? – pita Stipan.

– E, druga strana ploče!

– Kada ne možeš nekoga pobijediti, ti mu se pridruži.

– I što sad: letjeti s komarcem po kući?

Pričaju dvije susjede:

– Znaš da je Marija umrla u snu?

– A joj, al će se iznenadit kad se probudi.

Zove čovjek liječnika u ordinaciju i pita za savjet:

– Žena mi je bolesna, izgubila je glas i ne može pričati. Što da radim?

– Uživaj, čovječe. Uživaj!

Vremeplov – iz naše arhive

35 godina Radio Subotice, ravnatelj i urednici hrvatske, srpske i mađarske redakcije, 2003.

**PETAK
20.12.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:23 Gorski liječnik
11:10 Riječ i život: Prihvati me
12:00 Dnevnik 1
12:28 Divlja zemlja
13:17 Dr. Oz
14:04 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:49 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
20:05 Odmetnuta porota, američki film
22:14 5.com s Danielom, zabavni talk show
23:17 Dnevnik 3
23:51 Zločesti Djed Mraz 1, američki film
01:21 Dolina sreće
02:15 Dr. Oz
03:00 Dnevnik 3
03:26 Ispod površine - Veliki koraljni greben, dokumentarna serija
04:17 Imperij, telenovela
05:03 Glas domovine
05:28 Skica za portret
05:48 Dnevnik 2
06:30 Divlja zemlja

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
09:39 Alvin i vjeverice
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Otok ljubimaca
11:35 Heartland
12:30 Božić Jamesa Martina i prijatelja
13:18 Istina ili mit: Kontracepcijska pilula deblja?
13:27 Gospodin Čudo, kanadski film
14:57 Planine Južne Koreje - Pogled iz zraka
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Ispod površine -

Veliki koraljni greben, dokumentarna serija
17:35 Luda kuća
18:12 dokumentarni domaći
19:05 Alvin i vjeverice
20:05 Najveće svjetske planine: Ben Nevis
21:00 Tko ubija u Brokenwoodu?
22:35 Zavada: Bette i Joan, serija
00:25 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
01:25 Gospodin Čudo, kanadski film
02:50 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
21.12.2019.**

07:32 Klasika mundi: Bachove božićne kantate u izvedbi ansambla Collegium Vocale Gent pod ravnanjem Philippea Herreweghea, 1.dio
08:09 Teksašanin John Slaughter, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:08 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:29 Veterani mira
13:21 Zdrav život
13:48 Bajkovita Hrvatska:
13:59 Zajedno u duhu
14:34 Prizma

15:25 Istrage prometnih nesreća
15:54 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:29 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:18 Manjinski mozaik: Riječko blago
17:41 Lijepom našom: Prelog
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 The Voice Hrvatska
21:50 La La Land, film
00:03 Dnevnik 3
00:40 Mali veliki vojnik, kineski film
02:11 Dnevnik 3
02:41 Teksašanin John Slaughter, američki film
03:56 Voli me zauvijek
04:37 Eko zona
05:02 Skica za portret
05:17 Dnevnik 2
05:59 Veterani mira
06:44 Prizma

06:06 Regionalni dnevnik
06:50 Edo i Medo
07:09 Juhuhu
08:44 Pepa Praščić
09:08 Andy i mladunci
09:19 Volim životinje: Puž
09:24 Profesor Baltazar
09:37 EBU drama: Ema
09:56 Ovo je umjetnost
10:49 Vrtlarica: Zelene šibenske oaze
11:24 Veliki snovi, a malo prostora
12:30 Špica, riva, korzo
13:46 Auto Market
14:22 Tko ubija u Brokenwoodu?
16:00 Regionalni dnevnik
16:31 Tri muškarca Melite Žganjer, hrvatski film
18:04 Puls:
18:20 Svjetsko klupsko nogometno prvenstvo - finale, 1. pol.
19:25 Puls, reportaža
19:40 Svjetsko klupsko nogometno prvenstvo - finale, 2. pol.
20:40 Film
22:35 NBA Action
23:05 Košarka - NBA liga: Charlotte - Utah, prijenos
01:38 Glazbeni Top20
02:22 Brooklyn 99
02:43 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
22.12.2019.**

07:50 Franjo Asiški, film
09:37 Biblija
09:49 Portret Crkve i mjesta
10:00 Dugo Selo: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Volim Hrvatsku
16:29 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:24 Najčudnije vrijeme u svemiru, dokumentarni film
18:20 Predsjednički izbori, specijalna emisija
19:00 Dnevnik 2
19:49 Predsjednički izbori, specijalna emisija
23:35 Dnevnik 3
00:15 Franjo Asiški, film
02:03 Nedjeljom u dva
02:58 Dnevnik 3
03:21 Maria Callas svojim riječima, glazbeno-dokumentarni film
05:15 Fotografija u Hrvatskoj
05:20 Dnevnik 2

06:02 Pula: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo, crtana serija
08:35 Top-lista DTV-a
09:20 Luka i prijatelji: Vatra
09:54 Alta Badia: Svjetski skijaški kup VSL
11:00 Velečasni Brown
11:50 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:54 Alta Badia: Svjetski skijaški kup VSL
14:00 Indeks
14:30 Klub 7
16:55 Odbrojanje do Tokija
17:25 The Voice Hrvatska
19:00 Koncerti zabavne i poprock glazbe
20:00 Loto 6/45
20:10 Hi-Fi, američki film
22:00 Jamestown, serija
22:55 Graham Norton i gosti
23:40 Maria by Callas, glazbeno-dokumentarni film
01:40 Svijet vrtlara
02:10 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
23.12.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Treća dob
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Opstanak: Dolazak, dokumentarna serija
21:00 General, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1

na 1, talk show
00:10 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:40 Dolina sreće
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:41 U obitelji sobova, dokumentarni film
03:31 Imperij, telenovela
04:16 Voli me zauvijek
04:33 Treća dob
04:58 Skica za portret
05:08 Dnevnik 2
05:50 Divlja zemlja

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo, crtana serija
10:05 Dino Dana, igrana serija za djecu
10:30 Noćne more iz svijeta prirode
11:05 Indeks
11:35 Heartland
12:30 Božićno preuređenje doma, dokumentarni film
13:15 Kratki dokumentarni film
13:40 Hotel Imela, američki film
15:10 Božićne ludorije, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 U obitelji sobova, dokumentarni film
17:30 TV Bingo
18:10 Alta Badia: Svjetski skijaški kup - paralelni slalom
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Hitchcock, američko-britanski film
22:45 Amerikanci
23:40 Sretnik
00:30 Hotel Imela, američki film
01:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
24.12.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1

12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:22 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:42 Snow Queen Trophy
vinjete
19:47 Tema dana
20:00 Božićna čestitka
kardinala u ime HBK
20:15 Divan život, film
22:25 Dnevnik 3
22:50 Božićni koncert Zbora
HRT-a, snimka
23:57 Gospić: Polnočka,
prijenos
01:30 Daj mi sebe, film
03:30 Božić u divljini,
dokumentarni film
04:20 Dnevnik 3
04:35 Sport
04:38 Dr. Oz
05:18 Skica za portret
05:19 Dnevnik 2
06:01 Divlja zemlja

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljci, crtana serija
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Dino Dana
10:30 Noćne more iz svijeta
prirode
11:35 Heartland
12:30 Kirstien Božić ručne
izrade, dokumentarni film
13:40 Perfect Christmas
Village, američki film
15:10 Ostavština cistercita:

Francuska, dokumentarna
serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Božić u divljini,
dokumentarni film
17:40 Luda kuća
19:05 Crtani film/serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Tiha noć u Vukovaru
2019., snimka koncerta
21:30 Djed Mraz 2, film
23:15 Antarktika -
jedna godina na ledu,
dokumentarni film
00:50 Perfect Christmas
Village, američki film
02:15 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 25.12.2019.

07:05 Quo vadis, američki
film
09:57 Zagreb: Božićna misa,
prijenos
11:32 Božićne pjesme
11:50 Vatikan: Urbi et orbi,
prijenos
12:30 Dnevnik 1
12:55 Jane - U sjeni čovjeka,
dokumentarni film
14:30 Smisao života jednog
psa, američki film
16:15 Jaslice za Vukovar,
dokumentarni film
17:00 Vijesti u 17
17:15 Radujte se, narodi -
božićni koncert Ansambla
LADO, snimka
18:13 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 A strana - božićna
emisija

22:05 Pijev život, američki
film
00:15 Dnevnik 3
00:42 Sretan Božić, američki
film
02:02 Tajni život zoološkoga
vrta za Božić
02:47 Dnevnik 3
03:05 Imperij, telenovela
03:50 Voli me zauvijek,
telenovela
04:35 Jane - U sjeni čovjeka,
dokumentarni film
06:05 Glas domovine
06:30 Skica za portret
06:43 Dnevnik 2

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljci, crtana serija
09:47 Dino Dana, igrana
serija za djecu
10:07 Noćne more iz svijeta
prirode
10:35 Junaci iz džungle -
Povratak na ledenu ploču,
crtani film
11:36 Luka i prijatelji: Božić
12:07 Heartland
13:02 Mala ubojstva Agathe
Christie - Božićni zločin,
francuski film
14:38 Staklene kuglice,
slamnatih zvijezde i lamete,
dokumentarni film
15:33 Ostavština cistercita:
Italija, dokumentarna serija
16:24 Tajni život zoološkoga
vrta za Božić
17:13 12 božićnih pasa,
američki animirani film
19:00 crtana serija, sinkronizacija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Čudo na planini,

američki film
21:45 Gala Božićni koncert u
Bjelovaru, snimka
23:00 Košarka - NBA liga:
Golden State - Houston,
prijenos
01:30 Mala ubojstva Agathe
Christie - Božićni zločin,
francuski film
03:00 Noćni glazbeni
program

ČETVRTAK 26.12.2019.

07:45 Božićni kolači u Europi,
dokumentarni film
08:30 Najveća priča ikad
ispričana, američki film
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
13:55 Božić u nama,
dokumentarni film
14:30 Alamo, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:15 I riječ djelo postade,
dokumentarni film
18:13 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Tko pjeva, zlo ne misli -
hrvatski film
22:35 Dnevnik 3
23:00 Čudo u 34. ulici,
američki film
00:35 Dr. Oz
01:15 Božićni kolači u Europi,
dokumentarni film
02:00 Dnevnik 3
02:18 Imperij, telenovela
03:03 Voli me zauvijek
03:48 Položaji, betlemaši,

kralji - emisija pučke i
predajne kulture
04:18 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:35 Vrtuljci, crtana serija
08:32 Pepa Prašćić
08:44 Malo kraljevstvo Bena
i Holly, crtana serija
08:57 Andy i mladunci,
dokumentarna serija
09:13 Juhuhu
09:14 Nella, viteška princeza
- crtana serija
09:38 Juhuhu
09:39 Alvin i vjeverice
10:05 Dino Dana, igrana
serija za djecu
10:30 Noćne more iz svijeta
prirode
11:00 Pozitivno
11:37 Ivo Gamulin Gianni -
Božićni koncert, snimka
13:19 Mala ubojstva Agathe
Christie - Meurtres en solde,
francuski film
15:00 A strana - božićna
emisija
16:50 Kraljević i prosjak,
američki film
18:25 Malonogometni turnir
4 kafića u Splitu, prijenos
20:05 Božić u Ciboni 2019.,
prijenos
21:40 Put oko svijeta u 80
dana, britansko-njemačko-
irski film
23:35 Mala ubojstva Agathe
Christie - Meurtres en solde,
francuski film
01:10 POPROCK.HR
01:40 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna - na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* - o političkim i kulturnim događanjima u zajednici - nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Čarolija blagdana

Advent u Beču

Netko mi dira moj omiljeni praznik, a ja ne znam tko i kako to riješiti. Tko mi ove godine krade euforiju blagdana i zašto to radi? Mislim da je čak malo, ali malo kriv i moj divni Sombor, koji obožavam ali uvijek nekako zakaže kada je pretpraznična atmosfera u pitanju jer ne starta na vrijeme. Jedne godine je vašar, koji nosi naziv *Novogodišnje čarolije*, počeo čak nakon našeg Božića i to me je baš rastužilo. Zar nije Vojvodina ta koja njeguje različitost i zar ne bismo svi mogli blještiti i šljaštiti na ulicama našeg grada? No, dok ne stigne pravda za advent u Somboru, ja krivca tražim u sebi i krećem u moje omiljene pohode na advent u okolnim gradovima, ovoga puta europske prijestolnice.

Idemo na put

Znate one momente kad te neće pa neće. E, upravo mi se to događa ali se ja ne dam. Plan za Beč je otpao prije nego što sam stigla i obradovati se. Neke životne okolnosti su se namjestile i ja sam morala odustati. Tješila sam sebe ugođajem od prethodne godine. Znate li one momente kada neće, a vi ne odustajete? Upravo me taj moment na kraju i odveo u Beč i to se sve namjestilo večer pred polazak. Kako bilo, blistali smo i vrijedilo je, a sad se bacam na priču o vašaru i što nikako ne bi trebalo prekočiti.

Božićna bajka

Prvi dojam je bajka. Kada dolazite na već poznata mjesta, nemate velika očekivanja ali to kod Beča ne vrijedi. Uvijek očekujte još veće iznenađenje iza sljedećeg ugla. Drugi dojam su svakako brojke kojima sam se ovoga puta zabavljala. Ove godine je bečki *Advent* osmišljen na 20 bazara, na kojima je 1.018 štandova, a prvi vašar je otvoren 13. studenog. To ja zovem otpočeti u pravo vrijeme. Najveći od svih je naravno bečki *Božićni san* koji se nalazi ispred gradske vijećnice i broji oko 150 štandova, ali to nije brojka koja je meni zabavna. Mnogo mi je interesanija brojka od tri tisuće četvornih metara, koliko broji klizalište na trgu i kroz čitav park. Ne znam kako ih broje, ali postoji podatak da vašar posjeti više od tri milijuna posjetitelja od kojih je preko pola milijuna stranaca. Toliko su mi fascinantne ove brojke i planiram istražiti što one kažu o količini potrošenog cimeta, skuhanog vina, upaljenih lampica, okićenih borova...

Ne želim više zamarati brojkama i svakako ne mogu opisati svih 20 vašara, ali mogu izdvojiti svoje favorite. Biram najveći, biram tradicionalni, biram »podrazumijevani« i biram mladalački, jer smo se tim redoslijedom i najduže zadržavali na istima. Tradiciju biram, jer sam se zaljubila u staklene i keramičke ukrase koje smo tu našli, te tradicionalne jaslice. Cijelom ugođaju pridonosi i svečana glazba koja odzvanja trgovom. Naravno, to sve je na starom bečkom božićnom sajmu na Freyungu. Pod »podrazumijevanim« izborom sam mislila naravno na sajam ispred palače *Schönbrunn* i tu ćemo se svi složiti jer rijetko kad se ode u Beč, a da se ne obiđe *Schönbrunn*. Posebno je romantičan u doba adventa, a i ovdje možete naći sjajne ukrase, poslušati odlične koncerte i naći dobar sadržaj za najmlađe. Božićno naselje na studentskom kampusu ima nekako istu, ali mnogo drugačiju energiju koju mu daju studenti i njihova mladost ali im veliki doprinos daju i obitelji. Ovdje smo se spontano zadržali više od planiranog.

Ukoliko ne želite pretvoriti posjet Beču u trčkanje na sve strane i ne želite učiniti da vam na kraju svi vašari budu isti, dobro istražite što nudi *Advent u Beču*, odaberite favorite i uživajte u njima dugo, jer oni to zaslužuju. Naši favoriti su nas nagradili posebnim ugođajima i vrijedilo je, a ja jedva čekam nastavak sljedeće godine.

Gorana Koporan

Срећан Божић и Нова Година
Kellemes karácsonyt és boldog új évet
Sretan Božić i Nova Godina
Merry Christmas and Happy New Year
Fröhliche Weihnachten und ein gutes neues Jahr

Tivadar Bunford

Председник Скупштине града
A képviselő-testület elnöke
Predsjednik Skupštine grada
Chairman of the City Assembly
Stadtverordnetenvorsther

Богдан Лабан

Градоначелник
Polgármester
Gradoňačelník
Mayor
Bürgermeister

Čestitamo Oce muškoj čeljadi!

**Krasili vas
poštovanje
i dostojanstvo!**

**Zbijmo redove!
Vrime je!**

DSHV

DEMOKRATSKI SAVEZ
HRVATA U VOJVODINI